7783

పాపం!!!

"చలం"

యువ బుక్ డిపో
మద్రాసు & తెనాలి

ప్రథమ ముద్రణ 1937

ద్వితీయ ముద్రణ 1942

తృతీయ ముద్రణ 1944

ఆ. ఎస్. ఆ. ప్రెస్, మద్రాసు

మోసం చేసిందా?

హనుమంతరావు కావ్యం ప్రణయతత్త్వమూ, ప్రబంధ పారాయణా, విరహ వర్ణనలూ, ప్రేయసీస్మరణలలో ప్రారంభమై, చప్పున వారంరోజుల కింద వేదాంత చర్చా, విరక్తి ఉపన్యాసాలూ, సీతారామాంజనేయ పఠనమూ, స్త్రీద్వేషములోకి దిగింది. భర్తృహరి శృంగారశతకం ఆఖరు పేజీతిప్పి, వైరాగ్యశతకం ప్రారంభించి నట్లయింది. వాడి వాగుడంతా విసుగెత్తి పట్టి నేను, పది పదిహేనురోజులు శాంతంగా భరించి, చికిత్సలు ప్రయత్నించాను కాని యీ జాడ్యపు అసలు కారణం కనిపెడితేగాని స్వస్థత కలగదని, అతను ఆ జాడ్యంలోనూ, అంతకుముందూ చేస్తున్న ప్రదక్షిణాలవల్ల కారణం విష్ణాలయం ప్రాకారసామీప్యంలో వుండాలనుకుని వెతికాను. అతనిని వొదిలిన శృంగారజాడ్యం అక్కడ నన్నావరించింది.

ఈ శరీరం అసహ్యపు మాంసమనినీ, దీన్ని జాగ్రత్తగా అలంకరించడమంత పరిహాసాస్పదమైన పనిలేదనీ, యెన్నడో కట్టెలలో కాల్చేదేననీ పాడుతున్న హనుమంతరావు ఉత్సాహవాక్యాలను వీలైనంతవరకు చెడచెవిని పెట్టి షోకుచేసుకుని, విష్ణాలయంవేపు వెళ్లాను. సంజమసకలో తెల్లగన్నేరు మొక్కలకిందికి లలిత వొచ్చింది. నాలుగు రోజుల్లో యెవరితోనూ నాకింత స్నేహం కాలేదు. మొదటిరోజునే నాతో—

“నన్నొక్క సందేహం బాధిస్తోంది. మీరు మీ జ్ఞానవిశేషంవల్లా, విద్యాధిక్యతవల్లా తీర్చగలరని నా ఆశ. మీ కీర్తి మీ పుస్తకాలవల్లా, కొందరు స్నేహితులవల్లా, విన్నాను” అంది.

ఆ స్నేహితులలో ఒకడు హనుమంతరావు కాడుగదా! అని సందేహంకలిగి, “అతన్నెరుగుదువా” అని అడిగాను లలితను. చాలా నాజూకుగా తలవంచుకొని, “నాకు బాగా తెలీదు. నా అక్కయ్యనెరుగు నాయన,” అంది. నా గుండె నిబ్బరంపడి, రాత్రికి వాడిగొంతుక పిసకడమా? కత్తితో నరకడమా? యేది సులభమనే ఆలోచనను ఆపుకున్నాను. ముసలిభర్తను వొదలిరావడమా? యేమిటీమె సందేహమని ఆలోచించాను. కాని ఆమె నా దగ్గిర్నించి సందేహంతీర్చుకునేపద్ధతి చాలా మనోహరంగా వుండడంవల్ల

దాన్ని తీర్చడానికి నే నేమీ తొందరపడ్లేదు. దేవాలయ పుణ్యక్షేత్రంలో, లక్ష్మీదేవి సాన్నిధ్యమందు, తెల్ల గన్నేరువాసనలలో నానిన నూన్పెర మిదలా వాడిన తులసీదళాలు కలిపిపంచే సుగంధంలో తొలిరాత్రి చిన్న చీకట్లలో దొరకిన ఈ శృంగారం నా కెంతో వుల్లాసాన్నీ మాధుర్యాన్నీ యిచ్చింది. ఈ స్వప్నానికి పర్యవసానమేమిటి? ఈమె యెవరు? ఎందుకిట్లా వొస్తుందని యోచిస్తే ఆ కల యెక్కడమాయమౌతుందో నని భయంతో ఆనందంతో కళ్ళుమూసుకుని మునిగిపోయినాను. హనుమంతరావు వేదాంత శ్రవణం ప్రారంభించగానే గదిలోనించి పరిగెత్తేవాణ్ణి.

ఆరురోజు లయ్యాయి, లలితతో పరిచయం పెదిమలదగ్గిరే ఆగింది. ఎందుకు? అటుంకమేమిటో తెలీదు.

“లలితా! నిన్ను వొదిలి వెళ్ళినా రోజల్లా నువ్వే తలపుకువస్తావు. గూట్లల్లోవున్న తటాలు: నీ రూపం జ్ఞాపకమొచ్చి పిచ్చెక్కుతుంది. నీ ముఖంపోలిక పుస్తకంలో గీస్తేవుంటే మా లెక్చరర్ చూశాడు. నా హృదయాన్ని లాగేసి, యీ చెరుగులో దాచేసుకున్నావు, నీ హృదయానికి దగ్గిరగా! నావల్ల నేర మేమిటో చెప్పు. ఎందు కట్లా కళ్ళు కిందికి వాల్చి, జవాబు చెప్పక హృదయంలో యేదో రహస్యమైన బాధవున్నట్లు తోపిస్తావు? నేను నీవాణ్ణే. నన్నిట్లా తోసేస్తా వెందుకు?”

నిదానంగా వాల్చివున్న ఆ ముఖంవంక చూశాను. ముక్కుదగ్గిరనించీ చంపలమీద పొడుగ్గా కణతలవరకు పరుచుకునివున్న కనుబెంట్రుకలని చేత్తో తాకి చెంపమీద మెల్లిగా కొట్టాను.

“నా సందేహమే అది. మిమ్మల్ని ఆ రోజునే అడగా లనుకున్నాను. చూడండి. పాపంకదండీ! పెళ్ళి కానివాళ్ళతో సహవాసం? గానీ, యిట్లా కూచుంటే తప్పేముంది కాని...అసలు భార్యగా వుండడం పాపం కదూ! ఈ కాస్త సుఖానికి వెయ్యేళ్ళు నరకంలో అగ్నిగుండంలో కాలడం!”

ఇంతేనా యీ సందేహం అనుకున్నాను. కాని లలిత మనసులో యీ ఊహా బాధిస్తున్నట్టూ, యీ ఆలోచనే ఆమెని ఆటంకపరుస్తున్నట్లూ తట్టింది. కాని ఇంత గాఢంగా ఆలోచించడానికి వ్యవధాన మెక్కడిది? వయసులోవున్న పిల్ల తన వాంఛనీ, ధర్మాన్నీ విడదీసి యోచించకలిగినంత

అవసర మెట్లా కలిగిందని ఆశ్చర్యం వేసింది. నేనూ ఆలోచించ తలుచుకో లేదు. "లలితా! న న్నడగడం మంచి దయింది. ఈ విషయమై నేను దీర్ఘంగా ఆలోచించాను. నాకంటె ఎవరికీ ఎక్కువ తెలీదు. ఇంకెవరినన్నా అడిగితే నీకు తప్పు అభిప్రాయాలు చెప్పివుందురు."

నోరు సన్నగా చంద్రవంకలాగు చేసి చిరునవ్వుతో, వోరకంటితో నా వంక చూసో—"మీ పుస్తకాలు చదివాను. అంతమాత్రం మీ అపారజ్ఞానము, ఉత్తమమేధాశక్తి, కనిపెటలేక పోయినా నంటారా? తరవాత మిమ్మ ల్నెన్నిదారుసార్లు చూసి, మీపుస్తకంలో మీ 'ఫొటో' నించి పోల్చుకున్నాను."

నేను దేవేంద్ర సింహాసనా న్నధిష్ఠించి త్రైలోకాధిపత్యం వెంటనే వహించాను. ఒక స్త్రీహృదయంలో ఇంతవున్న తత్త్వ శక్తీ, ప్రేమనూ వెలిగించిన నా కవిత్వం, నా వంశం, నా జన్మం, నా పద్యాలు అచ్చు వెయ్యమని 'భారతి' ని బతిమాలుకుంటో నేను రాసిన వుత్తరాలు, అన్నీ విఫలమైనాయి.

"నీ మెత్తని మనసులో ఇట్లాంటి దుర్మార్గపుటూహాలు యే రాక్షసులు కల్పించారు?"

"చిన్నప్పణ్ణించి మా యింటో పురాణాలు విన్నాను. అప్పణ్ణించి నాకీ భయం పట్టుకుంది. మీ పుస్తకాలు చదివి యెంత ప్రయత్నించినా మనసు కుదటపళ్ళేదు."

"స్త్రీ పురుష వాంఛ సహజం. మృగాల్లో పుణ్య పాపాలున్నాయా? మనుష్యుల్లో పాప మని యెవరన్నారు? దేవుడొచ్చి చెప్పాడా? పుస్తకాల్లో రాశారు. ఎవరు? సంఘక్షేమం కోసమని కొందరు మహానుభావు లిది యేర్పరచి, పాపా లని పేరుపెట్టి మూఢుల్ని దడిపించారు. ప్రతివారూ లేచి పోయి సంఘం గోల యైపోతుందేమో నని, యిట్లాంటి నిబంధన లేర్పరిచి, నరకమనే భయంతో మనుష్యుల స్వభావసిద్ధమైన వాంఛల్ని కట్టివెయ్యాలని ప్రయత్నించారు."

"మరి యముడూ, చిత్రగుప్తుడూ వీళ్ళందరూనో?"

"సాధించు. ఆ చిత్రగుప్తుడు నోటుపుస్తకము పట్టుకుని, ఇన్ని కోట్ల ప్రజల గదుల్లోనూ దూరి 'యెలక్ట్రిక్ టార్చి' వెలిగించి, ప్రతి జరకీ వెళ్ళి జరిగిందో లేదో సాక్ష్యాలు విచారించుకుంటో తిరుగుతాడా!"

"నిజం చెప్పదురా !"

"నిజమే"

"అయితే యింక నీతీ, దేవుడూ యేమీలేవూ !"

"లేకేం ? నీతంటే యేమిటి ? అంతా మన మేర్పరచుకున్నదే! దేవుడున్నాడు. కాని యీ నీతులన్నీ యేర్పరచింది దేవుడు కాడు..."

ఈ ప్రకారం అరగంట మాట్లాడాను. ప్రతివాక్యం గురు బోధవలె భక్తితో విని వెళ్ళేటప్పుడు నా విద్యార్థిను ఒక ముద్దుతో సత్కరించింది.

మర్నాడు నా పుస్తకాలమీద "నా హృదయేశ్వరికి" అని రాసి, ఆమెకి సమర్పించాను. ఆ సాయంత్రమంతా హిందూ మతముమీదా, ముక్కోటిదేవతలమీదా, త్రిమూర్తులమీదా ఉపన్యాసమిచ్చి, దేవుడు వొక్కడే.అనిన్నీ, యీ ప్రపంచం చాలా విశాలమయిం దనిన్నీ, క్షుద్రుల మైన మన చిన్న కార్యాల నీతీ అవినీతులు కనిపెట్టడంకన్న యీశ్వరుడికి చాలా పనులున్నాయనీ రూఢీపరిచాను. నీ తనగా మనసులో ప్రేమించిన వాడికి సర్వమూ అర్పించడమేనని బోధించాను. ఆ మాటలకోసమే ఎదురు చూస్తున్నట్లు అతిశ్రద్ధతో వింది.

"పోనీ, యీ పనులకి అంత ప్రాముఖ్యం లేనప్పుడు అనేక మందికి-యిద్దరుముగ్గురికి-సంతోషమిస్తేనేమండి ?

నా హృదయం భగ్గుమంది.

"అట్లాకూడదు. ఎవరిని ప్రేమించావో వారినితప్ప యితర్లని తాకడం మహాపాపం."

"పాపం లేదన్నారు."

"అదే, అనరకం పాపంకాదు-మన అంతరాత్మలకి..."

"అంటే అంతరాత్మలకైనా, పాపమూపుణ్యమూ వున్నాయన్నమాట."

చర్చ చాలాయిబ్బందిగా దిగింది. చీకటయింది. ఇంకా రారన్నాళ్ళు? ఈ సౌందర్యం నాపక్కన కూచుని నన్ను దూరాన్నుంచి యేడిపిస్తోంది. ఇంటికి వెళ్ళితే యిట్లా మాట్లాడి, అట్లాచేసి, లోపరుచుకోక మూర్ఖుణయి కాలమంతా, యెందుకు వ్యర్థం చేశానా అని బాధపడి, ఎంతో నిశ్చయపరుచుకుని కొంత ప్రయత్నించినా నన్ను చమత్కారంగా తప్పించుకుంటోంది.

‘‘అదంతా రేపు ఆలోచిద్దాములే, నీమీద ప్రేమతో కాలిపోతో వుంటే, నన్నిందుకింత నిర్దయగా......”

"ఉండండి. మరి ముందు నే చెప్పేమాట వినండి. నిష్కర్షించి నా మనసులో మీమాటలే ఆలోచిస్తున్నాను. మీరు యెంత బాగా విడదీసి చెప్పారండీ! నాకీ బాధ యెందుకు వచ్చిందంటే . రేపు తెలియచేస్తాను లెండి. రేపే మీ సలహా ఆచరణలో పెడతాను. ఈ యింట్లో నాబతుకు చాలా కష్టంగా వుంది. నా మనసు యెప్పుడో ఒక అద్భుతవ్యక్తికి సమర్పిత మయింది. (నా వంక అతి నాజూకుగా చూసింది.)

"ఎవరంటారా? మీకే తెలుసు? తెలీకపోతే రేపు చెపుతాను. ఈవేళ పొద్దుపోయింది. మీకు అతను బాగా తెలుసు—మీ అంతటాగానూ.

(నా వొళ్ళుపొంగింది. చమత్కారం వగిషి !)

"...ఉండండి. .వొదలండి...యీ యింట్లోనుంచి వొచ్చేస్తేనేగాని నా కేమీ తోచదు."

నానుంచితప్పించుకుని మామూలుముద్దన్నా యివ్వకుండా వెళ్ళిపోయింది.

దోవలో ఒకటే ఆలోచన, నా స్వర్గసౌఖ్యాన్ని గురించి. రేపు సాయంత్రం ఈ అమ్మాయిని యెక్కడికి లేవతీసుకుని వెళ్ళను! ఇన్ని పద్యాలురాసి, యింతబోధించి వెక్కిరిస్తానా? నా చదువేమైతేనేం, ఆ మ్మాయేమైతేనేం? ప్రేమయుదట అన్నీ తొలగిపోవలసిందే, ఇంటిదగ్గర్నించి నాలుగువొందలు సంపాదించవొచ్చు వారంలో—చెన్నపట్నం వెడితే?

మర్నాడు సాయంత్రం గదిలో షోకుచేసుకుంటో నుంచున్నా. ఈ హనుమంతరావు గోజల్లా కనపడలేదు. ఏమైనాడో? వాడితో చెప్పనా? వాడి వేదాంతం గోలలో ఈ రసికత్వం వినపడుతుందా? దరిద్రుడుకు యిరవైయేళ్ళకే ఆ వేదాంత మేమిటి? పాపం యెంత కిర్కంపట్టిందో! వెధవ, వాడి గోలెందుకు? వెళ్ళాలి. కిటికీకింద వుత్తరముంది.

‘‘నా జాతకం తిరిగింది, ఈ తసందేహాలలో నన్ను పొమ్మన్న సుందరి నన్ను కాత్తుగా నీ బోధచేత అంగీకరించింది, ఈవేళ. మా యిద్దరి వందనాలు. ఇద్దరం వెళ్ళిపోతున్నాము. కాక్కిసోటులు. బాకీ పైకంలేదు. నువ్వొచ్చెయ్యి.

—హనుమంతరావు”

వొంటరితనం

యెంత రాత్రైనా యింటికి వెళ్ళడమంటే, దిగులు పుట్టించే, యెండాకాలపు సాయంత్రమది. దక్షిణపు గాలితో కంఠం కలిపి సూర్యనారాయణ పాడతో వుంటే యింటికి రావడం ఆలశ్యమయిందని రెండు గంటలసేపు మాట్లాడకుండా, మొహం ముడుచుకునే భార్యా, రాక్షసులవలె తగూలాడే నలుగురుపిల్లలూ, నాటకంలో హిరణ్యకశిపుడివలె కోర్టునంతా తన రంగస్థలంలాగు చూసుకుని నాట్యమాడే శిరస్తాదారూ, లోకంలో వున్నారనే సంగతినే మరచిపోయి, గాన ప్రపంచ వీధుల్లో స్వేచ్ఛావర్తనం సల్పుతున్నాను. కాని కడుపులో చురచురా, పెరుగుపచ్చడినీ, పప్పుపులుసునీ, దానితోటి రాచిప్పనీ, దీపం చిమ్నీనీ, వంటింటిని, భార్యానీ, జ్ఞాపకానికి తెచ్చింది.

"లేద్దాం" అన్నాను, కష్టంమీద, దిగులుతో.

"యేం అంత తొందర !" అన్నాడు ఒకడు.

"కడుపులో మండుతుంది" అన్నాను.

"నీవు యెప్పుడూ యిల్లానే తొందర పడతావు. ఏదో యింటిదగ్గిర అనుమానం యేడిపిస్తోంది"

"అనుమానముంటే మాత్రం, యేంచేస్తాడేం ?"

"కిస్తుక్కుని రూఢిచేసుకుంటాడు, తొరగాపోయి."

"అట్లా అనుమానంగా వుంచితేనే మంచిది. రూఢిచేసుకుంటే ఆదో తంటా."

"తంటా యేముంది ? యిద్దర్నీ పక్కలు విరగ తంతాడు."

"తంతాడు? తన్నడమే! యిట్లాంటివాళ్ళని చాలామందిని చూశాం."

"లేకపోతే, వూరుకుంటాడా ?"

"యెవరో చాతగాని ఆడముండ వూరుకోవాలి గాని, మనవాడు...."

"మొంగరాక్షసుడైనా యేమీ చెయ్యలేదు. భార్యనీ, విటుణ్ణీ కసిదీరా స్వేచ్ఛాగా కండలు చెక్కే కాలం దాటిపోయింది. యెంతకాలమని భార్యని కాపాలు కాయ్యగలడు ? అందులో పిల్లలతో సహా అడ్డపెట్టడం అసాధ్యం.

బైటపడితే పరువునష్టం.......అదంతా యెందుకు? యిందాక నలుగురు చక్కని పిల్లల్ని వెంటబెట్టుకు యిట్లా వెళ్ళేలా, ముసలాయన. ఆయన సంగ తేమయింది చెపుదూ? మళ్ళీ యవ్వనంలో వున్నప్పుడు మనుషుల్ని కాల్చుకు తినేవాడిలాగ కనపడేవాడు! పోలీసు డిప్టీసూపరింటెండెంటుపని......మొదటి నించి చెపుతాను వినండి. యీసారి ఆయన కనపడ్డప్పుడు ఆ పెద్దపిల్లల ముగ్గురి మొహాలు చూడండి; ఆ చివరిదాని మొహంచూడండి. నాకథ వాస్తవం మీకే తేలుతుంది.

ఆయనపేరు వెంకటబ్రహ్మం. ఆ పేరు చెపితే చాలు, దొంగలకే కాదు మంచివాళ్ళకీ, మేస్ట్రేటుకీ, తక్కిన యినస్పెక్టర్లకీ హడలు. కాని యింటికి వెళ్ళగానే అతని తీరే మారిపోయేది. చంటిపిల్లవాడై తన పిల్లలతో ఆటలు, గంతులు, వీటితో కాలం గడిపేవాడు. పిల్లలే అతనికి ప్రాణం. వాళ్ళకోసమే జీవించేవాడు. ఆస్తి, డబ్బు, ఉద్యోగం, అన్నీ వాళ్ళకోసమే. ఆ పిల్లలకీ యితనంటే అంతప్రేమా, సంతోషమూను. అతన్నెరిగిన వాళ్ళందరూ అతను చాలా అదృష్టవంతుడనుకునే వాళ్ళు.

చదువుకోసం పిల్లల్ని రాజోలులో వొదలి, ఆఫీసుబోట్లులో తనూ, భార్యా, పనికుర్రాడూ సర్కీటు వెళ్ళారు. ఒకరోజు రాత్రిపడ్డాక వొస్తా నన్నవాడు పనితొందరగా ముగియడంచేత, వెంకటబ్రహ్మం మధ్యాహ్నం నాలి గింటికే వొచ్చి తన రైటరు, తనపడక గదిలోనించి, తొందరతొందరగా ఆఫీసుగది లోకి పోవడంచూశాడు. తరువాత రెండు రోజులు జాగ్రత్తగా కనిపెట్టే టప్పటికి, అతని అనుమానం నిశ్చయమయింది. అతనివొళ్ళు వెర్రెత్తింది. మొదటి నించీ తన భార్య సుభద్ర ప్రవర్తన తలుచుకుంటే, అన్నీ అనుమా నంగానే కనపడ్డాయి, యిప్పుడు ఆ రైటర్ని చూస్తే వెంకటబ్రహ్మానికి అసలే చాలా అసహ్యం. తన భార్య అట్లాంటివాణ్ణి యేరుకోడం చాలా నీచంగా తోచి బాధపడ్డాడు. సుభద్రని తిట్టినా, కొట్టినా, నరికేసినా, యేమీ లాభంలేదని అతని పూర్వానుభవంవల్ల తెలుసు. అదిగాక పెద్దది, ముగ్గురు పిల్లల తల్లి అయి యిన్నాళ్ళు అతనితో కలిసి కష్టసుఖాలు పంచుకున్న దాన్ని చెయ్యిచేసుకోడం అతనికి మనస్కరించలేదు. ఆలోచించి ఆలోచించి అట్లాంటిది సాగడానికి వీల్లేదని కఠినంగా భార్యతో చెప్పాడు.

యిప్పుడు వెంకట్రబ్రహ్మంగారికి గుండెల్ని పీక్కుతినే పెద్దసందేహం ఒకటి పట్టుకుంది. యీ ముగ్గురు పిల్లలూ తన పిల్లలవునా, కాదా అని. వాళ్లల్లో తనవాళ్లెందరో కానివాళ్లెందరో పూర్వపు సందర్భాలన్నీ జ్ఞాపకం తెచ్చుకున్నాడు. వాళ్ళు దగ్గరికి వొచ్చినప్పుడల్లా తన మొహం వాళ్ళ మొహాలు పరకాయించి పోల్చుకుని, పరధ్యానంలోపడేవాడు. వాళ్ళమీది అపారమైన ప్రేమ, వాళ్ళు తనవాళ్ళో కారేమో, యిన్నాళ్ళూ యెవ ళ్ళనో, తన బిడ్డలని పిలుస్తో, ప్రేమిస్తో, వాళ్ళకోసం తన శక్తినంతా యిచ్చేసి, బాధలు పడడం—యివన్నీ అతన్ని నరకబాధ పెడుతున్నాయి. తన భార్యని నిజం చెప్పమని అడిగితే చెబుతుందా? అందులో యింతి పోట్లాటగా వున్నప్పుడు!

వారం రోజుల్లో తన భార్య నడవడి యథాప్రకారంగానే వు-దని అతనికి బాగా తెలిసింది. యీసారి చాలా కఠినంగా మాట్లాడేటప్పటికి "సరేలే, నేనే బైటికి వెళ్ళిపోతా" నంది సుభద్ర. ఆమాటతో పులివంటి వెంకట్రబ్రహ్మంగారి దూకుడంతా అణిగింది. యీ అసహ్యం పడలేక, పొమ్మ నాలని నాలికదాకా వొచ్చింది. కాని వెంటనే, వేరే ఆలోచన వొచ్చింది. తన పరువుసంగతి తెలుసుకున్నాడు. యిక స్పెక్టర్లూ, చివరికి పోలీసు జవాన్లూ, తన వ్యవహారం గుంపులు గుంపులుగూడి మాటాడుకోడం, తన ముందు కాల్యాటుపెట్టి, వెనకాలే నవ్వడం, తన బంధువులు తనని వోదా ర్చడం, "పెళ్ళాన్ని అదుపులో పెట్టలేనివాడు వూళ్ళని అదుపులో పెడ తాట్ట!" అనుకోడం అన్నీ కళ్లకు కట్టాయి. తెలివిగా అప్పటికి వూరుకుని తరువాత చెయ్యవలసిన సంగతేమిటని ఆలోచించి, ముందు ఆ రైటురుమీద రిపోర్టు రాసి ఒదిలీ చేయించాడు. అతను వూరంతా గోలపెట్టి సెలవు తీసు కొని అక్కడే వున్నాడు. అతన్ని తన్నించాలని చూశాడు. కాని అతను చాలామందికి యిష్టుడు కావడంచాతా, జాగ్రత్తగా వుండడంచాతా, అది చాతకాకపోయింది. తన యింటిలోనే వాణ్ణి పట్టుకుని తన్నడానికి సిద్ధమైతే, భార్య పిల్లలతో సహా రోడ్డుమీదపడియేడ్చి గోలచేసేటంత కరకై, సిగ్గుపడి వూరుకున్నాడు. యిల్లు నరకమైపోయింది, భార్య మొహం చూసినప్పుడల్లా కోపం చీల్చి, యేమిచెయ్యాలన్నంత కోపమైపొయ్యేది. కాని ఒక్కమాటుంటే

లేచిపోతుందని భయం. ఆ పిల్లల్ని చూడగానే, వాళ్లు 'నాన్నా' అని యిప్పటి ప్రేమతో వొచ్చి మీదని కావిలించుకోగానే, వొళ్ళంతా కొగ్రులు పాకినట్లవుతుంది కాని వాళ్లని వొదల్లేడు. వాళ్ల ప్రేమలేకుండా ఉండలేడు. ఆ రైటరు తెలవెప్పుడైపోతుందా అని ధ్యానం చేసుకుంటూ యీ బాధనంతా భరిస్తున్నాడు. వూరంతా యితనంటే నవ్వులాటై పోయినట్టుంది. అతనికి వీపు వెనకాల, 'రైటర్' అని కేకలు వేస్తున్నా రనుకున్నాడు. గోడలమీదా, రైలుబళ్లల్లో, భార్య పేరు వెలుగుతోంది. శెలవ అయిపోగానే రైటరు పనికి రాజీనామాయిచ్చి చీరెలకొట్టు పెట్టాడ. ఆ రైటర్ని చంపెయ్యాలన్నంత కోపమొచ్చేది. ఒక్కొక్క రాత్రి నిజంగా యేకోపంలోనో యేదో చేస్తానని అతనికి భయం కలిగింది. ఏం చెయ్యాలి ?

పోనీ తాను బదిలీ చేయించుకుంటే ? బావుంది. పైకి వ్రాశాడు. వాడూ వొస్తే ఆ శ్లా తవ్వగ ? కాని పరాయివూళ్ళో వాణ్ణి నడుం విరిగేటట్టు తిప్పించడం వొగొప్పకాదు. ప్రయత్నించగా ప్రయత్నించగా మూణ్ణెళ్లకి విశాఖపట్నం మార్చారు. ఆబదిలీతో వెంకట్రామయ్యకి తన చిక్కులన్నీ తీరినట్టు, ప్రపంచంలో మళ్ళీ ఆనందమూ, ఆరోగ్యమూ, శాంతీ, వున్నట్టు తోచింది. ఇప్పుడేం చేస్తుంది ? తన భార్య పొందగల దిగులును చూసి అతనికి చాలా సంతోషం పొంగి పొంగివచ్చింది. కానీ దీని పని ఆవూళ్ళో పట్టించాలి.

తీరా ప్రయాణమయ్యేసరికి సుభద్ర ఆవూరినుంచి కదిలిరానంది. ఆ మాటతో అతనికి గుండె ఆగిపోయింది. ఇంత సాహసం చేస్తుందని అతను కలలోకూడా అనుకోలేదు. బహిరంగంగా తనని వొదలి వాడితో వుంటుందా ?

"నువ్వు రానంటేమాత్రం నేను వెళ్ళక యెట్లా తప్పుతుంది?"

"వెడితే వెళ్ళండి, వుంటే వుండండి. నేనీవూరు విడిచిరాను."

తనలో ఏంలోపముంది ? అతనిలో యేం విశేషముంది ? లేక ఆ స్త్రీ స్వభావమే అగా ? మళ్ళీ తను కోరినప్పుడల్లా మాట్లాడకుండా లొంబడుతుంది, తను దగ్గిర చేరకపోతే లక్ష్యంచెయ్యదు. కులాసాగా తనతో అనుభవిస్తుంది. వాడితోనూ అనుభవిస్తుంది. ఒకరాత్రి దయగా అడిగాడు ఆమెని—

"ఎందుకు అతన్ని వదలలేవు? నన్ను చూస్తే అసహ్యమా?"

"లేదు."

"ఐతే?"

"మీకు తెలీదు. చెప్పడం నాకు తెలీదు."

ఆమెని ఓదార్చాలని చూశాడు. అల్లరికింద దిగింది. రోడ్డుమీద రాగాలు పెట్టే విషయం కిందికి వొచ్చింది. ఆఖరునాటి రాత్రి భార్య కాళ్ళ మీదపడి బతిమాలాడని కూడా అంటారు. కాశీకిపోయి సన్యాసం పుచ్చుకోడానికి నిశ్చయించుకుని సగందూరం బయలుదేరాట్ట. పిల్లలమీది ప్రేమ ఆ నిశ్చయాన్ని చెడకొట్టింది. ఆ పిల్లల్ని తీసుకుని విశాఖపట్నం వెళ్ళిపోయినాడు. ఒక వంట ఆమెనీ, ఆయానీ యేర్పరచుకుని స్థిరపడ్డాడు. పదిహేను రోజుల్లో బతుకు దుర్భరమైపోయింది. కచేరికి పిల్లలు కదలనిచ్చే వాళ్ళు కాదు. సైకిలెక్కి బయలుదేరితే ఆయా చేతుల్లో నిలవక యేడుస్తో రోడ్డు వెంట పడతారు. కచేర్నించి రాగానే, ఆముగ్గురూ యితన్ని కావిలించుకుని, "అమ్మ, అమ్మ" అని ఒకటే గుండె కరిగేటట్టు యేడుపు. చంటిపిల్ల వాడు దిగులుతో శల్యమౌతున్నాడు. ఆ నౌకర్లు యీ పిల్లల్ని సరిగా చూటం లేదని, నౌకర్ని మార్చి నౌకర్నిపెట్టినా, లాభం లేదని తెలిసింది. తను యెన్నడో మరిచిపోయిన బంధువుల నందరినీ ముఖ్యం ముసలి వితంతువులని, జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని, రప్పించాలని చూస్తే, ఒక్కరూ దొరకలేదు; అసలు బంధువులు తక్కువ; వుద్యోగ రంగంలో వాళ్ళతో యెక్కువ సంబంధం పెట్టుకోలేదు. వాళ్ళందరికీ యీగోలంతా తెలిసి, యితన్ని సగం వెలిపడ్డ వాడివలె చూస్తున్నారు. రాజమహేంద్రవరం శరణాలయానికి వెళ్ళి, వితంతు వివాహం చేసుకుంటా నన్నాడు. యితని చరిత్రవిని, ఆ భార్యనంత చక్కగా చూసుకున్నావు, యింక యీ భార్యని యెంత బాగా చూసు కుంటావో, వెళ్ళమన్నారు. సిగ్గేసి యింటికొచ్చాడు. పిల్లలు అన్నం తినటంలేదు. ఆడుకోరు. రాత్రులు వణుకుతూ వూపిరాడ కండా చుట్టూ కావిలించుకునిగాని నిద్రపోరు. యిట్లా యింకో పదిరోజులు యేడిపించే ప్పటికి, వాళ్ళమీది ప్రేమ అంతా యెగిరిపోయింది. వాళ్ళ మొహాలు కనపడే ప్పటికి యెక్కడికి పారిపోదామా అనిపించేది. ఆఫీసునించి యింటికి వెళ్ళడ

మంటే వాడలుగా వుంది. ఆతల్లిలేని పిల్లల్ని తనుకూడా విసుక్కోడం, కొట్టడం సాగించాడు. అంతేగాక, వీళ్లు తన బిడ్డలవునాకాదా, యీ శ్రమలూ, బాధలూ, యెవరెవరి పిల్లలకోసమో పడుతున్నానా, అనేసంగతి అతని హృదయాన్ని ఒక్క నిమిషం బాధించడం మానలేదు. రాత్రులు నరాలు లాగి, గుండె పట్టుకుని, నిద్రపట్టక, బాధపడతాడు. లాంతరు తీసుకొచ్చి భద్రంగా వాళ్ల మొహాలు వెతుకుతాడు, యీ పిల్లల్ని వొదిలి తన భార్య యెట్లావుందా అని ఆశ్చర్యమూ, నిలవలేక వొచ్చేస్తుందేమోననే ఆశా, మళ్ళీ రానిస్తానా అనే కోపమూ, పిల్లలమీదవున్న ప్రేమనంతా చంపుకున్న ఆస్త్రీ వికృత స్వభావానికి అసహ్యమూ, యిన్ని భావాలూ అతనిలో పుడుతో ఉంటాయి. ఆ ముగ్గురికీ ఫొటో తీయించి ఫొటోగ్రాఫర్ని భార్యకి పంపమన్నాడు. యెందుకో బాగా తెలీదు. యేవేవో కారణాలు చెప్పుకుని సమాధాన పెట్టుకున్నాడు. యెంత అక్కర్లేకపోయినా తల్లికదా, పిల్లల్ని చూడాలని వుండదా, ఆమెకి హృదయం లేకపోతే తనకిలేదా అనుకున్నాడు. యింతలో రెండో పిల్లవాడికి హఠాత్తుగా పెద్ద జ్వరం వొచ్చింది. సెలవు పుచ్చుకుని రాత్రింబవళ్లు అతనికి సేవచేశాడు. ఒకరోజురాత్రి ఆ పిల్లవాడిపక్కన కూచుని వుండగా ఆ జబ్బూ, ఆ కుర్రవాడి అసహాయత్వం వాడి అమాయకపు ప్రేమా, అన్నీ తలుపుకు వొచ్చాయి. అమ్మదగ్గిర్నించి, యెందుకు తీసుకొచ్చావని అడగరు, మమ్మల్ని వొంటరిగా నౌకర్లమీద పారేసి, కష్టాలు పెట్టడానికి నీకు చేతు లెట్లా వొచ్చాయి అనరు, యెందుకు యిట్లా కొడతావు, తిడతావనరు. తనని నమ్మి యిట్లా జబ్బులు తెచ్చుకుని, ఆ చేదుమందులు గొంతుకలో పోసుకుంటో, చావుకుకూడా సిద్ధమవుతారు. వెంకట్రబహ్మానికి యేంతో యేడుపొచ్చింది. ఆ అబ్బాయిని విసుకుతో తను కొట్టిన దెబ్బలూ, ఆ బాధ పడలేక వాడు పెట్టిన మొహమూ, అన్నీ జ్ఞాపకం వొచ్చి, యేడ్చాడు. యింక తన దగ్గిర వీళ్ళని వుంచుకోకూడదు; తన పరువుపోయినా సరే, అనుకుని, ఆ జబ్బు నయం కాగానే, ముగ్గురు పిల్లల్నీ, తీసుకుని ఆ రైటరూ, తన భార్య తను పూర్వంవున్న యింట్లోనే కాపరం చేస్తోవుంటే, అక్కడికి వెళ్ళాడు. రైటర్ని 'పర్మిషన్' అడిగి, ఆమెతో మాట్లాడి, సగం జీతం పంపేందుకు వొప్పుకుని, ఆ పిల్లల్ని ఆమె

దగ్గిర దిగపెట్టాడు. ఆ రోజు రాత్రి యితన్ని వాళ్ళు అక్కడే భోజనానికి వుండమన్నారు, కాని అతను వుండలేదు.

ఆ పిల్లల్ని దిగపెట్టి వొచ్చిననాటినుంచి వాళ్ళమీద మళ్ళీ అమిత మైన ప్రేమ మొదలుపెట్టింది. వాళ్ళేమీ అల్లరి చెయ్యలేదనీ, తనే అన్యాయంగా వాళ్ళని బాధపెట్టాననీ అనుకున్నాడు. వాళ్ళని మళ్ళీ చూడాలనే కోర్కెని అణుచుకోలేక అవస్థపడ్డాడు. మెల్లిగా మరిచిపోయినాడు. మూడేళ్ళు యెట్లాగైతేనేం తోసుకు తిరిగాడు. తరువాత వాళ్ళని వొక్కసారన్నా చూడకుండా వుండడం అసాధ్యమై పోయింది. వాళ్లు బతికి వున్నారో లేదోకూడా తెలీదు.

యెవరన్నా ఆ వూరి స్నేహితుల్ని మన పిల్లలెట్లా వున్నారో చూసి, రాయమంటే యెట్లా వుంటుంది? తను ఆవూరు వెడితే అందరూ తెలిసి నవ్వుతారూ? ఒకరోజు తన పెద్దబ్బాయి బళ్ళో కుర్రాడితో పోట్లాడి, దెబ్బలుతిని యింటికి వెళ్ళినట్టూ, యింట్లోవాళ్లుకూడా చీవాట్లు పెడితే, తనని తలుచుకుని యేడుస్తున్నట్టూ, కలవొచ్చింది. కలలోంచి మెళుకువ రాగానే, పిల్లలకోసం, వేదన ప్రారంభమయింది. ఆ రైటరూ తనభార్యా, తన పిల్లల్ని యెంత బాధపెడుతున్నారో, అని భయంపట్టుకుంది. ఆ పిల్లలు తనకోసం యేడుస్తున్నట్టే వుంది మర్నాడు రాజోలు రాత్రికి చేరుకునేట్టు ప్రయాణమైనాడు. దొంగతనంగా వాళ్లయింటి కిటికీదగ్గిర చీకట్లోనుంచుని, లోపలికి చూశాడు. రైటరు చుట్ట కాలుస్తో వరండాలో కుర్చీలో పడుకున్నాడు. తన పెద్ద కుర్రాడు గదిలో పాఠం చదువుకుంటో అప్పుడప్పుడు ఆ రైటర్ని 'బాబాయి' అని పిలిచి సందేహాలడుగుతున్నాడు. సుభద్ర ఆ గదిలోనే మంచంమీద కూచుని చిన్నపిల్లకి పాట నేర్పుతోంది. రెండో కుర్రాడు ఆ రైటరు సైకిలు గోడవానించి వుంటే యెక్కాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. యిదంతా వెంకట్బ్రహ్మంగారు చూశాడు. ఆ యిల్లు యెంతో 'కంఫర్టబుల్'గా సుఖంగా వున్నట్టు కనపడ్డది. ఆ సంసారం, ఆ ఆనందం, ఆ మూడేళ్లు వొదలుకుని యేకాకినైనాను కదా అని దిగులేసింది. సుభద్రమ్మకూడా యిదివరకటికంటే అందంగా కనబడుతోంది. యింత పెద్ద లోకంలో తన వొంటరితనం ఘోరంగా తట్టింది మనసుకి. కాంతిలో స్వర్గం

లో వాళ్ళుంటే, చచ్చిపోయినవాడి దెయ్యంలాగు తనింకేదో లోకం నించి దిగివొచ్చి వాళ్ళని, తనవాళ్ళని, చూస్తున్నట్లయింది. గుండెలు పీక్కుపోయి నాయి. ఒక్కసారి ఆ పిల్లల్ని కావలించుకోవాలనిపించింది. కొయివు తెచ్చిన 'రిఫారాలు' యేమిటో ఆ పెదకుర్రాడికి విప్పిచెప్పి, ఆచిన్నకొడుకుని వొళ్లో కూచోపెట్టుకొని, ఆ రెండోవాణ్ణి సైకిలుమీద పడకండా నిలపెట్టాలని కోర్కె యెడిపించింది. చివరకి ఆ యింట్లో కాలుపెట్టడానికి తనకర్హత లేదనుకొని వెళ్ళిపోయి, ఆ రాత్రే రైలెక్కాడు.

వాళ్ళనిచూసిన తరవాత అతని జీవితం దుర్భరమై పోయింది. ప్రతి నిమిషమూ బతుకు వొంటరిగా వున్న దనిపిస్తోంది. సంపాయించడం యెందుకు? యీశాక్లెందుకు? హోదా యెందుకు? హోటళ్ళలో భోజనం, యెక్కడో గదిలో నిద్ర! సంసారాల్లోకి యితన్ని రానీరు. యెవరూ శుభకార్యాల కొట్టే పిలువరు. పిలిచినా బంధువుల్ని చూడ్డానికి సిగ్గు. నా వాళ్ళనుకునే వాళ్ళు లేరు. 'ప్రమోషన్' వొస్తే, సంతోషం చెప్పుకునేందు కన్నా యెవరూలేరు. మంచిచీర చూస్తే నగలు చూస్తే, బొమ్మలుచూస్తే, యెవరికన్నా కొనిపెట్టాలనిపించేది. జబ్బుచేస్తే యెట్లావుందని పలకరించే వాళ్లు లేరు. ఆ పిల్లలు కావాలి కావాలని రాత్రింబవళ్ళు అరిచేది హృదయం, వాళ్లలో ఒక్కరన్నా తన సొంతపిల్లలై వుంటారని నిశ్చ యించుకున్నాడు. సంగతులన్నీ జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని వాళ్ల ఫొటోలు, తనఫొటో దగ్గరగా పెట్టుకొని పోలికలు చూసుకుంటాడు. కాని యేం చేస్తాడు? అట్లానే కుళ్ళుతో కాలం గడుపుతున్నాడు.

తరువాతి నాలుగేళ్లకి పాపం ఆ రైటరు చచ్చిపోయినాడు. తరువాత రెండునెలల్లో వెంకటబ్రహ్మం, సుభద్రా, వెంకటబ్రహ్మం ముగ్గురు కొడు కులూ, ఆ రైటరుకి పుట్టిన చంటిపిల్లా అందరూ సుఖంగా కాపరంచేస్తు న్నారు. వెంకటబ్రహ్మం పెన్షన్ పుచ్చుకుని, ఆ పాత యింట్లోనే స్థిర పడ్డాడు. యిప్పుడుకూడా వాళ్లహాల్లో ఆ రైటరుది పెద్ద ఫోటోవుంది. వెంకటబ్రహ్మంగారి ముగ్గురుపిల్లలూ ఆ రైటర్ని బాబాయి అంటారు. ఆ రైటరు కూతురుమాత్రం యీయన్ని 'నాన్నగా' రంటుంది.

నేనూ, మా ఆవిడా మిగిలాం

నేను అందమైనవాణ్ణనిగాని, నా రూపం యింకొకర్ని ఆకర్షిస్తుందనిగాని, నేనెన్నడూ అనుకోలేదు. అనుకోడం అసంభవం. కాకిపిల్ల కాకికి ముద్దంటారుగాని, మా అమ్మకూడా నాముఖం ఒకటిన్నర నిమిషంకంటె యెక్కువసేపు చూడటం భరించలేకపోయేది. ముద్దుకి దగ్గరచేరానంటే, 'కొంచెంసేపు వెళ్ళి ఆడుకో నాయనా!' అనేది. యింక బంధువులు సరేసరి. దౌర్భాగ్యురాల్ని ఒక పిల్లని చిన్నప్పుడే నాకు కట్టాలుగాని యెదిగినతరవాత నన్నుచూసి యెవతా పెళ్ళిచేసుకుని వుండదని నా దృఢనిశ్చయం. కాని నా భార్యకి తక్కినవాళ్ళకి లేని ఒక అదృష్టం కలిగింది. తనభర్త యెంగిలవుతాడనిగాని, తనని మరచిపోయి యితరులవలలో పడతాడనికాని, భయమూ, యీర్ష్యా యేమీ వుండనక్కరలేదు. పెద్ద వుత్సవంలోనైనా నేను మారిపోతాననిగాని, నన్నెత్తుకుపోతారనిగాని, మా అమ్మకే వుండేది కాదు బెంగ. నా మొహం కనపడకపోతేనే చాలునని, నే నడగ్గానే, ఆ వూళ్ళోనే బడి పంతులుపని యిచ్చేశాడు, ప్రెసిడెంటుగారు. నేను చదువుకునేప్పుడూ అంతే, చప్పున నన్ను ప్యాసుచేసి పైక్లాసుకి పంపేవారు నా టీచర్లు.

నామీద నిజమైన యిష్టంగలవారు మా హెడ్‌మాష్టరుగారొక్కరూ. ఆయన యింటికీ మా యింటికీ తాటాకుల దడిమాత్రమే అడ్డం. ఆయనభార్యకి దగ్గిరదగ్గిరగా నలభైయేళ్ళుంటాయి. ఆమెని చూడగానే పగలబోయే పచ్చని పెద్ద గుమ్మడిపళ్ళూ, నిండా దూదికూరిన మెత్తనిదిళ్ళూ, నిండు పాడిగేదెలూ, జ్ఞాపకం వొస్తాయి.

అసలు మొదలు ఒక వుదయం. నేను దొడ్లోంచి వొస్తోవుంటే, యెవరో నావంక నిదానంగా చూస్తున్నట్టు, అనుమానం తగిలి, వెనక్కి తిరిగి చూస్తే, హెడ్మాష్టరుగారి భార్య రత్తమ్మగారు కనపడ్డారు. నేనేం తప్పు పని చేశానా, స్నానంచేసినీళ్ళు మళ్ళీ వాళ్ళదొడ్లోకి వెళ్ళాయా, పొద్దున్న నేను భార్యమీద వేసిన కేకలు వినపడ్డాయా, నా మొహం అందానికి యింకా యేమన్నా కొత్త అభివృద్ధి కలిగిందా అనుకుని తలొంచుకుని యింట్లోకి వెళ్ళి, నాభార్యతో ఆలోచించాను.

"యీవాళేమిటి? మీవంక అట్లా చాలారోజుల్నించి చూస్తోంది."

"ఛా!"

"నిజమే."

"యెందుకు?"

"ఏమో! అడగండి. చెప్పుతీసుకు కొట్టేవాడులేక!"

హడిలిపోయినాను. వాళ్ళువింటే దీని అరుపులు!

"ఛీ! నోరుముయ్యి."

ఇదేమిటి? నా భార్యకికూడా యీర్ష్యేనా! అనుకున్నాను. కాని, నా ప్రతాపానికి గర్వం కలక్కపోలేదు. చివరికి నేనుకూడా ఘనతకెక్కాను. కాని నమ్మకం కుదరలేదు. నిజమా? వుత్త దీని అనుమానాలా?

మర్నాటినించి పక్కదొడ్డికేసి అప్రయత్నంగా నాకళ్లు తిరుగుతున్నాయి. నాకేమీ దురుద్దేశమూ లేదు, ఆశా లేదు. వూరికేనే, 'క్యూరియాసిటీ' ఆపుకోలేక చూశాను.

నేను దొడ్లోకి వెళ్ళినప్పుడల్లా అక్కడే వుండేది, బావిదగ్గిర. ఆ చూపులు! నావంక చూసే చూపులు, నన్ను లాగేయ్యాలనీ, నన్ను దగ్ధం చెయ్యాలనీ చూస్తున్నట్టుండేవి. నే నేమనుకోను? నమ్మడం ఎంత యిష్టం లేకపోయినా, యెట్లానమ్మక తప్పించుకోను? ఆచూపులూ, చిన్నాలూ—పన్నాలు పదిహేనేళ్ల పిల్లల్లోనూ నలభైయేళ్ల స్త్రీల్లోనూ వొకటే. మొదట నమ్మలేదు నేను, తరవాత నిజమాఅని ఆలోచించాను. నిశ్చయమైన కొద్దీ, నేను కొంచెం షోజులు మొదలుపెట్టాను. నేను యేం చేస్తున్నానో, యేలోకంలో వున్నానో తెలీదు. నన్నా స్త్రీకోరింది. అందములో దబ్బపండు వంటి అందమైనది, అంతగొప్పది, హెడ్‌మాస్టరుగారి భార్య! నన్ను! నన్ను!

మెల్లిగా మాటలదగ్గిరికి, వెకిలినవ్వులదగ్గిరికి, దిగులుతో కంటతడి దగ్గిరికీ వొచ్చింది మాస్నేహం! ఐనా నాకింకా అట్లాంటి తలపులేదు. ధృడంగా కలగలేదు.

అదేం చప్పుడు? మెలుకువ వచ్చింది. నాభార్య చప్పుడు వొంటింటిలో నంటుంది. చప్పుడూలేదు, యేమీలేదు వెళ్ళనంటాను, భయంతో. నా ధైర్యాన్ని, మగతనాన్ని గేలిచేసి కర్రచేతికిచ్చి వెళ్ళమంది. కాని తాను

కదలదు. చివరకి పోరుపడలేక వంటింటి తలుపులుతీసి, లాంతరుతో వెతికాను. యేమీలేదని దానికి కేకేశాను. "దొడ్డితలుపుకూడా తీసిచూడండి? అరిటిగెల కోసికెళ్లారేమో?" భయంతో వొణుకుతున్న వేళ్ళతో తలుపుతీసి చూసే టప్పటికి ముందు తెల్లనిఆకారం కనపడ్డది. అరవడానికికూడా శక్తిలేక నిర్ఘాంత పోయి నుంచున్నాను. ఆమె కదిలి నన్ను రమ్మని సౌజ్ఞచేసిందాకా, రత్తమ్మ గారనుకోలేదు. లాంతరు వొంటింటిలోనే వొదిలి, దొడ్లోకివెళ్లాను. వెంటనే నన్ను గట్టిగా కావిలించుకుని, మెత్తని తన శరీరంమీద నన్ను యిటూ ఇటూ తిప్పుకుని, వెర్రిప్రేమ అంటో, అట్లాంటి వుపకారము చెయ్యకుండా సరి పుచ్చింది, చూపించింది. ఎన్నినిమిషాలయిందో! "యేమండీ! యేం చేస్తున్నారు" అన్న అరుపువిని వొదిలేసింది. వెళ్ళి పక్కమీద పడుకున్నాను.

నిజంగా, చెపుతున్నా. నా కామెతో యీ సంబంధం మొదట యేమీ యిష్టంలేదు. భయం వేసింది, అసహ్యమేసింది. కాని నావంటివాణ్ణి ఆమె కోరిందనే సంతోషమూ, నాకూ ప్రేమరాజ్యంలో స్థానమిచ్చినందుకు కృతజ్ఞతా, ఆమెమీద పోలేదు. పగలంతా యెంత యిష్టంలేకపోయినా, రాత్రి పన్నెండుగంటలకి అప్రయత్నంగా మెళుకువ వొచ్చి, అప్రయత్నంగా దొడ్లోకి వెళ్ళేవాణ్ణి. ఆమె, అంత గొప్పావిడ నాకోసం కాచుకొనివుంటే— నాకోసం! ఆగగలనా? ఇంక వెళ్ళింతరువాత ఆమె నన్ను వెర్రిగా భయంకరంగా మోహంచూపి వుపయోగించుకునేది. ఆమె అనుభవానికి ఆరాత్రే గడువున్నట్టూ ఇంక జీవితమే లేనట్టూ నన్ను నలిపేసేది. నాకు మాట్లాడ్డానికి గాని, వూపిరి పీల్చడానికిగాని, కాలుచేతులు కదపటానికిగాని వ్యవధాన మివ్వదు. ఇట్లా అయిదారురోజులు జరిగింతరవాత ఒకరోజురాత్రి నేను తిరిగి పడుకోటానికి వొచ్చేటప్పటికి నా భార్య మేలుకునివుండి "యెక్కడికెళ్ళావు?" అంది.

"చప్పుడవుతో వుంటే వెతకడానికి వెళ్ళాను."

"ఆ రత్తమ్మగారేనా చప్పుడుచేసింది?"

చచ్చాను.

"యిదుగో! నేనూరుకోను. నేనూ కనిపెడుతోనేవున్నా. ఈవాళ రాత్రి వొచ్చాను. వెనకవేపు గొళ్ళెం వేసుకున్నారు. చిల్లుల్లోనించి కనపళ్ళే

దనుకున్నారా వెన్నెట్లో? శేపుపొద్దున్నే అడుగన్నా ఆముండని, యిదేంబుద్ధి అని? తెల్లారనీండీ! ఆ వెంగు దేమంటాడో?!"

యింకేముంది నాగతి! నామీద ఒక్కామెకి లోకములో ప్రేమవుంటే అదికాస్తా చెడఝాటేసుందా? అందులో ఆమె యేమనుకుంటుంది? విన్నవాళ్లు నమ్ముతారా? నవ్వరూ? దానికాళ్లు పట్టుకుని తెల్లవార్లూ బతిమాలి వొప్పించాను. యింకెప్పుడూ ఆమెకోసం వెళ్ళనని నా పితృదేవతలపేర్లు వరసగా చెప్పి, కాళ్లమీద ప్రమాణాలుచేస్తే అప్పుడు వూరుకుంది.

కాని మర్నాటిరాత్రి మళ్ళీ నా మనసు రత్తమ్మగారికోసం బాధించడం మొదలుపెట్టింది. నేను కావాలని స్త్రీ కోరడం, ఆ ప్రేమ చూపడం, మళ్ళీ నా కీ జన్మంలో దొరుకుతుందా? కాని యిది! దీన్నెట్లా వొదుల్చుకోడం?

రాత్రులు దొడ్డిదగ్గిర వొకటే చప్పుడు. కిటికీలు, తలుపులు కొట్టడం, గోకడం. నా భార్య నన్ను గట్టిగా కౌగలించుకుని వొదలకుండా పడుకుని, చప్పుడు విని వొకటే నవ్వడం. నన్ను రత్తమ్మగారు కోరిం తరవాత నా భార్యకి నామీద మోజు కలిగినట్లు తోచింది. దీన్ని, దీనిమోజునీ, వొదుల్చుకోడమెట్లా! నా మెడచుట్టూవున్న చేతులు లాగేసి పీక నొక్కాలన్నంత కోపమొచ్చేది. అసలు దాన్నిచూస్తే నాకు భయం. ముఖ్యం యెక్కడ పిల్లని కంటుందో, ఆ పిల్ల మొహం చూసినప్పుడల్లా, నా ముఖం జ్ఞాపక మొస్తుందేమో నని! దాని పుణ్యమా అంతవరకు. నాకే పిల్లలుంటే భరించలేక, సన్యసించి వుందును. నేను దొడ్లోంచి వెళ్ళినప్పుడల్లా రత్తమ్మగారు జాలిగా నావేపు చూస్తోంది. యేంచెయ్యను యీ భార్యని! వాళ్ల అత్తకి నెప్పులు ప్రారంభమైనాయని, అబద్ధంచెప్పి, సహాయం వెళ్ళమన్నాను. మూడేళ్లకిందట ఆ అత్తే నా రూపాన్ని వెక్కిరించిందనీ, అందువల్ల తాను తన తల్లిమొహం చూడ తలుచుకోలేదనీ అంది. వాళ్ళ పినతండ్రి పెంపుడుకూతురికి పెళ్ళి అనీ, తనకి మంచి చీరలు పెడతారనీ, వెళ్ళమన్నాను దొంగశుభలేఖ చూపి. పెళ్ళికి వెళ్ళడానికి తనకి చీరలూ, నగలూలేవంది. అప్పుచేసి బనారసుచీర కొన్నాను. రత్తమ్మగారిని నగలెరువడగమన్నాను. తనకి జ్వరంగా వుందనీ, బైటవుండే రోజులనీ, వెళ్లనంది.

చివరకి నిజంగానే బైటవుంది. ఆరాత్రి తెగించి తలుపు తీసుకుని దొడ్లోకి వెళ్ళాను కాని రత్తమ్మగారు లేరు. మెట్లమీద కూచున్నాను. నామీద, నాపిరికితనంమీద అసహ్యంపుట్టి వెళ్ళిపోయింది. ఇంక రాదు—యెంత బాధపడ్డదో పాపం! యెంత గొప్ప అనుభవాన్ని, నా పిరికితనం తోపాటు పాడుచేసుకున్నాను. ఆమెదగ్గిర వున్నంతసేపూ వొణుకుతో భయంతో ఆమె మొహమన్నా సరిగాచూసి సంతోషించలేదు. ఈ నా పాడు జన్మకి మళ్ళీ అట్లాంటి అదృష్టం పడుతుందా? ఆ నిండు వెన్నెల వొదిలి వెళ్ళి పడుకోటానికి బుద్ధివెయ్యలేదు. ఆనాడే నాకు కొంచెం ధైర్యం కలిగింది. భార్య అరిస్తే బాగా తన్న వొచ్చనిపించింది. చంపెయ్యనా, అన్నంత కౌర్యంకలిగింది. మెల్లగా దడిదాటి, పక్కదొడ్లోకి వెళ్ళి కిటికీదగ్గిర గోకాను, ఆమెచేసినట్టే. రెండు నిమిషాల్లో మెల్లగా వొచ్చింది, తలుపుతీసుకుని. పల్చనిచీర కిందకనపడే ఆమె మెత్తని పచ్చని వళ్ళూ, కాటిక పెట్టిన పెద్దకళ్ళూ, చిక్కగా వేళ్ళాడేజుట్టూ నా కళ్ళు తిప్పేశాయి.

ఆమెని ఉధికమైన కాపీనంతో కావిలించుకుని, మామూలు ప్రకారం చెటుకిందికి వెళ్ళే ఆలోచనన్నా లేక, అరుగుమీదనే నా బరువుతో కూలతోశాను. ఆమె కళ్ళల్లో ఆశ్చర్యం కనపడుతోంది. ఇదివరకటి మోహము కళ్ళలో వెర్రిని చూపించటం లేదేమోఅనే సందేహం కలగడానికి వ్యవధి లేదు. ఆమెను, ఆమె గుండ్రతనాన్నీ, నాదిగా చేసుకోవాలని ప్రయత్నించాను. ఆ కళ్ళలోకి క్రమంగా అసహ్యము తోచింది. నా కింద చలించవలసిన ఈ మెత్తనిదేహం బిగుసుకుంది. సన్నొక్క తోపుతోసి లేచి నుంచుని, బాధతో, అసహ్యంతో—నావంక రెండుమూడుసార్లు చూసి—"నిన్నా! నిన్నా! నిన్ను! పో, వెళ్లిపో, ముండు, పో .." యింకా బిగ్గిరిగా అరుస్తుందనుకున్నాను. అంత ఆశ్చర్యంలోనూ బాధలోనూ, నీచత్వం లోకూడా, శక్తి తెచ్చుకుని మా యింటితలుపు దగ్గిరికి వెళ్లి ఆగిపొయ్యే ఆశతో వెనక్కి తిరిగిచూశాను. వెన్నెల కెదురుగా, బాధామూర్తి వలె నుంచుని.

"అయ్యో! .ఆయన్ని—మళ్ళీ ఎట్లా ఆయన మొహం చూడను! దేం

చెయ్యను !''. అని మెల్లిగా అంటూంది. ఆమె మొహం చూసి యింట్లోకి పరిగెత్తాను భరించలేక !

ఎంతసేపు నిద్రపోయినానో ! యేకువులువిని లేచాను. పక్కయింటోకి పరిగెత్తాను. హెడ్మాష్టరుగారి భార్య కాలిపోయింది. హెడ్మాష్టరుగారు నన్నోగదిలోకి పిలిచారు.

"నాతో చెప్పింది అంతా. నీ సౌందర్యం చూసి మోహించిందను కోకు. ఆమెని లోబరచుకున్న వొక గ్రహం బాధ అట్లాచేసింది. ఆ గ్రహం వొదలగానే ఆమె తెలుసుకున్నది. అటువంటి పతివ్రతా, నిర్మల చరిత్రా, యీ యుగంలో లేదు. తెలిసిందా !'' అని యెవరికి యీ సంగతి చెప్పనని గొప్ప వాగ్దత్తం చేయించుకున్నాడు.

మర్నాటినించి నాభార్య అందరితోనూ నన్ను రత్తమ్మగారు కోరిందనీ, తనమీది ప్రేమచాత నేను ఆమెను నిరాకరించాననీ, ఆ వ్యధతో కాల్చుకు చచ్చిపోయిందనీ పుకారు పుట్టించింది. మమ్మల్నిద్దరినీ రాత్రులు అనుమానంతో చూసిన యిరుగు పొరుగువాళ్ళు నిజమే నన్నారు. ఇంక వూరంతా పాకిపోయింది. గోడలమీద 'హెడ్మాష్టరుగారి భార్య యెందుకు పోయింది ?' అని రాశారు. నేను నా పనికి రాజీనామా యివ్వడం, నేనూ హెడ్మాష్టరుగారూ మాట్లాడకపోవడం రూఢిపరిచాయి, ఆ వార్తని.

హెడ్మాష్టరు విషంమింగి చచ్చిపోయినాడు.

పతివ్రతాతిలకం నా భార్యా, జగన్మోహనా కారుణ్ణి నేనూ, మిగిలాం.

అమ్మగారి అవసరం

మూడురోజులు యెడతెరిపి లేక కారుమబ్బులు వేసి, ఏకధారగా వర్షం కురిసి, ఆ సాయంత్రమే చీకటిపడేముందు వెలిసింది. భోజనంచేసి డిప్టీసూపరెంటు నరసింగరావు బంగాళావరండాలో నుంచుంటే జలప్రళయం మధ్య మా చిన్న తోటా మేడా తేలుతున్నట్లుగా వుంది. ఆ చలిలో కప్పలు బూజంబంతిపాటలు పాడుతున్నాయి. మా సిగరెట్లుపొగ చలిలో చీకట్లో బైటికి పోవడానికి వెరిచి మా చుట్టుప్రక్కలనే వేళ్ళాడుతోంది. నాకట్లాంటి కథల్లో సరదా పోలేదని తెలిసిన నరసింగరావు, ఆవూళ్ళో గొప్ప వర్తకుడి భార్య ఒకనాడు చప్పున వాళ్ళ వకీలింటికి లేచిపోయి మళ్ళీ రానన్న సంగతీ, ఆ వకీలు తన తప్పులేదని ఆ వర్తకుడి కాళ్ళు పట్టుకోడమూ చెపుతున్నాడు. ఇంతలో జవానొకడు వచ్చి శాల్యూట్ చేసి నుంచున్నాడు. "యేం, భవానీసింగ్, యివాళంతా మళ్ళీ యెగేశావుకదూ?" అన్నాడు నరసింగరావు.

"పనివుండి రాలేదు." అన్నాడు జవాను నిర్లక్ష్యంగా.

"ఇదే ఆఖరుసారి నీకు చెప్పడం, యీసారి."

"నాకు బదిలీ చేయించండి."

"బదిలీకాదు, డిస్మిసు చేయించండి, అను."

"డిస్మిసే! చేయించండి, తెలుస్తుంది".

"సరేలే, వెళ్ళు వెధవబెదిరింపులు."

"సంగతులు బైటికి రావా?"

"ముందు నడు" అని నరసింగరావు లేచి వాణ్ణి తన్నబోయినాడు. ఆ జవాను కళ్ళు చూస్తే, నరసింగరావుమీది ద్వేషంతో నిండి మెరుస్తున్నాయి. వెంటనే బొడ్డులోంచి కత్తితీసి, పొడవడు కదా అని నాకు భయమేసింది. నే నడ్డపడి, వాణ్ని పొమ్మన్నాను. వాడు పోయిం తరువాత సగం సిగరెట్టుకాల్చి చప్పున నరసింగరావిట్లా అన్నాడు.

"చూశావా, వాముందులేదూ గోపాలయ్యర్ వాడు వీణ్ణిట్లా చెడ

గొట్టాడు, వెధవ, జవానుగాణ్ని! అదో చిత్రమైన, కథ, ఈ లోకంలో రొన్ని తమాషాలనీ! బయటికి చెప్పామా అన్నీ అబద్ధాలంటారు ప్రతిష్టకోసం! నీ కథలెందుకు, నా స్వంతం ముందు!

ఆర్నెల్ల క్రిందట గావును, విజయనగరం నించి యీ వూరు పోష్టొచ్చి యితని యింట్లో—అంటే యీ బంగాళాలోనే, గోపాలయ్యార్ గెస్టుగా దిగాను, సరిగా యిట్టాంటిరాత్రి భోజనంచేసి ఆ పక్కగా కూర్చున్నాం, డిపార్టుమెంటు కబుర్లు చెప్పుకుంటో. చక్కని యెండాకాలపు గాలి నా కళ్ళకు నిద్రని తెచ్చింది. పడుకుంటావా, అని నన్నడిగి, యీ భవానిసింగుని యింటికి పొమ్మన్నాడు. కాని మూడుసార్లు చెప్పినా వీడు కదలకపోవడం నా కాశ్చర్యం వేసింది. ఏదో వంటరిగా గోపాలయ్యార్‌తో వాడు మాట్లాడాలి గావుననుకుని లేచాను. అయ్యార్ నాతో లాంతరు తీసుకొచ్చి దక్షిణవేపు గది లేదూ మేడమీద ఈ రాత్రి నువ్వుదాంట్లోనే పడుకుంటావు-దాంట్లోవిడిచి కిందికి వొచ్చాడు. నేను సిగరెట్టు అవతల పారేసి, సంచీలోంచి నవల తీశాను. కాని కిటికీలోంచి బయటికిచూస్తే చుట్టూ అందమైన చీకటి, చీకటికంటె నల్లగా తుమ్మచెట్లు వూగుతున్నాయి. చీకటి కాంతి నీళ్ళమీద కొంచెంగా ప్రతిఫలించడంవల్ల నీళ్ళు మెరుస్తున్నాయి. అంతవాసకికూడా ఆరని నీలపుదీపాల్ని మోసుకుంటో మిణుగురు పురుగులు ఆకుల్లో వుత్సవం చేసుకుంటున్నాయి. మబ్బులు దెయ్యాలవలె ఎగిరిపోతున్నాయి ఆకాశంమీద. అట్లానే కిటికీదగ్గిర ఆగిపోయి, చూస్తోకూచున్నాను మళ్ళీ సిగరెట్ వెలిగించి పక్కతలుపులోంచి జాజిపువ్వుల పరిమళం తగిలింది. తలతిప్పి చూశాను. పద్ధెనిమిదేళ్ళ అమ్మాయి సిగ్గుపడుతో నడిచి వొచ్చి నావంకైనా చూడక తలవొంచుకుని, నాముందు నుంచుంది ఏం చెప్పను? ఈ నాటికికూడా ఆ క్షణాల అనుభవం నన్ను విడువలేదు. ఏనాటి రాత్రి అట్లా మళ్ళా వొణుకుతున్న వేళ్ళతో నడిచివొచ్చి దీనంగా నాముందు నుంచుంటుందో అనుకుంటాను. ఆమె యీ మేడను ఆశ్రయించిన యే గృహదేవతో అనిపించింది. గదంతా ఆమె తల్లోని జాజిపువ్వుల వాసనతో నిండింది. ఆమె వొంటికి రాసుకున్న జవ్వాజి గంధం నన్నలుముకుంది. అట్లా పరిమళాల్ని ఉపయోగించే తెలుగువాళ్ళని చూపించు ఒక్క పరిమళ పేటిని

ఆచేతుల గట్టితనమూ, నడుమువొంపూ, ఆ పొడుగులోని నవనవా, ఆ చెక్కిళ్ళ కోలతనమూ, కళ్ళలో బెదరూ, పువ్వుల్లోని వాసనలాగు కనపడి దాక్కునే సిగ్గూ అన్నీ అరవజాతి లావణ్యాలే. నామనసు పూటలూరింది.

"ఎవరు ?"

తలెత్తింది. గోపాలయ్యరు భార్య ! చప్పున లేచాను.

"ఎందుకు వొచ్చావమ్మా !"

మెల్లిగా కాటుక రెప్పల్ని యెత్తి మళ్ళా వాల్చింది. పశువుకి, నపుంసకుడికి పసిపిల్లవాడికి అర్థ మౌతుంది, ఆ చూపు, నాకా ! నా వొళ్లంతా ఆ వొక్క చూపు నా నరాల తంతులమీద గాఢమైన సంగీతం పాడింది. గోపాలయ్యరూ స్నేహమూ యేమీ జ్ఞాపకం లేదు. ఈ అదృష్టం, నిజమేనా, కలకాదు గద ! యేం చెయ్యను ? ఎందుకు వొస్తుంది ? అంత సాహసమా ? కనుక్కోరా ?

"ఎందుకు ? అన్నాను.

మళ్ళా చూచింది, యీసారి కళ్ల పక్కలనించి, నన్ను చూసింది. ఆ హృదయం సంతోషిస్తోందనీ, ఆశిస్తోందనీ, ఎంతో గర్వం వచ్చింది. కాని అయ్యర్ కనుక్కుంటే ! తలుపు గడియన్నా లేదు. మళ్ళా తలుపు తెరుస్తున్నారు. ఎవరో ! "నే నే మెరగను తీసు కెళ్ళ" మని అనాలనుకున్నాను. కాని నమ్ముతాడా ? అని భయమేసింది. ఇదో అల్లరా యిక్కడ ! నన్ను నమ్మివచ్చిన పిల్ల నన్యాయం చేస్తున్నాననే ఆలోచనే లేదు. కాని ఆమె ముఖం నిశ్చలంగానే వుంది. వాళ్ళ ముసలమ్మ లోపలికివొచ్చి వెండిచెంబూ, పళ్ళెంలో మిటాయీ, పళ్ళూ పెట్టిపోయింది. అమ్మాయి అట్లానే నుంచుని వుంది. ఈ ముసలమ్మా యీ పిల్లా కలిసిచేసిన ఆలోచనా ?

"గోపాలయ్యరికి తెలుసునా ?"

తల వూయించింది. ఇదేదో కొత్తమర్యాదగా వుందే !

"రా, యిట్లా కూచో"

"మీరుకూడా కూచోండి"

యిద్దరమూ పక్కగా కూచున్నాము. ఆమెచేతిని నాచేతితో పట్టుకున్నాను. తృప్తితోకూడిన చిన్న నవ్వు నవ్వింది, ఆ తాంబూలాల పెదిమల

చివర్లనించి. నా ప్రిన్సిపిల్సు నీకు తెలుసు కదా? ఎంత స్వేచ్ఛగా విహరించినా, స్నేహితుల యిళ్ళల్లో కళ్ళు తిడరం నాకు మనస్కరించదు. అరగంట ముందువరకూ ఆతురతతో కబుర్లుచెప్పి, యిప్పుడు మిత్రుడు గోపాలయ్యర్ సంసారాన్ని యిట్లా పాడుచెయ్యడం, నాకు మనస్కరించలేదు. కాని అతనికి తెలీకుండా రావడం అసంభవం కాదా? నా అనుమానం గ్రహించిందో యేమో బిక్కపోయి నాముఖం వెతికే, ఆ చిన్న కోలముఖమూ, ఆ పల్చని చిన్న పెదిమలూ చూసేటప్పటికి నా సందేహాలు మాయమైనాయి. "మీ కోసం" అంది, ఎంత ఆకలిగావుంటే, ఆ మాటలు ఆ ముగ్ధ సిగ్గుతో వాలిపొయ్యే పెదవుల్లోంచి అనకలిగిందో అనుకుని...మధ్య రాత్రి మెలుకువ వొచ్చింది. ఎవరో గదివెనక తలుపుపైకి యొంగబాకుతున్నట్లు చప్పుడయింది. నా చేతిమీదా, మెడమీదా, వున్న మెత్తటిజుట్టుని మెల్లిగా తప్పించుకుని చూశాను పైన వంటిలేటుగులోంచి రావాలని ప్రయత్నం కాదుగద! చప్పున లేచాను. రుక్మిణీ లేచింది. తలుపు తెరవబోతోవుంటే చప్పున చెయ్యిపట్టుకుని వెళ్ళవద్దంటుంది. ఎంత భయం లేదన్నా వినదు, గట్టిగా నన్ను పెనవేసుకుని, కళ్ళు వోరగా పెట్టి, ముద్దుగా, "నన్నువిడిచి వెళ్ళ వొద్దంటో వుంటే యేంచెయ్యను? వూడిపోయేచీర వూడకుండా, నాకు నడుమునానించి, రెండు చేతులతో నా కంఠాన్ని కౌగలించుకుని నైకతీన మొహాన్ని ముద్దుపెట్టుకోక, బైటికి పరిగెత్తనా! దొంగలైతే, వాళ్లపని తరవాత! "నన్ను చూడనీ ఒక్క నిమిషం".

"వొద్దు. ఎవరూలేరు?" అని బిగ్గిరిగా "ఎవరది? పో, బుద్ధిలేదూ?" అంది. ఆ చప్పుడాగింది. పళ్లు పటపట కొరుకుతున్నాడా ఆ బైట మనిషని పించింది. గోపాలయ్యరికి ఆగతియేందుకు? పెళ్ళాన్ని చూస్తే భయమా? రుక్మిణిమొహం చూశాను, ఛా, నమ్మకద్రోహం చేసేముఖమా అది, అనుకుంటూనే పక్కని నున్నని రొమ్ములమీద జాజిపువ్వుల, జవ్వాజివాసనల్లో, రెండు చేతులమధ్య నిద్రపోయినాను.

తెల్లారి కళ్లు తెరిచేటప్పటికి రుక్మిణి తల సద్దుకుని, చీర సరిగా కట్టుకుని, నావంక నవ్వుతో చూస్తో కూచునివుంది. ముఖం ఆనందంతో సంతుష్టితో కలకలలాడుతూంది. నాప్రజ్ఞకి నాకు గర్వంగావుంది. వింత కాంతితో

కళ్లు మెరుస్తున్నాయి. కొత్త కోర్కెతో చేతులుజాచి తలను మీదకి లాక్కున్నాను.

"వొద్దు, మళ్ళీ, రాత్రి." అన్నది. "నేను వెళుతున్నా గా యివాళ" అన్నాను దిగులుగా. "వొద్దు" అన్నది.

"వెళ్ళాలి"

"వొద్దు"

వొద్దు అన్నప్పటి నన్ను కట్టేసే చూపు, ఆ చిన్న తలవూపు, కళ్ళ బెదురు, అన్నీ చూసి యామనను! కానియెట్లా వుండడం?

"యేమని చెప్పి వుండను? నాపని ఐపోతుంది"

"నాతోనే మీపని, నేను చెపుతాగా! సరేనా!" అని చప్పున వెళ్ళి పోయింది. మళ్లీ చప్పునే వొచ్చి "పర్సు యేదీ"

అని, నాజేబులు తడిమి, పర్సుతీసి, "యీ ఐదురూపాయలుచాలునా యీవాల్టి ఖర్చుకి? సరే అని ఒకనోటు నాకిచ్చి పర్సు తీసుకుని వెళ్ళి పోయింది.

అట్లాగే పడుకుని ఆలోచించుకున్నాను. ఈ గోపాలయ్యర్ కి నాతో డిపార్టుమెంటు పనిలేదు. లేక డబ్బుసంపాదించే వ్యాపారమా? నాపర్సు తీసుకోడం ఆదే వుద్దేశ్యమేమో, కాని రుక్మిణి చేస్తుందా అల్లాంటిపని! చెయ్యదు. లేచాను, కిందికి వెళ్ళి గోపాలయ్యర్ని చూడడమంటే సిగ్గేసింది. కానీ కాఫీదగ్గిర అతను యేమీ జరగనట్టే మామూలుగానే మాట్లాడాడు. రుక్మిణి నన్ను చూసి యెప్పటిమల్లేనే, సహజంగా సిగ్గుపడి మాయమౌతోంది.

ఆనాడు కోర్టులో యిన్స్పెక్టరు శంకర్రావు కనపడ్డాడు. వాడూ నేనూ చిన్నప్పటి స్నేహితులం. "బసెక్కడ?" అన్నాడు.

"గోపాలయ్యర్ తో"

"సరే, యింకేం? అన్నీ సలక్షణంగా జరుగుతూన్నా యన్నమాట! అసాధ్యుడివి!" అని నవ్వుతో భుజంమీద తట్టాడు. నేను కోపం మొహం పెట్టి "అంటే?" అన్నాను.

"బూకరించకు, తెలీంద్లి యేమీ లేదు." అని వెళ్ళి పోయినాడు.

నాకు మరీ ఆశ్చర్యమేసింది. ఇది తప్పకుండా డబ్బులాగే స్వభావ క్రమే!! ఇక యీ రాత్రి వొస్తుందా! డబ్బంతా లాగిం తరవాత! కాని రుక్మిణి చూపు, వెళ్ళవద్దని బతిమాలుకోడం! నేను నమ్మలేకపోయినాను. కాని రుక్మిణిమీద అనుమానమూ అసహ్యమూ పొడచూపుతున్నాయి నా మనసులో.

ఆ రాత్రి నేను తోటముందు నుంచుని వుండగా యీభవానిసింగు వొచ్చి, సల్యూటుచేసి, "కోర్టులో మధ్యాహ్నం పని అయిపోయింది కదా?" అన్నాడు. "ఏమిటి?" అన్నాను.

"మీరు వొచ్చినపని."

"ఐతే?"

"యింకా వెళ్ళలేదేం?"

వీడేమన్నా మూర్ఖుడా! పిచ్చివాడా? — "నీ కెందుకు?

"వెళ్ళండి" అన్నాడు, బెదరింపు కంఠంతో. "గెట్ ఎవే" అని తన్నపోయినాను. వాడు వెకతో "నామాట విని వెళ్లండి" అన్నాడు.

మధ్య వీడికెందుకు? వీడికేం తెలుసు? అని ఆలోచించాను. లాలనచేసి అడగవలసింది అనుకున్నాను. రాత్రి మళ్లీ గోపాలయ్యర్ సన్న గదిలో వొదిలాడు. రుక్మిణి కొర్నాటిచీర సింగారించి వొచ్చింది. నేనా రాత్రి యేమనుభవించానో మాటలతో చెప్పతరంకాదు. ఇదిమాత్రం నిశ్చయంగా చెప్పగలను, గ్రేస్‌లో పడకగదుల్లో, తెలుగుస్త్రీలు అరవ స్త్రీలతో, యేమాత్రమూ యీడు రాలేరు. ఆ అభిప్రాయంమీదే అరవమ్మాయిని పెళ్లిచేసుకుందామని వెతికాను, కాని వాళ్లిస్తారా? యిట్లా లభించవలసినదే గాని! మతం తగలపడదూ? తెల్లవారకట్ట లేచినప్పుడు, నే నావాళ వూరుకివెడతానని ఆమె నొప్పించాను, కష్టంమీద. రుక్మిణిప్రేమలో నా అనుమానాలన్నీ కరిగిపోయినాయి; వాటి సంగతి తలపెట్టలేదు. తీక్షణమైన వూపిర్లమధ్య సమస్య ఆలోచించడానికి వ్యవధి వుందా! సౌందర్యం గుర్తించి అనుభవించడం చేతగాని దౌర్భాగ్యుల కదంతా! నీకూ, నాకూనా!

కాని రుక్మిణి వెళ్ళగానే నా సందేహాలన్నీ వొచ్చాయి. డబ్బు కాజేసిందికద! ఈరెండు రాత్రులకు పది వందా యిరవై మూడు రూపా

యేగా! కాని యెన్ని లక్షలున్నా నిర్లక్ష్యంగా యిస్తానా నేను! కాని ఆ ప్రేమ చూపడం అంతా డబ్బుకోసం అనేనా? అంత మోసపోయి నందుకు నామీద నాకే అసహ్యం వేసింది. యింటికి వెళ్ళడమెట్లా గోపా లయ్యర్ని అప్పు అడగాలా!

మధ్యాహ్నం కోర్టుకి వెళ్తూ జేబులో చెయ్యిపెడితే పర్సు ఎక్కడిది? దొంగ రాత్రి యెప్పుడో పెట్టింది తెరిచాను! దాంట్లోంచి యిన్ని జాజి పువ్వులు రాలాయి రూపాయలకి బదులు! జాజిపువ్వులు నూటయిరవై మూడు రూపాయల ఖరీదా? లోపల యింక యేమో వున్నాయి! రూపాయలన్నీ వున్నాయి పైగా ఒక వుంగరం! ఆ రుక్మిణిమీద పడ్డ అనుమానానికి నన్ను నేను తన్నుకోవాలనిపించింది. ఇంతకీ సమస్య యేమీ అంతం కాలేదు ఈ సంగతేదో తెలుసుకున్నదాకా వుండలేను రుక్మిణిని రాత్రి ప్రశ్నిద్దామంటే నోరు రాలేదు కొంచెంగా మొగలుపెట్టినప్పటిల్లా నైదిమలతో, తాంబూలం వాసనలతో అడ్డంపెట్టింది శంకర్రావుని పట్టుకుని అడిగాను. జరిగినదంతా ముందు నాదగ్గిర్నించి లాగాడు అతనూ పోలీసువాడయ్యేను

"తెలీటంలా! గోపాలయ్యరు ముసలివాడు ఎవరన్నా పెద్ద మనుషులొస్తే భార్యని పంపుతాడు వాళ్ళ గదిలోకి"

"ఎందుకు?"

"ఏం చేస్తాడు?"

"మరెందుకు పెళ్ళిచేసుకున్నాడు?"

"ఏమో రే తల్లిబాధో పడలేకపోయి వుంటాడు."

"వెధవ"

"లేదు నా కతన్ని చూస్తే చాలా గౌరవంగా వుంది"

"అవును భార్య అవమానం గుర్తించే భర్తని వేలెత్తిచూపు"

"సరేలే ఆ భవానీసింగ్"

"యింకేముందీ! యింకెవరూ దొరక్కపోతే, పదింటులప్పుడు 'భవానిసింగ్ అమ్మగారికి అవసరం వచ్చాడు' అంటాడు. అందుకే నే ఎవరు వొచ్చినా కనుక్కోక, ఆ జవాబుగాడు."

అవసరంలేని ఆపరేషన్

ఆ బాణంగా ఆడావిడి యేమిటి?"

"టీపార్టీ."

"ఎవరికి?"

"యీ వూరు ఆడవాళ్ళకి ఒకరికి గిలీ అయింది."

"యింతే లడాయీనా?"

'యీ ప్రాంతంలో ఆమెని చూస్తే అత్యంత అభిమానం."

"యెందుకో?"

"ఏడేళ్ళలోనూ వాళ్ళవి పది వేల రూపాయలు బ్యాంకుల్లో వేసుకుంది. అందుకని"

"అంత తెలివి లేదా?"

"లేనేమో! మొదటి సంవత్సరం ఆమె మొహం చూసినవాడు లేడు. కాని ఆ జూలైలో గావును ఒక విచిత్రమైన కేసు కుదిర్చింది. దాంతో ఆమె ప్రథమ శ్రేణీయంగా వెలిగింది, యీ నాలుగేళ్లూ."

"యేం కేసేమిటి?"

"అదే తమాషా, అందులో యీమె ప్రయోజకత్వ మేమీ లేదు. కీర్తి మాత్రం యీమెకి దక్కింది. వాళ్లు మాకు బంధువులే. చెప్పనా? ఆమెకి ముప్ఫైయేళ్లు—"

"డాక్టరుకా?"

"కాదు. మా బంధువురాలొకామెకి. ఆమెకి పిల్లలు లేరు. పిల్లలు లేకపోతే ఒకొకడ మెందుక నే మనోవ్యాధి పట్టుకుందామెకి. యింక బిడ్డల కోసం వాళ్లుపడ్డ శ్రమా, చేసిన ప్రయత్నాలూ యిన్నన్ని కాదు. యెన్ని మందులో, యెన్ని యాత్రలో, యెన్ని విధాలైన ప్రదక్షిణాలో, యెంత మంది బైరాగులకీ, సన్యాసులకీ బహుమతులో! యేమీ లాభంలేక, ఏకు త్తి రోజూ ప్రతివారితో తన కథ చెప్పుకుని యేడుస్తో పడివుంది. చిన్నదాని వింకా నీకింత తొందరేమిటి, నిర్భాగ్యం యేమిటంటే వినదు. చివరకి ఒక పిల్లాణ్ణి తెచ్చి పెంచుకుంటే, వాడు యీమె ముద్దులు భరించలేక పారిపోయి

నాడు. తరవాత చెన్నపట్నంనుంచి పెద్ద బొమ్మనొకదాన్ని తెచ్చుకుంది. ఆ బొమ్మకి పాలిచ్చీ, ముద్దాడీ, నీళ్ళుపోసీ చొక్కాలు తొడిగీ, అది చేతులూ కాళ్ళాడించాలనీ, యేడవాలనీ, మాట్లాడాలనీ, ఆమెచేసే ప్రయత్నం, చూస్తే అందరికీ అమితమైన జాలి కలిగేది. మా బంధువుల్లో పిల్లలులేని దరిద్రులెవరూ లేరు. కనుక యీమె సిగ్గుపడి, పిల్లలులేనిపాపం చేసినట్లు యే కార్యాలకీ యెక్కడకీ వెళ్ళడం మానేసింది. యెవరు తన యింటికి వచ్చినా, వాళ్లు తనని హేళనచేస్తున్నారే అనుకుంది. పిల్లలకోసం యీమె చెయ్యడానికి నిరాకరించే పనివుందా అనిపించేది. యింతలో ఆ వూళ్లోకి స్వాములాగ్లమీది గొప్పస్వాములవారు వొచ్చారు. గొడ్రాళ్ళకి పిల్లలు పుట్టించడంలో ఆయన బహునేర్పరి. గుంపులు గుంపులుగా ఆడ వాళ్ళాయన్ని దర్శించి కృతార్థులౌతున్నారు. ఒక్క వితంతువులు మాత్రం, ఆయన గాలి తగిలితే, తమకే వుపద్రవం కలుగుతుందో అని దూరాన తప్పుకొంటున్నారు. సరే, యీమె ఆయన దర్శనానికి వెళ్ళింది. పదిహేను రోజులలో గర్భిణీ చిన్నాలు కనపడ్డాయి, వేవిళ్ళు మొదలైన సంగతులన్నీ సక్రమంగా జరిగాయి. యింకె వుత్సనాలేమిటి? నూడిదలూ, వొచ్చే బంధువులూ, పోయే బంధువులూ, పదినెలలూ ఒకటే గొడవగా గడిచింది. పదినెలలూ దాటాయి; కనలేదు. సంవత్సరమయింది కడుపు అట్లానేవుంది. వాళ్ళకి భయమేసి యీ డాక్టరుగగ్గిరికి తీసుకొచ్చి చూపారు. ఆమె పరీక్షచేసి అది కడుపుకాదని రూఢిగాచెప్పింది. ఆమాట వినగానే పాపం యీపిల్ల మూర్ఛపోయింది. బంధువులంతా గొల్లుమని యేడ్చారు. వారంరోజులు మందిచ్చేటప్పటికల్లా పొట్ట కాస్త కరిగిపోయింది. ఇట్లా పది నెల్ల గర్భిణీని, వారంరోజుల్లో మాయంచెయ్య శక్తిగలిగిన డాక్టరు, తిరిగి దాన్ని నిజంగా రప్పించలేదా అనే గట్టి విశ్వాసం వాళ్ళకు కుదిరింది. ఆమె తనకి చాతకాదు, బొమ్మన్నా వాళ్ళు కదలలేదు. ఒకరోజురాత్రి యీమె పోయి డాక్టరు కాళ్ళమీదపడి బతిమాలుకుని తనకి సంతానం కలిగితే పది హేనువందల కాసులపేరు యిచ్చేస్తానంది.

ఈ డాక్టరు భర్త బి. య్యే. పాసై ఎండాకాలపు శెలవలకి యీమె యింటో వున్నాడు. ఒకరోజు భార్య ఆస్పత్రికి వెళ్ళినప్పుడు యీ

అమ్మాయివొస్తే నవ్వి చెయ్యి పట్టుకుని దగ్గిరికి లాక్కున్నాడు. ఈ అమ్మాయి చాలా పూర్వాచార పరాయణురాలు. దైవభక్తిలో, భర్తసేవలో, పెరిగిన మనిషి, పరపురుషుల ధ్యానం యించువర కాదు. అట్లాంటిది బలవంతంగా తటస్థించినా చాల ఘోరపాపమని జంకుతుంది. అతనిపైని గౌరవంచాతా, భయంచాతా, యేమీ అనకపోయినా అతన్నించి తప్పించుకుని, ఒక్కమాట మాట్లాడకుండావెళ్ళిపోయింది. మళ్ళీ వొంటరిగా ఆయింటికి వెళ్ళలేదు. కాని అతనికిమాత్రం ఈమెమీద మమకారం యేమాత్రమూ వదలలేదు.

పర్నాడు ఆపరేషన్ నిశ్చయ మయింది. ఆ సాయంత్రం ఆ అమ్మాయి భయంతో డాక్టరింటో యెదురుగా కూచుంది. తన భార్య పక్కింటిలోకి వెళ్ళినప్పుడు, ఈమెతో "పూరికే యేడవకు—ఈ డాక్టర్లకేం తెలుసు — ఈ ఆపరేషన్ లేకుండా అనేక మందులున్నాయి - మళయాళంలో శాస్త్రగంలో అనేక క్రియలున్నాయి—అవి నాకు తెలుసు—డాక్టరాస్పత్రికి వెళ్ళిం తరవాత రా చెప్తాను" అన్నాడతను—ముందు వేళాకోళ మనుకుంది. కాని ఆలోచించగా, ఒకవేళ అతని కేదన్నా మంత్రం తెలిసివుండకూడదా అని తట్టింది, ఆపరేషనంటే ఆమెకున్న మహాభయమూ, బిడ్డమీది ఆపేక్షా ఆమె విశ్వాసాన్ని మరింత బలపరిచాయి. ఇంటికివెళ్ళి భర్తతో చెపితే, తప్పకుండా వెళ్ళి కనుక్కోమన్నాడు-ఆమె రాగానే, డాక్టరుభర్త కూచోపెట్టి ఈ సంగతులు మాట్లాడాడు.

"ఈ పిల్లలు పుట్టకపోవడము, నీ లోపమూ కాదు, నీ పూర్వజన్మ లోపమూ కాదు. దేవుడికి నీమీద ఆగ్రహమూ కాదు—లోకంలో గడ్డిపరకలకి కెయ్యిగింజలూ, ఈగలకి లక్షగుడ్లూ ప్రసాదించే ఈశ్వరుడు నిన్ను గొడ్రాలి చెయ్యాలని వుద్దేశ్యపడతాడా? లోకమంతా జననీప్రేమతో మోగిపోతూవుంటే "బిడ్డో!" అని యేడ్చే నీకు బిడ్డలు లేకపోవడ మేమిటి? పోనీ, నీ దేహంలో దుష్టతవుందా? యేమీలా లేదు. కోపం తెచ్చుకోకు, లోపమంతా నీ భర్తది. ఆయన వంశంలో పిల్ల లెక్కువమంది వుండరు—అవునా?"

"మరి ఆయనకి ఆపరేషన్ చెయ్యాలా?"

"లాభం లేదు."

"ఐతే యెట్లా ?"

"యెట్లానూ లేదు."

"ఏదో చెప్తామన్నారు, మరి !"

"మరి చెపితే కోపం తెచ్చుకోవుకద !"

"చెప్పండి"

"నీకు ఆవు వుందనుకో, దానికి చూడకావాలి. ఒక యెద్దు దగ్గిర యెదకాకపోతే ఏంచేస్తావు ?" సిగ్గుతో మాట్లాడలేదు

"చెప్పుమరి ! యింకో యెద్దుదగ్గిరికి తోల్తారు అంతే."

మాట్లాడకుండా కూర్చుంది స్తంభించిపోయి.

"నేను చెప్పేమాట విను. నీకు పిల్లలంటే వెర్రి. పిల్లలు లేకుండా బతకలేవు. గంపెడు పిల్లల్ని కడుపారా కనేందుకు నిన్నూ నీ శరీరాన్నీ, నీ మాతృహృదయాన్నీ సృష్టి ఏర్పరిచింది. అందుకే యీ బాధ. నీకు పిల్లలూ, వారిమీగి ప్రేమా, స్త్రీకి జన్మహక్కు, సహజం. అవే స్త్రీ జీవితానికి మకుటాలు. అవిలేక జీవితం శుష్కం, అర్థహీనం. అందుకనే యెంత అణుచుకుందామని ప్రయత్నించినా అణగని ఆబాధ నీకు. యింక ముందు యింకా బాధపడతావు. ఈ యాత్రలూ, మంత్రాలూ, ఆపరేషన్లూ యేంలాభం ? ఆయన్ని మార్చవు కదా ?"

"ఆయనకేమీ జబ్బులేదే ?"

"లేదు. కాని యిదే జబ్బు."

"యేది ?"

"నీకూ ఆయనకీ జత కుదరలేదు."

"ఐతే."

"జత కుదుర్చుకోవాలి."

"అంటే ?"

"వేరే పెళ్ళిచేసుకోవాలి——"

"ఆయన చేసుకునేం లాభం ?"

"ఆయన కాదు నువ్వు——"

"నేనా ? పెళ్లా ?"

"పెళ్ళంటే పల్లకీలో వూరేగడం కాదు. యింకో భర్తని బిడ్డలకోసం మాత్రం—" మధ్యనే "ఛాండీ" అని లేచింది.

"ఆ కోపమే వొద్దన్నాను. బిడ్డల్ని యెత్తుకోకుండా, ఆడించకుండా వాళ్ళ ముద్దులు చూడకుండా వుండగలవా? వెళ్ళేవు. ఒక్కమాట విను. మా అబ్బాయిని చూశావుగా! అట్లాంటివాడు పుడితే! మేము సంతానాలకి ప్రసిద్ధి. మాగాలి తాకతేచాలు. మేము పన్నెండుగురం మా తల్లికి. మాలో ఒక్కొక్కరికి నలుగురు పిల్లలకన్న తక్కువలేరు."

వెళ్ళిపోయి, రాత్రంతా ఆలోచించుకుంది. మర్నాడు సాయంత్రం డాక్టరు భర్త టెన్నిసుకి వెళ్ళతో వుండగా, ఆమె గుమ్మంలో సిగ్గుతో యెదురయ్యింది. ఆ సాయంత్రానికి ఆమెతో ఇంట్లోనే వుండిపోయినాడు......

ఆమె ఆపరేషన్ మానేసి తన వూరు వెళ్ళింది, మూడు రోజుల తరువాత. యేడాదైన తరవాత ఎక్కని పాపాయి నెత్తుకుని వొచ్చింది, డాక్టరు దగ్గిరికి—ఆ అమ్మాయి భర్త చాలా సంతోషంతో, గర్వంగా— "ఆపరేషనన్నారు. ఒక వంద వొదిలేవి! యేమి లేకుండానే యెట్లాంటి పిల్లవాడు కలిగాడో? ఈశ్వరుడి దయవుంటే యానున్నా జరుగుతుంది" అన్నాడు.

డాక్టర్సు, భర్తని పిలిచింది. "చిన్నప్పుడు మన పెద్దఅబ్బాయి అచ్చు యిట్లానే వుండేవాడు కదూ?" అంది.

డాక్టరుకి ఆ అమ్మాయి భర్త ఒక చీర యిచ్చాడు. డాక్టరు భర్తకి బంగారపువాచీ గొలుసూ యిచ్చింది, ఆ అమ్మాయి. అప్పణ్ణించి ఈమె కీర్తి దివ్యంగా వెలిగింది.

అవతారమూ

పంచానన తీర్థులు స్ఫురద్రూపి, మంత్రిబలమూ, పరమార్థజ్ఞానమూ, శాస్త్ర పాండిత్యమూ, వున్న మనిషివలె కనపడతాడు. తాటిపర్తికి యెక్కణ్ణించి వచ్చాడో తెలీదు. ఆవూరి సుహోదాత, సితిపరుడు, రామచంద్ర రావుగారు యీయన్ని రైల్లో కలుసుకొని, ఆయన సంభాషణకీ ప్రజ్ఞకీ సంతోషించి తన యింటికి ఆహ్వానించాడు. తీర్థులుగారి శక్తివల్ల రామ చంద్రరావుగారికి లేక లేక చక్కని కొడుకు పుట్టాడు. ఆయన వదినగారు ఏదో మంత్రోపదేశమయింది. ఆయన మేనల్లుడికి క్షయ కుదిరింది. ఆయన అన్నకొడుకు బ్రహ్మసమాజం వొదిలాడు. ఇదిగాక వూళ్ళో అనేకమంది ఆయనవల్ల అనేక వుపకారాల్ని పొందారు. దెయ్యాలు పట్టినవాళ్ళకి నయం చేశాడు. కొందరికి కని, దారిద్ర్యం వొదిలించాడు. దేవీ వుపాసన, అర్థ రాత్రులు కుంకుమపూజ, బ్రాహ్మణ సంతర్పణ, నిరంతర వేదాధ్యయనం, జరుగుతూవుంటాయి ఆఇంట్లో. మొత్తానికి యీయన మూలాన వూరు మేలుకుంది. మధ్యాహ్నం పురాణంచెప్పడం, భగవద్గీతలు ఉపన్యసించడం, సూర్యనమస్కారాలు చేయించడంవల్ల అందరికీ పొద్దుపోతోంది. ఆ వూళ్ళోనే, ఆ ఇంట్లోనే స్థిరపడ్డాడు. ఏ వ్యాధివచ్చినా, అమ్మవారొచ్చినా, వానలు లేకపోయినా జపాలుచేసి నయంచేసేవాడు. అందరిమీదాదయా. ఒక్క దురభ్యాసం, దుర్గుణం లేదు ఆయనలో.

అందరికీ, ఆయనమీద అమితమైన భక్తి, ప్రేమ. ముఖ్యంగా స్త్రీలకు, అందులో వితంతువులకి. మొగవాళ్ళకి అయన్ని చూస్తే అతిభయం. ముఖ్యంగా వర్తకులకి, ఆయన్ని దిరించడమన్నా, ఆయన్ని గురించి రహస్యంగా నన్నా సరే తిరస్కారంగా మాట్లాడటమన్నా అందరికీ భయం. రామచంద్ర రావుగారిని బాకీ అడగవచ్చిన బెంగుళూరి వర్తకులు తండ్రీ కొడుకూ కూడా, ఎవరికీ అర్థంకాని జబ్బుతో, పదిహేనురోజుల్లో ఒకరి తరువాత ఒకరు చచ్చారు. ఆయన పూజలకి నూనె 'సప్లై' చేసే సుబ్బయ్య దబ్బిమ్మని అడి గినవారంలో, కాళ్ళమీద వుండులేచి నడవలేక పోయినాడు. పదిరోజుల్లో

పెళ్ళాం కురకాడితో లేచిపోయింది. ఆ దెబ్బతో తీర్థులు ఆవూరికి చక్రవర్తి ఐనాడు. అడక్కుండానే అన్నీ తయారుగా యిస్తారు. ధాన్యం, పాలు, బట్టలు, అన్నీ !

తీర్థులు కాబట్టి సరిపోయిందిగాని, యింకొకరే ఐతే, యీ ఆడవాళ్లు మధ్యాహ్నం మొదలు, రాత్రిదాకా ఆ యింటోనూ, గుళ్ళోనూ వుండడమూ, వొచ్చేవాళ్ళూ పొయ్యేవాళ్ళూ, పూజలకీ, భజనలకీ, సహాయంచేసే వాళ్ళూ ఆయనకి వుపచారం చేసేవాళ్ళూ యిదంతా పెద్ద 'స్కాండల్' ఐ వుండును. అనుమానా లెక్కువవును. కాని నోరెత్తడానికి, మనసులో నన్నా అనుమాన పడడానికి హడల్. ఇంటిదగ్గిర తిండి సరిగా దొరక్క అవస్థపడే మొగాళ్లు నోరెత్తి ఏమీ అనలేరు భార్యల్ని. ఆ వూళ్లో ప్రతి ఆడదీ, రోజూ కొకసారన్నా తీర్థులుగారిదర్శనం చేసుకుతీరుతుంది. ఎవరన్నా రాకపోయినారా, ఏం దుర్గమ్మగారు రాలేదు, అంటాడు. అంతే, అరగంటలో దుర్గమ్మగారు వొచ్చి పాదాలకు సాష్టాంగపడి, కారణం చెప్పుకుంటుంది. అట్లా వెలిగింది ఆయనప్రభ. ఆయన 'తల్లీ' అంటే, 'దేవీ' ఊ అంటుందని పుకారు. ఆయన దేవినితప్ప తక్కిన స్త్రీలందర్నీ 'ఏమే' అంటాడు. ఎవరూ ఆగ్రహించరు.

తీర్థులుగారి శిష్యకోటిలో ప్రముఖురాలు పున్నమ్మ. ఆమె సాత్వికురాలు. బాలవితంతువు. పదహారేళ్ళది. కలరాతో అవసానదశయందున్న ఆమెకి గతియైన అన్నకి ప్రాణదానం చేశాడు తీర్థులు. పదోయేట వితంతువైనప్పట్నించి, ఆమె యవ్వన సౌందర్యం యెటువంటి చిక్కుల్లోకి ఆమె నీడుస్తుందో అని భయపడి యోచించి, శ్రమపడి, ఆమెను పురాణాల్లోనూ, గౌరీభక్తిలోనూ, పూజల్లో, సంస్కృత వేదాంతాల్లో పెంచారు. పున్నమ్మకి జీవితంమీద యింకా విరక్తికలగాలని తీర్థులదగ్గిరికి బోధనకై ప్రవేశపెట్టారు. తీర్థుల రూపవిలాసాల్నూ, ధీరత్వమూ, శిక్షణాలు, ఔన్నత్యమూ, పున్నమ్మ లేత హృదయాన్ని దిగ్భ్రమ నెత్తించాయి. ఆమెది చిన్న శరీరం. ఆమెరంగూ, నల్లని పెద్దజుట్టూ, రవికలేని పమిటలోంచి కనపడే బిగువు బుజాలూ ఆమెకి చాలా అందాన్నిచ్చాయి. తాను చిన్నప్పట్నించి ఆరాధించే దైవం తీర్థుల్లో ఆవిర్భవించాడు పున్నమ్మకి. ఆయనకోసం ప్రాణ

మివ్వడం ఒక గొప్పకాదు ఆమెకు. ప్రొద్దున్నే వెళ్ళి దినమల్లా ఆయన సేవలో గడిపి, రాత్రి ఆయన పడుకుంటేగాని యింటికి రాదు. తీర్థులగారేం చేస్తున్నారని అడగడానికిగాని, ఆయన అనుగ్రహాన్ని సంపాయించడానికి గాని ముందు పున్నమ్మగారిని సమీపించాలి. ఎవరికీ వుపదేశించని రహస్య మంత్రాన్ని వేదాంత రహస్యాన్ని ఆమెకి వుపదేశించాడని చెప్పుకుంటున్నారు ప్రజలు. పున్నమ్మ యిప్పుడు ఒక్కనిమిషం తావళం తిప్పడం మానదు. ఎప్పుడూ కళ్ళు ధ్యానంలో రెప్పలు వాల్చివుంటాయి. వృధాగా ఒక్కమాట మాట్లాడదు. ప్రతినిమిషమూ ఈశ్వరనామముచ్చరిస్తూ వుంటుంది. అంత చిన్నపిల్ల ముఖంలో ఆ దివ్యతేజం చూసి అందరికీ అద్భుతంగా వుంది. ఆమె మీద పూజ్యభావం హెచ్చయింది.

ఒకరోజు ఎండాకాలపు రాత్రి పున్నమ్మ తీర్థులకి కాళ్ళు పిసుకుతోంది. అర్ధరాత్రయింది. ఎవరూ లేరు. గురువు కళ్ళు మూశాడు. ఇంక యింటికి వెళ్లవొచ్చనుకుంటోంది పున్నమ్మ. తీర్థులు చప్పున వొణకడం ప్రారంభించాడు. ఎన్నడూ జబ్బెరగని ఆయనికి యీ జబ్బేమని పున్నమ్మ చాలా భయపడ్డది. ఈ జాడ్యాలకూ, బాధలకూ అతీతు డనుకుంది ఆయిన.

"చలి, చలి, కాలువకప్పు."

కాలువలేదు అక్కడ.

"ఏదో వొకటి కప్పు, తొరగా!"

తీసుకురావడానికి వెళ్ళబోతోంది.

"వెళ్ళకు. ఒక్కనిమిషం ఆగలేను కప్పు ఏదో ఒకటి."

"ఏంలేదు."

"తొరగా."

"ఎవరన్నా పిలుస్తా."

"వొద్దు తొరగా."

"ఏంలేదు"

"నీజుట్టు కప్పు."

దగ్గిరకు వెళ్ళింది. ముడివూడదీసి ఆ పెద్ద జుట్టును విదిలించి కప్పుకున్నాడు.

"హాయి! హాయి! అమ్మా బావుంది...బావుంది...యింకా చలి... అబ్బా దగ్గిరికి...యింకా దగ్గిరికి, నీ జుట్టులో నీవొంటో యెంతవేడుందో! ఎంతచలి, ఎంతచలి, యింకా దగ్గిరిగా!"

పున్నమ్మకి ఆశ్చర్యంగావుంది.

దగ్గిరికి లాక్కుంటున్నాడు. మెల్లిగా ఆమె నంతా ఆక్రమించు కుంటున్నాడు. వూరికే వొణుకుతాడు. పున్నమ్మ ఏ పురుషుణ్ణీ అంత వరకు తాకలేదు. ఆమెకు స్పష్టంగా తెలీదు పురుష సంబంధమంటే ఏమిటో. ఆమె కసలు ఆ వాంఛ యెన్నడూ ప్రారంభించలేదు. కొంతసేపు చూసింది. తిరుల చెయ్యి ఆ వొణుకులో యిటూ అటూ ఆమెశరీరంలో కదులుతోంది. పున్నమ్మకి అది సహజంగా తోచలేదు. ఏరోగానికీ అది చిహ్నంగా కన పడదు. లేచి వెళ్లిపోవాలనివుంది. అసహ్యం సహజంగా కలుగుతోంది. కాని అమితమైన భయం. కోపమొస్తే ఆయనకి తాకేహాతుంది? ఏదేవతనో తనమీదికి పంపితే? శపిస్తే? కొంచెంసేపుండి—

"వెడతాను, యింకి పచ్చడం తెస్తాను" అంది.

"ఊఁ, మాట్లాడకు నేను దేవిని. ఉగ్రస్వరూపిణిని. నీవు నాభక్తు రాలివి. నిన్నావహిస్తున్నాను. నేనే నువ్వు నువ్వే నేను. భిడ్డా, ఏమీ వినకు, నీభక్తికి మెచ్చాను. నీలో ప్రవేశిస్తున్నాను. నాశక్తి నీలోపల ప్రవేశిస్తోంది. నాదివ్యశక్తి - నీవొళ్లంతా వొణుకుతుంది, గగుర్పొడు స్తుంది. చెప్పలేని ఆనందం కలుగుతుంది. నాదివ్యస్వరూపం నువ్వు చూడ లేవు. కళ్లుపోతాయి. మూసుకో. కళ్లు మూసుకో—"

అబ్బా యిదేమిటి? యిట్లా చేస్తున్నాడు? వొళ్ళంతా నీరసమై పోతోంది. తనని ఊపిరాడకుండా అదుముతున్నాడు.

"వుండండి—స్వామీ—నన్నొదలండి."

"స్వామి ఎవరు? మాట్లాడకు. చచ్చిపోతావు. పాపం! భస్మమై పోతావు. కదలకు అయిపోయింది. వుండు—నేను యీశ్వరిని. నాజ్యోతి నీలో ప్రవేశించింది. ధన్యురాలివైనావు."

కళ్లుమూసుకుంది. అతని వూపిరి అతితీక్ష్ణంగా ఆమె మొహానికి తగులుతోంది. "ఏం జరిగినా, ఏమైనాసరే కదలకు. కదిలావా, తల

సహస్ర........నేను మంత్రస్వరూపిణిని. మహామంత్రంలో వున్నాను."
ఆమె కదలలేదు.

తెల్లవారికట్ట మూడింటిదాకా చలి ఆగలేదు, తీర్థులకి.

రెండు నెల్లయింది.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నం పున్నమ్మ శిరసువంచి భక్తితో "నాకు మందు కావాలి" అంది నమ్రతగా.

"ఎందుకు?"

"ప్రొద్దున్నే వాంతులుగా వున్నాయి"

"ఓహో! సరే నయంచేస్తాను"

ఆనాటినించి ప్రతిదినమూ తీర్థులు ఏవో గొప్ప గొప్ప మందులు తయారుచేసి యిచ్చాడు—కాని డోకులు మాత్రం కట్టనేలేదు. "ఈ మందుతో యిల్లాంటి డోకులు ఎన్నో కట్టించాను. కాని నీదేహం చాలా విచిత్రంగా వుంది. ఇంక లాభం లేదు. ఇవి కట్టేడోకులు కావు. మంత్రమో తంత్రమో ప్రయోగించాలి" అన్నాడు.

మూడునెల్లయింది. పున్నమ్మకళ్ళు యింకా అంతర్ముఖములైనాయి. ఆమె చంపలు యింకా పాలిపోయినాయి. ఆమె మాటలు యింకా తక్కువైనాయి. ఆమె సేవలు యింకా పొద్దు పోతున్నాయి.

తీర్థులు ఆవర్షాకాలం యజ్ఞం మొదలుపెట్టాడు. అగ్నిగుండము ముందు ఆయన కూర్చొని వున్నాడు. వందమంది బ్రాహ్మలు మంత్రాలు చదువుతున్నారు. పున్నమ్మ సామగ్రులు అందిస్తోంది. ఊరంతా ఆహ్వానింపబడ్డారు. తీర్థులులేచి యిట్లా మాట్లాడాడు "ఒక గొప్పవిశేషం. యీదేశానికి, యీదేశానికే కాదు, లోకానికంతా మంగళకరమైన వార్త నేనుమీకు చెప్పబోతున్నాను. ఈ కాటిపర్రు ఈశ్వరుడిచేత అనుగ్రహింపబడ్డది. ఈ ప్రజలందరూ ధన్యులు. ఇంత పుణ్యక్షేత్రం కావడంచేతనే యీశ్వరుడు నన్నిక్కడికి పంపినట్టున్నాడు. ఈవూరి నామం యింకా లోకమంతా మోగబోతోంది, నిన్నరాత్రి రెండు గంటలప్పుడు ఒక పెద్ద వెలుగు బంగారుతేజము బంగారు మెత్తదనము కలది ఆకాశంమీదనించి బైలుదేరి మెల్లిగా క్రమంగా భూమి మీదికి దిగింది. నేను చూస్తోనే

వున్నాను. అంతవరకు నాకు నిద్ర పట్టించనేలేదు. నా హృదయంలో అద్భుతమైన భక్తి వుద్భవించింది. దేవతలు నిస్వనము లూదారు. పుష్పవర్షం కురిపించింది. మునులు కీర్తనలు పాడారు. అవన్నీ మీకు వినపడవు. ఆ తేజస్సు భూగోళముపైని ఒక్క నిమిషమునిలిచి వెలికి, మనదేశంవేపు తిరిగి, మనవూళ్లో ప్రవేశించింది. ఏదో అవతార ప్రారంభమని నాకు తెలియనే తెలుసు. ఈ తాటిపత్రులో యేగర్భంలోనో యీశ్వరతేజస్సు అవతారమెత్తిందని స్పష్టమయింది. కాని యీ అవతారం అవసరమేమని యోచిస్తూ నిద్రపోయినాను. కన్నులు మూయగానే నాముందు శ్వేతాంబరధరుడు, రక్తనేత్రుడు, దయాప్రపూరుడైన దేవదూత దివ్యతేజస్సుతో వెలుగులో, నిలబడి యిట్లా అన్నాడు. "వత్సా! యిందాకటి వెలుగును నువ్వు చూసేవుంటావు. దాన్ని రహస్యాన్ని నీకు తెలపడానికై నేను పంపబడ్డాను ఆ దివ్యతేజస్సొక మనుష్య గర్భాన ప్రవేశించబోతోంది. దానిని కాపాడవలసిన విధినీపైన నిర్ణయింపబడ్డది. నీ తరువాత పుణ్యాత్ములైన యీ పవిత్రక్షేత్రపు ప్రజలపైనవుంది. ఈ అవతారానికి కారణము విను. పురుషధర్మం చెడ్డదా, లోకానికి ఆపదలేదు. కాని గృహిణి, మాత, యైన స్త్రీ శీలం చెడిందా ప్రపంచం మొదలంటు నాశనమే. కలిపురుషుడు పురుషున్ని ఆక్రమించాడు, ధ్వంసం చేశాడు, పరిక్రమించాడు. ఇప్పుడు స్త్రీలని కదిల్పాడు. ఈనాడు స్త్రీల ధర్మాన్ని ఆచారాన్ని నాశనానికై బద్ధకంకణుడైనాడు. అతని అధికారం సాగిందా, యింక ప్రపంచ వినాశమే! ఆ ఆపదనించి లోకాన్నుద్ధరించడానికే యీఅవతార మవసరమయింది. ఎంతో బలవంతంమీద తన అర్ధాంగిని, పార్వతిని, కొంతకాలము యెడబాసి వుండడానికి మంగళమూర్తి పరమేశ్వరు డంగీకరించాడు. సమస్త దేశాలలో పవిత్రదేశమూ, కర్మభూమియైన యీ భారత స్త్రీధర్మ పునరుద్ధారణకై, విరివిగా వ్యాపిస్తున్న యీ పునర్వివాహ, విద్యాది మహాపాతక విధ్వంసనానికై అంబ అవతారమెత్తుతుంది. మహిషాసుర మర్దని సంహారక్రియ మర్దని కాబోవుతున్నది. ప్రాముఖ్యంగా స్త్రీ పాతివ్రత్యానికి మూలవిరాటగు నితంతువుల నుద్ధరింపబూనిన పార్వతి నితంతుగర్భాన్నే జన్మమెత్తి పురుషుడి నిమిత్తం లేకుండానే తాను ప్రవేశించి, అవతారమెత్తబోతున్నది.

శేషు రాత్రి గర్భప్రవేశము, నవమాసములు కాలాతీతముగనుక, వస్త్రాసాలలోనే ఆమె భూపతనము కాదలుచుకున్నది. ఈపుణ్యక్షేత్రంలోని వితంతువర్గంలో ఒకరిని దీక్షాపరురాలిని ప్రత్యేకించి నీవు చూచినట్లయితే, ఆమెలో ప్రవేశింప ఆ జ్యోతి పూనుకున్నది" అని చెప్పి అంతర్థానమైనాడు.

"ఎవరు ఆ అనుగ్రహానికి పాత్రులో, మీలో ఎవరో, నిర్ణయించండి. కాని ఒకటి మరచిపోకూడదు. ఆమె వితంతు వై వుండాలి. ఇంతవరకు ఏ పురుషస్పర్శను యెరిగివుండకూడదు. ఈ విషయమై ఏమాత్రము దోషమున్నా ఆ జ్యోతి భగ్గున నిలువునా మనిషిని కాలుస్తుంది. "ఎవరు యోగ్యులో వారే అగ్నిగుండాని కెదురుగా నిలబడండి" అన్నాడు. సభంతా నిశ్శబ్దం. ఎవరూ ముందుకురాలేదు. "ఎవరూ! ఒక్కరూ, లేరా?" అన్నాడు.

ఎవరూ లేరా, యీ పుణ్యక్షేత్రంలో ?

బాల వితంతువులను వెతుకుతున్నాయి, సభికుల కళ్లు.

"ఎవరూ రాకపోతే,—"

అంటూ క్రిందికివాల్చిన కళ్లతో, వొణుకుతున్న పెదవులతో మెల్లిగా వచ్చి నుంచుంది. పున్నమ్మ.

పున్నమ్మనిచూచి అందరూ ఆనందపరవశులైనారు. "ఈనాటినించి ఆర్నెల్లవరకు నీ శీశ్వరపత్నివి, సుమంగలివి, ధన్యురాలవు." అని తానే కుంకుమను ఆమె నొసటు పెట్టాడు. పూలదండలు వేశాడు.

ఆ రోజునించి పున్నమ్మ పూర్తిగా ముత్తయిదువేషం ధరించింది. ఆ పుణ్యవేషం ఆమెకి క్రొత్త అందాన్నిచ్చింది. ఆ ఆర్నెల్లు ఆమెని మధ్య కూర్చోబెట్టి భజనలు, పూజలూ, నమస్కారాలూ, నైవేద్యాలూ, ఎగిరిపోతున్నాయి. ఈ వార్త వ్యాపించి అనేక ప్రదేశాలనించి ప్రజలువచ్చి చూచి పోతున్నారు. విచిత్రంగా ఆమెకి గర్భచిన్నాలన్నీ కలిగాయి. తీర్థులు కూడా ఆమెకి నమస్కారాలూ, పూజలు సాగించారు. తనకి చాకిరీ చెయ్యనీడు. తన శుశ్రూషకి రాత్రులు వుండనీడు. రోజూ అందర్నీ కూచోబెట్టి, ఆ అవతారకన్య చెయ్యగల ఘనకార్యాలనూ, పునరుద్ధరణనూ గురించి పెద్ద వుపన్యాసాలిస్తున్నాడు. త్రిలోకాలూ సంతోషిస్తున్నాయనీ, దేవతలు

మంగళహారతులతో వొచ్చిపోతున్నారనీ, పూలవర్షాలు కురుస్తున్నాయనీ; కాని అవిశ్వాసకులు ప్రబలం కావడంచేతా, మ్లేచ్ఛప్రభుత్వం కావడం చాతా, ఆ వుత్సవాలన్నీ ప్రజల కంటబడేటట్టు చెయ్యటం లేదన్నాడు.

ఆఖరికి తీర్థులు చెప్పినట్లు ఆరోనెలకూడా నిండకుండానే నొప్పులు వచ్చాయి. ఈ వార్త వ్యాపించగానే చుట్టుప్రక్కల ప్రజలందరూ వేల కొలది పోగైనారు. ఒకటే భజనలు, ప్రార్థనలు, వీలైనంతమంది స్త్రీలు గదిలోపల చేరారు. నాలుగు గంటలు శ్రమపడ్డతరవాత "ఉదయించింది ఉదయించింద"న్నారు ఉత్సాహాలు జరుగుతాయో, యేలోక శుభసూచ కాలు కలుగుతాయో, తమ కళ్లు భరించగలవో లేదో అని అందరూ కళ్ళు మూసుకున్నారు. ఎంతకాలం కళ్ళుమూసుకున్నా యేమీ జరగలేదు. కళ్ళు తెరిచారు. గదిలో వాళ్లు బిడ్డనిచూపరు, మాట్లాడరు.

చివరికి తీర్థులువొచ్చి—

"నాకు తెలీకండా దేవికి ఏదో అపచారం జరిగింది. కనక అవతారం వుపసంహరించుకుంది. జపంచేసి కనుక్కుని చెపుతాను" అని మళ్ళీ కన పళ్ళేదు. ఆ వూళ్ళో చివరికి పుట్టినపిల్లని చూస్తే కదలడంలేదు. దానికి మొహమంతా గుంటలు, ఎవరో డాక్టరొకడుండి—'యిది సిఫిలిస్' పిల్ల రా" అన్నాడు.

ఎదగనేలేదు

గోదావరి యిసికలంకల వెనక సూర్యుడు అస్తమిస్తున్నాడు. నల్లని నీడ మీద, తెల్లని తెరచాప తేలిపోతోంది. వూళ్ళోంచి బిందెపట్టుకొని ఒక అమ్మాయి మా రేవువేపు వొచ్చింది. మమ్మన్ని చూసి కళ్ళుదింపి మాతో నాకేమీ సంబంధంలే దన్నట్టుదూరంగా వొంపుతిరిగి రేవులోకి దిగింది. ఆమె వొళ్ళు సన్నం. ఏళ్ళు పద్దెనిమిది వుండవు. కళ్ళల్లో బండికి కట్టే ఎద్దుకి వుండే 'యింక యీచాకిరీ, బాధా తప్పవనే' నిరాశతోకూడిన దీనమైన చూపు వొళ్ళంతా జావవలె కిందికి వేళ్ళాడిపోయింది. అంత సన్నని వొళ్లు అట్లా జారిపోతే, చాలాఅసహ్యం వేస్తుంది, ఎంత అన్యాయం జరిగిందో అని, విచారం కలుగుతుంది. బిందెలో నీళ్ళు ముంచి, యెత్తబోయి ఆయాసపడి, కళ్ళు కిందికివాల్చి నుంచుంది. ఎవరన్నా ఆడవాళ్లు వొస్తున్నారేమోనని చూసింది. ఎవరని అలలు బిందెని ప్రశ్నిస్తున్నాయి. రామ్మూర్తి మెల్లిగా లేచి బిందెపట్టుకుని ఆమెబుజానికి ఎత్తబోయినాడు. కాని ఆమె చప్పున పక్కకు తిరిగింది, బిందె నక్కడే పెట్టి వెనక్కివొచ్చి కూచున్నాడు. ఆమె అభిమానం యెక్కువై ముందు ఆనీళ్ళన్నీ పారపోసింది. మాకు కులంలేదని తెలుసునా అనుకున్నాను. మళ్ళీ ముంచుకుని, కష్టపడి మోకాలుమీద మోపుకుని, ప్రయత్నించి బుజాని కెత్తుకుంది. ఆబిందె బరువు కింద ఏ నిమిషాన ముద్దగా కూలుతుందో అనిపించింది నాకు.

సూర్యుడు బ్రిడ్జి వెనకాల ఇసికదిన్నెలలో అస్తమిస్తున్నాడు. నీటి కాకులు మాసెత్తిమీదిగా యెగిరిపోతున్నాయి. నిరాశలో గోదావరినీళ్ళు వొడ్డున తపుకుమని కొట్టుకుంటున్నాయి. మా హృదయాల్లో చెప్పలేని భీతితో కూడిన దిగులు కలిగింది. జీవితంలోని నిరాశలూ, నిస్ప్రుహాబసమూ, కష్టమూ, అంధకారమూ, అన్నీ మనసుల నావరించాయి.

వుండుండి రామమూర్తి,

“వాణ్ణేం చెయ్యాలంటావు?” అన్నాడు. ప్రేమించి ప్రేమించి ఒక రవ్వ సాఫల్యము పెరగక అట్లానే చచ్చిపోయినవాళ్ళ గంభీరమైన బాధని గురించి యోచిస్తున్న నామనస్సుని తప్పి' నేను

"ఎవర్ని?" అన్నాను.

"ఆ అమ్మాయిని యీ విధంగా చేసిపెట్టిన రాక్షసుణ్ణి."

"ఏమిటి నేనా?"

"మూడేళ్ళలో చూడు, ఆ అంగాన్నంతా—ఆ....అం....దా....న్నం...తా...ఆలావ...ణ్యాన్ని...కోమ...లత్వా...న్ని..."

"ఏరుగుదువా యేమిటి?"

రామ్మూర్తి నామాట వినిపించుకోలేదు. అతని దృష్టి యెక్కడో జ్ఞాపకంలో వుంది.

"బడినించి నవ్వుతో పరిగెత్తుతో వెడుతోండేది, లేడి పిల్లలాగు—గంతులేస్తూ, నవ్వుతో, యిటూ అటూ సంతోషంగా చూస్తూ,...... పైకితిరిగిన చిన్న ముక్కూ, అమాయకపు చిన్న నోరూ—"

"ఆ పిల్లేనా, యీమె!"

"ఎదిగింది చక్కగా కోమలంగా యెదిగింది. మామిడిగున్న లాగు పెద్ద జుట్టున్నగా గుండ్రడగా మెడ—జుట్టు అరబోసుకుంటే కనపడేది. ఆ చేతులో! పాపం, పాపం అంత అందంగానూ పెరుగుతుం దనుకున్నాను. అట్లాగే కలకల నవ్వుతోనే ఎండలో నుంచోడమే వీధివంక చూడ్డమే ఆనంద మైనట్టు, చూసేది. ఇంకేం అందుకున్నాడు వాడు! బతకగలడా ఆమెని నలిపెయ్యకుండా? దేహాన్నే కాదు—ఆమె అందాన్ని, ఆనందాన్ని, మెదడుని, స్వేఛ్ఛని, జీవాన్ని కొరుక్కుతిన్నాడు. పీల్చాడు. పిప్పిచేశాడు. అయ్యో! ఆ హృదయాన్ని, కత్తితో పెల్లగించి తీసేశాడు. ఆ కళ్ళలో ఆ శూన్యదృష్టిని, నిరాశని, భీతిని చూశావా? ఏం చెయ్యనువాణ్ణి?"

"లేవదీసుకుపోదాం" అని నాకు తెలిసిన ఒక్కమాత్రాన్ని అనేశాను.

"ఎవర్ని?"

"ఈమెని"

"ఎందుకు?"

"వాడు యేడ్చి చచ్చేందుకు."

"చాలా సంతోషిస్తాడు. ఇక యీమె యెందుకు వాడికి! ఇంకెవర్ని పట్టి చీల్చుకు తింటున్నాడో! రాక్షసుడు! ఈ శవ మెందుకువాడికి?"

రామ్మూర్తి కోపంతో లేచాడు.

''వాడి కేమధికారంవుంది,' అందాన్ని యిట్లా నాశనం చెయ్యడానికి! ఒక మంచిపటాన్ని చింపితే తంతారే. బతికివుండి, హృదయముండి, రోజురోజు కొత్తగామారే ఆమె సౌందర్యాన్ని — యే చట్టప్రకారమూ ఏమీచెయ్యరూ? హృదయము చీల్చుకు తింటే ఏమీ చెయ్యరూ! స్వాంతుక పిపికితే వురితీస్తారే ?.. ...కలువకాడ నీళ్ళల్లోంచి కాంతివేపు వొంపుతిరిగినట్టు వుండేది ఆమె మెడ, ఆయవ్వనం మొదలుపెట్టినప్పుడు మెలిపెట్టాడు, తుంచాడు. దరిద్రుడు—"

సూర్యుడు అస్తమించినచోట రౌద్రగావుంది. గోదావరినీటిమీద నలుపు కమ్మింది. నల్లని కాళినాలుకలవలె నీళ్లు వొడ్డుని కోపంతో నాకుతున్నాయి.

నాలుగురోజులు తరవాత గోదావరి వొడ్డున ఆ చోటునే శవంచుట్టూ మనుషులు కూడారు సాయంత్రం. గుంపుల్లోకూడి దూరి, చూసివొచ్చాడు రామ్మూర్తి. మొహం అంతా తెల్లపడ్డది. కళ్ళుమాత్రం మెరుస్తున్నాయి చేతులూ పెదివలూ వొణుకుతున్నాయి.

"అడే ఆపిల్లే, చంపారు. చంపాడు"

అంటూనే ఆగుంపుని వెతికి ఒకడిమీద దృష్టినిలిపాడు· రాక్షసుణ్నో, ఘాతకుణ్నో చూసినట్టు చూస్తూ, చిన్నకళ్లు పెద్దవిచేసి, నా చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని,

"వాడే, వాడే" అన్నాడు.

"ఎవరు ?"

"దాని మొగుడు."

ఇంక ఆలస్యమైతే యింకోహత్య జరుగుతుందని భయపడి, బలవంతంగా అతన్ని లాక్కుపోయి దూరంగా యిసికమీద కూచోపెట్టాను.

దాహమై వచ్చిన గబ్బిలం సొమ్మసిలి నీళ్ళమీదపడి తన్నుకుంటోంది. నెత్తిమీద రెక్కలొచ్చి ఎగిరిపొయ్యే నీళ్ళ కాకి జాలిగా అరిచింది. నలుపు రెండో వొడ్డుని మింగేసింది.

ఒక్కమాటు, మాట్లాడ్డంకూడా సహించని దిగులులో యిద్దరమూ కూచుని వున్నాము.

శవంచుట్టూ వున్న గుంపు చెదిరిపోయింది. మసకలో ఒక మనిషి అట్లా నడుస్తూ మావేపు వచ్చి, మాకు కొంచెం దూరంలో కూచున్నాడు. రామ్మూర్తి చప్పున తలెత్తి అతన్ని చూసి—

"ఎందుకు చంపావు?" అని అడిగాడు.

"నేనే చంపానా?" అన్నాడు అతను, మాతో కాక, తనని తనే ప్రశ్నించుకున్నట్టు.

"నువ్వే! ముమ్మాటికీ నువ్వే! ఈ లోకంలో నీకు శిక్షపడక పోవొచ్చు..."

"నేనేనా! నేనే ఐతే శిక్షపడతాను. పడనుమరి! ఇంకా సందేహిస్తావేం? ?—"

రామ్మూర్తి లేచాడు.

"ఏంచేశావు? చెప్పు ముందు. ఏంచేశావు? నీ చేతులతో నువ్వేతోశావా? ఆమె అంతట ఆమె పడ్డదా, హింసించావా? దుర్మార్గుడా, పశువా?"

పెద్ద పోట్లాట జరుగుతుందని భయపడ్డాను. కాని తిట్లనీ, చివాట్లనీ లక్ష్యపెట్టే స్థితిలో లేడు. అతను ఆశ్చర్యంతో ప్రశ్నార్థకంగా నావంక చూశాడు. నేను రామ్మూర్తిని కూచోపెట్టాను. ఆభర్త వాలకం చూస్తే భయంకన్న విచారం ఎక్కువలాగు కనపడుతోంది. అతను నిర్దోషి అని అనుకున్నాను, అతనిమీద జాలికలిగింది. సానుభూతి కోసం వెతుకుతున్న వాడి వలె కనపడ్డాడు.

"ఇక్కడ వుండవద్దు ఛీ, పోదాం, రా" అంటున్న రామ్మూర్తిని లక్ష్యం చెయ్యక, ఆ భర్త పక్కన కూచుని—

"ఎందుకు చచ్చిపోయిందో తెలుసునా?" అని అడిగాను.

"తెలుసునో, తెలీదో, తెలీటంలేదు."

"తెలీదూ! ఎందుకు తెలుస్తుంది నీకు—" అని యింకా యేదో దూషించబోతున్నాడు రామ్మూర్తి.

"నన్నురుగుదురా! ఎందుకింత ఆగ్రహం!"

"ఎరుగుదునా! ఎరగాళ్లా! ఆమ్మైని పాపం, చిన్నపిల్లని, నలిపి, చీల్చి, పీల్చి, పీనిగనిచేసి, ఇంక వేరేచంపాలా? నిజంగా చంపితేనేం

చంపకపోతేనేం ? నీ మొహంచూస్తేనే పంచ మహాపాతకాలూ చుట్టు కుంటాయి."

ఎవరమూ మాట్లాడకండా కూచున్నాము. నేను దయగా—

"ఎందుకు గోదావరిలో పడ్డది ?" అన్నాను మళ్ళీ.

"పొద్దుణ్ణించి అందరూ నన్ను ఓదార్చినవారే. కాని అందరికీ మన సుల్లో నేనే చంపానని వున్నటుంది. నేనే కారణమని నమ్మకం. ఈయన కొంచెం పైకి అన్నాడు, అంతే భేదం. కాని నేనే కారణమా అని ఆలో చిస్తున్నాను.—"

"ఇంకా ఆలోచించాలా ! నువ్వు కాకపోతే ఇంకెవరు, ఆమె కళ్ళల్లోకి ఆ హృదయభేదకమైన చూపు తెప్పించింది?"

రామ్మూర్తి మాటల్ని లక్ష్యంచెయ్యక అతను చెపుతున్నాడు:

"మొదటినించీ మేము చాలా ప్రేమించుకున్నాము. ఆడవాళ్ళ వొంటిఅందమంటే నాకుచాలాతృష్ణ. ఇది చాలా అందమైనది. కాని వికార రూపాన్ని నేను భరించలేను. అందాన్ని చూస్తే, అందాన్ని చేత్తో తాకితే, ఇంక నావొళ్ళు నాకు తెలీదు. దానికీ నామీద చాలా మోహంవుండేది. యవ్వన పుష్టితింవల్ల, ఇంక మేము వొకర్ని వొకరం నలిపి, పీల్చి, రాత్రులు, పగలు యెంతో అనుభవించాము. అందుకోసమే ఒకరికోసం ఒకరం బతి కాము. భోజనమూ, అనుభవమూ, శక్తిని పోగొట్టుకోవడమూ, మళ్ళీ సంపా యించడమూ, ఇట్లా రెండు మూడు సంవత్సరాలు బతికాము. కాని అది రెండునిమషాల్లాగుంది నామనసులో. ఎండాకాలపు రాత్రులు, జోరుమనే వానలో గదిలో మేము వెచ్చగా క్రీడించిన ఆనందాలు, ఒకరిని ఒకరం గాఢంగా ప్రేమించి గాయపరచడం—అట్లాంటి ఆనందం జీవితానికల్లా ఒక్కసారే కలుగుతుంది. కాని క్రమేపీ అది నాచేతుల్లో నలిగి, వేళ్ళాడి పోవడం, నా కళ్ళు గుర్తుపట్టాయి. నేను గట్టిగా వాడుకునేస్తలము ప్రతిది కృశించింది. వాడిపోయి ముడతలుపడ్డది. నేనుమాత్రం అట్లానే వున్నాను. నాశరీరం ఇంకా అంపంగా తయారయింది. దాని ముద్దులలో కౌగిలిం తలలో—"

"పశువా!"

"నేనేం చేశాను? దాని కోరికా నాకోరికా ఏకమైనాయి. కాని సృష్టి స్త్రీలయెడల క్రూరమయింది. పువ్వులో అందం ఒక్కనిమిషంలో నశిస్తుంది, రాయి మెరుపు అట్టానే వుంటుంది. మనమేం చేస్తాం?"

"పెద్దవాడివి, ఆడదాని సౌందర్యాన్ని ధ్వంసం చెయ్యకూడదని తెలీదూ?"

"ఎట్లా తెలుసు! మీరుచెప్పారా? ఎవరైనా వొద్దన్నారా? మా మోహాన్నిచూసి, చాలామంది అసూయపడ్డారు. ఇంతలో దానికి గర్భం కలిగింది. అదివరకు దానిచేతులు సన్నపడ్డా, ఒళ్ళు కృశించినా, అద్దమువంటి దానిపొట్టనీ విల్లువంటి దాని నడుము వొంపునీ చూసి తృప్తిపడేవాణ్ణి. కాని ఆ నడుము సాగి, పొట్ట పెద్దదై, ఆ మొహంకూడా వాడేటప్పటికి, దాని వంక చూడ్డమే కష్టమయింది. పూర్వపు ప్రేమతో నాదగ్గిరికి వొచ్చేది. కాని చూడలేక కళ్లు తిప్పుకునేవాణ్ణి. అది తాకితే జెర్రులు పాకినట్టుండేది. దాంతో పడుకోవలసి వొస్తుందని, స్నేహితుల ఇళ్ళల్లో వుండేవాణ్ణి. తన మీద ప్రేమ పోయిందని యేడిస్తే యేమనను? పోయింది ఇంకరాదు. తన తప్పిదమేమని అడిగేది. ఏముంది?"

"అంతా నీ తప్పిదమే." అన్నాడు రామమూర్తి. "నాదా? నా కెంతో దిగులేసేది. నాకు ఏడుపొచ్చేది దాన్ని అట్టా కష్టపెట్టడం. కాని ఏమీ చాతనయ్యేదికాదు. దాన్ని లాలించడమన్నా చివరికి సాధ్యంకాలేదు. చీదరించుకున్నాను, తిట్టాను, దాన్ని మోహాన్ని భరించలేక, ఏమీలేనిదే ఎవరో నాకు ముండలున్నారన్నాను. రెండురోజులు కోపంతో మూతి ముడుచుకుంది, నేను బతిమాలుకుంటానని అది అనుకుంటే, నన్ను వొదిలింది కదా అని నేను సంతోషించాను. కాని "పోనీ, క్షమించానం"టో వొచ్చింది, ఇంక భరించలేక తన్నాన-పోయింది-దాన్ని యెంతో హింసించాను. కాని యెంత ప్రయత్నించినా నాకు ఆ అసహ్యం ఆగలేదు. ఆ గర్భిణీ స్త్రీని కొట్టటం ఎంత పేగులు తరుక్కుపోయినా, పశ్చాత్తాపం చూపానా, నన్ను పట్టుకుంటుందని భయం. అంత దుఃఖమూ లోపల అణుచుకుని, జాలిని చంపుకుని, కోపంగా కనపడేవాణ్ణి. ఒకనాటి రాత్రి, అది యెంత ప్రేమతో లేపినా, మాట్లాడకండా పడుకుంటే, పాపం, విసుక్తి,

"పోనీ, కొట్టండి. అదే బావుంటుంది" అంది. ఎంత యేడ్చానా రాత్రి! పూర్వప్రపేమ జ్ఞాపకం తెచ్చి ఏడిపించేది! ఓహో! మేము గడిపిన రాత్రులు, మాసరసాలు, మానవ్వులు! యామైనారో! దానిపాదాలదగ్గిర కూచుని "నువ్వు నారాణివి. నాహృదయేశ్వరివి. ఈ బతుకునంతా వెలిగించావు. నువ్వు లేనిది ఒక్కనిమిషం బతకలే" ననడం జ్ఞాపకమొచ్చేది. ఏం చెయ్యనూ, "అన్నీ దొంగమాటలేనా," అని అది అడిగితే పేగులు తెగుక్కుపొయ్యేవి. చివరికి ఒకవిధంగా దాన్ని వోదార్చాను. పురుడుకాగానే మళ్ళా అందంగా వుంటుందనీ, ఆ గర్భిణినెలలలో మోహం ఆరోగ్యంకాదనీ చెప్పాను. నమ్మింది కొత్త సంతోషంవొచ్చింది. కిలకలనవ్వింది. ఎంతో ప్రయత్నించినా దగ్గిరికి రాలేదు, అటుతరవాత."

"ఒకనాటి రాత్రి దానికి నరాలు పట్టుకున్నాయి. మా అత్తా, దాని చెల్లెలూ, వొచ్చి పడుకున్నారు. రాత్రి అవసరమొస్తుందేమోనని, అదీ, దాని చెల్లెలూ పట్టెమంచంమీద పడుకున్నారు. దానిపక్కన కింద చాపేసుకుని మా అత్త పడుకుంది. కొంచెం దూరంగా కిటికీదగ్గిర నులకమంచంమీద నేను పడుకున్నాను. ఇదంతా యెందుకు చెప్తున్నానంటే అంతాకర్మ, కర్మ తోసుకొస్తుంది. మనం బుద్ధిపూర్వకంగా చేసేది తక్కువ. మా గదికి ఒకటే కిటికీ. అది రోడ్డుమీదికి తెరుచుకుంటుంది. మూసుకుంటే గాలిరాదు. అందుకని దీపంలేకుండా చీకట్లో పడుకోడం మామూలునాకు. రాత్రిదాహమై మెలకువవొచ్చింది. చెంబుకోసం వెతుకుదామంటే మా అత్త మధ్య యెక్కడో పడుకునివుంది. పడుకున్నాను, కాని నిద్రరాదు. అత్తనిపిలిస్తే అది లేచి మళ్ళీ మూలుగుతుందని భయం. నిద్రపోకపోతే మర్నాడు ఆఫీసులో నిద్రా, పోష్టుమాస్టరు కోప్పడ్డం, జ్ఞాపకమొచ్చి, లేచి కూచ్చున్నాను. మంచం మెల్లిగా దిగి, నేలమీదజరుగుతూ, చెంబుకోసం వెతికాను. ఇటూఅటూ తడిమాను. నా వూపిరి దగ్గిరిగా నాకే వినబడుతోంది. మా అత్తని కాలి యెక్కడ తడుముతానో అని భయం. ఆమె యేమనుకుంటుందో ఇట్లా అనుకుంటూ వుండగానే, నాచెయ్యిసరిగా శూంద్రని వెచ్చని ఆమె రొమ్ముమీదపడ్డది. భయంతో వొణికాను. అరుస్తుందో తిడుతుందో, కావలినే చేశానంటుందో! చెయ్యి చప్పున తియ్యబోయినాను. ఆమె నాచెయ్యినక్కడే పట్టుకుని

ఆపింది. నిజంగా చెపుతున్నా, ఆమెమీదయెప్పుడూ అట్లాంటివుద్దేశం నాకు లేదు. ఆ నిమిషానా ఏమీ కోర్కె కలగలేదు. కాని ఆ అవస్థలో ఆమె చెయ్యిపట్టుకుంటే నేనేంచెయ్యను? నావుద్దేశ్యమది కాదని యెట్లాచెప్పను? ఆమెమీద నాకు చాలా గౌరవం. అదిగాక ఏమాత్రం మాట్లాడినా, వాళ్ళి దరూ వింటారు. అమర్నాదూ అత్త ఆ గదిలోనే పడుకుంది. ఈసారి నన్ను లేపి తన పక్కమీదికి తీసుకు వెళ్ళింది.

"ఎవరితోనన్నా యీ వ్యవహారమంతా, ఈ నాబాధనంతా చెప్పుకో వాలని యీ వార్త విన్నప్పణ్ణించి అనుకుంటూ. ఎవరితో చెప్పినా, చెప్పు తీసుకు కొడతారని భయం. మీరేమనుకుంటున్నారో? యేమన్నా అను కోండి తీరా చెప్పేశాను.

"మా అత్తతో చాలా సౌఖ్యపడ్డాను. నాచేతుల్లో నిండిపొయ్యేది. నాభాగ్య మందమే గాని, యెక్కడ గట్టిగా నొక్కితే విరుగుతుందో అనిపించేది. అప్పణ్ణించి అది యెదగనేలేదండి—"

"ఎవరితప్పు?" అన్నాడు రామ్మూర్తి వెంకగా.

"ఇది కన్నది. కన్నాక మళ్ళీ నాకోసం వొస్తే నాకేమి మనస్కరించ లేదు. రోత అనిపించేది. మా అత్త 'అమ్మాయీ బుల్లెమ్మా!' అంటే, నాకు అమ్మాయిలాగే కనిపించింది. ఎంతో ప్రయత్నించాను చాతకాలేదు 'ఇప్పుడు మునపటిమల్లేనే వున్నాగా!' అంది. దాంతో నా పేగులు తరుక్కుపోయి, ఏడ్చాను. అది ప్రేమ అనుకుని, ప్రేమతో నన్ను సమీపించింది. ఆరాత్రంతా అత్తదగ్గిరికి వెళ్ళాం, అని చూస్తున్నాను. భార్యకి దడిశివారం రోజులనుంచి ఆమెని చూడలేను. కొంతసేపుభరించాను. ఇంక ఊపిరాడ్డం దుర్భరమై దాన్ని ఒక్కతోపుతోసి, రెండు తిట్లుతిట్టి బైటికివెళ్ళాను. నాశరీరమంతా మలినమైనట్టు, ఏదో వికారమైన పాపం చేసినట్టు, తోచి, నన్నాగలేక యీడ్చినదానిమీద కోపం పట్టలేక, పాకిక్కి వెళ్ళి,

"ఈసారి నన్ను తాకావా నిన్ను చంపేస్తాను కుళ్ళుముండా! నిన్ను చూస్తేనే డోకు, అని వెళ్ళిపోయినాను. తెల్లారేటప్పటికి చచ్చిపోయింది యీ నదిలోపడి."

భాష న్నా తెలీదు

నేను కోవ్వూరులో పెద్దబోగీలో యెక్కాను. నిండా ప్రజలున్నారు. కూకోడానికి చోటులేక తలుపు దగ్గరగా కూచున్న ఉత్తర హిందూ స్థానం వాళ్లని మూటలు తీసి జాగా చెయ్యమని సౌజ్ఞ చేశాను. తియ్యడానికి వీల్లేదని ఆపాకు భాషలో గోలచేశారు. నాకు కోప మొచ్చి మూట రెత్తి కిటికీలోంచి పారేస్తానని దడిపించాను. ప్రాణం పోతున్నట్టు అరుస్తో చేతు లడ్డంపెట్టి లేచాడో ముసలివాడు. వాడిపక్కన వున్న పిల్ల కళ్ళు వాడిగోలని చూసి నవ్వుతున్నాయి. నోరుమాత్రం కళ్లతో సంబంధం లేకుండా యేదో అరుస్తోంది. సరదా పుట్టి ఆ మూట నక్కడే పడేసి ఆ స్థలంలో కూలపడ్డాను. తరవాతకూడా నా మొహం మాస్తే ఆ కళ్లు నవ్వుతోనే వున్నాయి. కాని ఆనోరు కోపంగా గొణుగుతోంది. నల్లగారేగి కళ్లమీదా చెంపలమీదా, జీరాడేజుట్టూ, ఆంధ్రదేశములో ఎక్కడా కనపడని పొడుగూ చురుకూ వినముక్కూ' మూర్ఛల్లో మూతలు పడుతున్న కళ్లూ, ఆమె మొహాన్ని చాలా ఆకర్షకంగా చేశాయి. గట్టిగా బిగించిన రొమ్ము, గుండ్రని గట్టితొడలూ, నున్నని బుజాలూ, దుమ్ముకొట్టిన బట్టలు కూడా దాచలేకపోయినాయి. మరీ తేరిపారి చూస్తే పోకిరిగా వుంటుందని తన కాతిమీదనించి యేంచూస్తున్నానా అనీ ముసలాడు అనుమానపడతా డేమోననీ "ట్రైనింగ్" తెరిచి నామనసుని బంధించాలని ప్రయత్నిస్తున్నాను. కాని ఆ నవ్వుతో మాయిద్దరికీ ఏర్పడ్డ రహస్యస్నేహం నా మనసుని తొందరపెడుతోనే వుంది. పట్టుకింద నాబుజం చక్కలిగింత 'ఫీల'యింది. ముసలాడు వాడబ్బులకోసం వెతుకుతున్నాడా అని చప్పున పక్కకి కళ్లువాల్చి చూశాను. బల్లుల లాగు రెండు పల్చనివేళ్లు నా బుజానికీ ఆనుకునేబల్లకీ మధ్య నున్నాయి. మెరిసే రెండుకళ్లు ముఖానెత్తి నన్ను చూసి నవ్వాయి. ఆ వేళ్లకి చెందిన చెయ్యి ముసలివాడి వెనకనించి నావేపు చాచుకుని వుంది. ఇటునించి ఆమెవంక చూశాను. గోదావరీ నీలజలాన్ని కళ్లలో ప్రతిఫలింపచేస్తో, స్వదేశపరత్వ గంభీరత్వస్ఫురణలో మమ్మల్ని

రైలునీ మరచి ఏమెరగనట్టు కూచుంది. మెల్లిగా వేళ్ళు నామెడనీ, నా వీపునీ ప్రేమతో తాకి, నాచేతుల్ని పట్టు వొదిల్చాయి. తిరిగితిరిగి ఒక్క చిరునవ్వుకై ఆమెముఖాన్ని వెతికాను. పైకి తిరిగిన ఆమె పెదవిలో ఒక్క మార్పూ లేదు. ఆమె వేళ్ళని వీపుతో నొక్కాను. మెల్లిగా చేతిని జాచాను, కాని ఆవొడుపూ ఆ నేర్పు మొగాడికి నాకు చాతనవుతుందా? ముసలివాడు చప్పున తిరిగి చూసి ఆమెతో కోపంతో ఏదో ఒక్కమాట అని వూరుకున్నాడు. గోదావరిలో రైలాగగానే మూటలు పట్టుకుని కిందికి దిగి ఆమెని దిగమన్నాడు. ఆమె దిగ నంది. కోపంతో కేక లేశాడు. తన సలంనించి కదలక ఏదో వాదిస్తుంది. ఇట్లా రెండునిమిషాలు గోలపడి మూటలు కిందపారేసి, లోపలి కొచ్చి దాన్ని జుట్టు పట్టుకుని బరబర యీడ్చాడు. ఇద్దరుముగ్గురు సగంసగం అడ్డపడపోయి తమ కెందుకని వూరుకున్నారు. పడుచు దానికోసం పోట్లాడడం అందరికీ యిష్టమే కాని భయమే, సిగ్గే. కిందికి లాగి గుండెలో గుద్ది, మూటలు దానిమీద పడేసి నడిపిస్తున్నాడు. ఒక్క నిమిషంలో మేమూ నలుగురైదుగురం కిందికి దిగాము. తక్కిన వాళ్ళకి తమాషాగా వుందిగావును. కాని నా కాముసలాణ్ణి తన్ని, ఆమెని వొగి లించాలని, అణుచుకున్న కొద్దీ తాపాను లేస్తోంది. నావంక నవ్వినచిరునవ్వు, నాబుజాల్ని తాకించిన మాధుర్యం, నాకోసం నావల్ల ఆమె పడుతున్న బాధ- కాని నేను పోట్లాడితే వీళ్ళందరూ ఏమనుకుంటారు? మధ్య నీ కెందుకంటే ఏం చెప్పను? అదిగాక ఈపిల్లకి మాత్రం ధైర్య ముంటుందా? వాడివేపే పలకదా? ఈమె చూపులు చూస్తే మాత్రం వాణ్ణి ఆక్షణాన కాల్చేట్టో, కత్తితో నరికేట్టో వున్నాయి. రాజమండ్రి స్టేషన్లోదిగి, వెళ్ళిచూశాను యింజనుపక్క పెట్టెలో వున్నారు యిద్దరూను. నన్ను చూసి, ఆదరణగా జాలిగా, ముఖం పెట్టింది, ఏంచెయ్యను? వెనక్కి వొచ్చాను. కాని యిట్లాంటివాడితో ఆమె యెంతబాధ పడుతో వుండాలి దినదినమూ? చెప్పు కునేందుకు, అర్థం చేసుకునేందుకు, తనభాషైనా తెలిసినవాళ్ళు లేక యీ పరదేశంలో వాడు చంపుతూ వుంటే—ఇంకా ఏంచేస్తాడో? యెక్కడికి వెళుతున్నారో? నామీద ఎంత ఆశపెట్టుకుందో? యెంత విశ్వసించిందో? కనుక్కుంటే? వెళ్ళి వాళ్ల పెట్టెలో యెక్కి యెదురుగా నుంచున్నాను.

చప్పున నురుగులుకక్కుతో లేచి మూట లోకి చేత్తో, ఆ పిల్ల జెబ్బ నొక చేత్తో పట్టుకొని దిగాను. పక్కనున్న ఆడవాళ్ల పెట్టెలోకి ఆమెని తోసి, తను యింకో పెట్టెలో యెక్కాడు కదిలేయందాకా నామనసు మనసులో లేదు. ఆ స్టేషన్లో వెళ్ళి ఆమె కెదురుగా ప్లాట్ ఫారంమీద నుంచున్నాను. లోపలిదీపాల వెలుతురింకా బైటికిపడటంలేదు గొలాలమీద చల్లని గాలి వింతగా రైల్ని యిదేమివొస్తువాఅని అనుమానంతో తాకి చూస్తోంది. కిటికీలోంచి జార్చినచెయ్యిని పట్టుకున్నాను. ఆమెవేళ్లు నావేళ్ళపైన బిగుసుకున్నాయి. గంట కొట్టారు. ఆ వేళ్లు వొదలలేను. నాకళ్ళు ఆమె మొహం నించి పొడుగాటిరోడ్డువైపు తిరిగాయి. దయాల ఆవేడివేళ్ళని పట్టుకుని లోకమంతా యెంత దీర్ఘ ప్రయాణం చేస్తేనేం? రైలు కదలుతోంది. కొంచెం నడిచాను ఆగి ఆ చెయ్యిని పట్టుకొనేవున్నాను. రైలు ఆమెని లాగింది. ఆపెట్టెలో ఆమె కాక యింకో ముసలమ్మ మాత్రమే వుంది. నేనూ యెక్కితే నేం? అని చెయ్యిని అట్లానే పట్టుకుని రెండో చేత్తో తలుపు తెరిచాను. అది చూసి ఆమె చప్పున లేచి తలుపుకి అడ్డంగా నుంచుంది, రానీదు. నాప్రాణం చివుక్కుమంది, నేనింకా రైలువెంట నడుస్తున్నాను పోక యెవరో కేక వేస్తున్నారు. చప్పున నాబుజంమీద చెయ్యేసి ఆమె నాపక్కకి దూకింది. అమ్మా, భావ రాకపోవడంవల్ల యెంత ప్రమాదం జరిగింది! నేను తనని దిగమని తలుపు తీశాననుకుంది. ముసలాయనా, మూటలూ, నాట్రంకూ దాంట్లో నాభాగ్య నాగవొత్తులూ, నా యల్. టీ. సర్టిఫికేటూ, నా కాకినాడ ప్రియురాలి వుత్తరాలూ, అన్నీ దూరంగా, యెర్రదీపం ముందు, నన్ను చూచి భయపడ్డట్టు సరిగెత్తుతున్నాయి. నిర్విణ్ణులయి ఆమె మొహంవంక చూస్తో నుంచున్నాను. మాట్లాడక తెల్లబోయి, చిన్నపిల్లవలె నేనేమంటానో అని నావంక చూస్తో నుంచుంది. 'కావలిసే దిగావా?' అనీ, యింకేమో అడగబోయి, నవ్వొచ్చి వూరుకున్నాను. ఆమె ఉద్దేశమేమో! తెలీడ మెట్లా? ఎవరికైనా హిందుస్తానీ తెలుసు నేమో? కాని యీ వ్యవహారం యెవరికి చెప్పుకోను? నేవన్లో మనుషులందరూ వెళ్ళిపోయినారు. మాఆలోచనా సంఘంలో చేరతలిచినట్లు ఒక కుంటికుక్క వొచ్చి తోకాడించి మామొహాలు చూస్తో నుంచుంది.

టిక్కెట్లవాడొచ్చాడు. కాకివాడికి కొన్న టిక్కెట్లతని చేతులో పెట్టాను. ఈమెనడిగాడు, ఏంచెప్పను? ఆమె మాట్లాడకనుంచుంది. తెనుగులో, హిందూస్తానీలో అడిగాడు. మాట్లాడలేదు. నావంక తిరిగాడు. గోలయెందుకని రూపాయ జేబులోనించితీసి చేతులో పెట్టాను. రెండునిమషాలు మాయిద్దరికంకా చూసి వెళ్ళిపోయి, సీసను దగ్గిరగా నుంచుని చూస్తున్నాడు. ఆమె ముఖమే చెప్తోంది మాయిద్దరికీ సజావైన సంబంధం లేదని. మాటున్నా వీలులేని ఆమెని వెంటేసుకునినడిస్తే, ప్రజలందరూ యేమంటారు? ఎక్కడికిపోనూ? ఏం చెయ్యను ? ఎంతకాలమని ? తలెత్తి ఎవరిమొహం చూడ్డానికీ సిగ్గుగా వుంది. కాని ఆమె నాపక్కన ఆ అమాయకంగా విశ్వాసం వూడిపడే కళ్ళతో, గుండ్రని చేతులతో, నల్లని జుట్టుతో, ముందు నే ననుభవిస్తాననుకునే సౌఖ్యాల ఆశలతో నాపక్కని నుంచున్నదనే సంతోషంలో, అన్నీ మరిచిపోయినాను. నాబట్టలూ భార్యసొమ్ములూ, పుస్తకాలూ పోతేనేం ? జేబులో యాభైరూపాయలూ పక్కని యీపిల్లా వుంది. ఇంకేం కావాలి ? యీనాడు అట్లా అనుకోనేమో కాని ఆనాడు అట్లా అనుకోనివాణ్ణే ఐతే, యెంతనిర్భాగ్యుణ్ణి ఐవుండాలి? నాపెట్టెకోసం చామర్లకోట వెళ్ళిగామియ్యాలనుకున్నాను. కాని నేనెక్కడవున్నానో ముసలాడు కనుక్కుంటే. ఏమీ యోచనలేకుండా స్టేషన్ దాటి యెర్రదుమ్ముతో నిండిన రోడ్డంబడి ఆమె వెనకా నేను ముందుగానడిచాము. వూళ్ళోకి వెళ్ళడమంటే భయంగావుంది. ఎవరైనా ఏదోవొకటి అడుగుతారు. ఏం చెప్పను? చిన్న తోటవుంది రోడ్డుప్రక్కన. ఇద్దరమూ అరటిచెట్టు క్రింద కూచున్నాము. చీకటి పడుతోంది. గోరువంకలు యెదురుగా ఆమదంచెట్టుమీద మాట్లాడుకుంటున్నాయి. మాకాళ్ళముందు నీళ్ళ మడుగులో బాతులు రెండు యీదుతున్నాయి. మానెత్తిమీద బృహస్పతి వుదయించాడు. నేనామె భుజంమీద చెయ్యేసి ముఖమెత్తి తడి పెదవుల్ని ముద్దుపెట్టుకున్నాను. లేచాము. బాగా చీకటయింది. దూరంగా కనపడుతున్న దీపాలవేపు నడిచాము. దోవలో మళ్ళా ఆమెను దగ్గిరగా లాక్కుని పక్కగా వొత్తుకున్నాను. జీవితమంతో ఆనందంగా కనపడ్డది. తిండిలేక పోతేనేం, యిల్లులేకపోతేనేం, ఆ యెండాకాలపు పైకు గాలిలో నక్షత్రాల

క్రింద ఏ గడ్డిలో పడుకుంటేనేం ? ఆమె జుట్టు నాచేతులమీద జీరాడుతో, ఆమె మెత్తని చల్లనిశరీరం నా కానుకుని పడుకుంటే నాకేం కావాలి ? దీపాలదగ్గిరగా వొచ్చాము. అది బోట్లరేవు. యీ బోటులో యెక్కి వెడితే, యెక్కడికైతేనేం ? అయిదునిమిషాల్లో గది మాట్లాడి ఆమెని లోపలకెక్కించాను. మిటాయీ, పళ్ళూ, కొనితిన్నాము. చీకట్లో గదిలో ఆమెపక్కన కూచున్నాను. మాట్లాడకండా కూచుంది. ఆమె నన్ను పలకరించాలని యెదురుచూశాను ఆమె కదలలేదు. నాకోసం రైలులో అంత ఆగుర్దాపడ్డమనిషి యిట్లా కూచుందేం ? దిగులుగా వుందా ? ఆకలేస్తుందా ? ఏవూరు ? ఆ ముసలా డెవరు ? అని అడగాలని వుంది. కాని యెట్లా ? ఆమెకి నిజంగా నామీద మనసుందనీ, పోనీ, నాపైనే తను యిప్పుడు ఆధారపడి వున్నదనీ, ఆమెకి తెలియచేసేట్టు చెయ్యాలని వుద్దేశ్యపడ్డాను. కిందికి ఒరుగుతున్నట్టుగా జరిగాను, మాట్లాడలేదు. దిగి యిటూ అటూ వెతుకుతున్నట్టు తిరిగాను. చప్పుడులేదు. లోపలికి చప్పునవెళ్ళి విప్పినకోటు వేసుకుని బైలుదేరి, ఆమె వంక చూశాను. వేలన్నా కదిలించలేదు. నా కంతో కోపం వొచ్చింది, అరగంటసేపెక్కడో కూచున్నాను. పడవబాకా వూదారు. లోపల వొచ్చి కూచున్నాను. ఆమె తలన్నా యెత్తలేదు. రైల్లోపోయిన నాగోతులకి, 'షా' పుస్తకాలకీ దిగులుదయించింది. మొహం నీళ్ళుకేసి తిప్పేసి, ఆమెతో నాకేం సంబంధం లేనట్టు తీవిగా సిగరెట్ కాలుస్తో, కూచున్నాను. పడవ కదిలింది. ఇంక తాళలేక, నేనా అమ్మాయికేసి జరిగి చెంపకింద చెయ్యేసి మొహం తిప్పుకున్నాను. వేడిగా నీళ్ళు నావేళ్ళకి తగిలాయి. పాపం ముక్కూ మొహమూ యెరుగని నాతో సాహసంచేసి వచ్చేసిన యీమెకు, యెంత భయపడుతోందో ? భాషన్నా నాకు అర్థం కాదు గద ! నే నేం చేసినా పడవలసిందే కద ! ఇంక నాకంటే దిక్కులేక, నన్నే నమ్మిన యీ అబలపైన నామీద మోహం చూపలేదని నిష్కారణ ద్వేషాన్ని పూని, యిట్లా భయపెట్టి బాధించానుకదా, అని చాలా విచారం కలిగింది. ఆమె తలను గట్టిగా నాకదుముకుని "యెందుకు దుఃఖం, నా పిచ్చిపిల్లా ! నిన్ను వొదిలాననుకున్నావా ? నిన్ను వొదిలేస్తానా ? నే మన్నానుగా ? యీ కంతంలో

ప్రాణమున్నవాళ్ళు నన్ను వొదులుతావా ? ఎందుకు విచారం యిట్లారా" అన్నాను.

యేమనుకుందో ఆ మాటలకి అర్థం; మొహం నాకు వొదిలేసి, ప్రతిమ లాగు కూచుంది. ఏమేమో మాట్లాడించాను. నాకు తెలిసిన రెండు హిందూస్తానీముక్కలూ, "ఆవ్, జావ్, ఖానా కాయా ? కోన్‌బసీ" ఇవికూడా పలికాను. అట్లానే కూచుంది. మళ్ళీ ఏవో ఆలోచనల్లో పడి నల్లని గట్లకేసి వాటిల్లో మెరిసే మిణుగురు పురుగులకేసి చూస్తో కూచున్నాను. ఏదో లాకులవద్ద పడవ ఆగింది. రాత్రి యిట్లానే గడుస్తోందే ? నా పైని యెంతో మోహం చూపవలసిన యీ పిల్ల మూటలాగు మూల కూచునివుండే ? నిద్రన్నాపోదు. ఇంత త్యాగమూ వృధా కావలసిందేనా? నిద్రరాదు. ఆ మోహంవేపే గాలిలో పడవ సాగగానే ఆమెదగ్గరికి వెళ్ళి చాలా చనువుగా కౌగలించుకున్నాను. మెల్లిగా నా మొహాన్ని నెట్టేసి, తల తిప్పుకుని కూచుంది. ఎంత కంత సిగ్గు ! మళ్ళీమళ్ళీ సమీపించాను. రెండు నిమిషాలు వోర్చుకొని తరువాత నిరాకరిస్తుంది. మొదట్లో ఆ అభ్యంతరం కూడా ఆకర్షకంగానే వుంది. వుత్తబిడియం. మొగాణ్ణి నేను చొరవచెయ్యకపోతే యెట్లా ? వెళ్ళి కామంతో మోటుసరసం ప్రారంభించాను. స్త్రీని ప్రేరేపించేందుకు వాత్స్యాయను దేమన్నాడా అని యోచించాను. నన్ను వొదుల్చుకొని గదిబైటికి వెళ్ళింది. ఏమి అవసరమోనని కూచున్నాను. ఎంతసేపటికీరాదు. వెళ్ళిచూస్తే టాపుమీద యెవరో కాపు ఆడవాళ్ళ దగ్గరగా కూచుని వుంది. ఎట్లా తీసుకురాను లోపలికి? యేమని పిలవను? వెళ్ళి దగ్గిరగా కూచుని వాళ్ళు చూడకుండా చెయ్యిపట్టుకు లాగాను. కాని ఇంకా వాళ్ళదగ్గిరగా జరిగింది. వాళ్ళు నవ్వుకున్నట్టు తోచింది నాకు. అధికకోపంతో వొచ్చి గదిలో కూచున్నాను. దాన్ని కాలవలో తొయ్యాలనిపించింది. కృతఘ్నురాలు ! ఐనా నా చేతుల్లోంచి యెక్కడికి పోతుంది లే ! కాని ఆ రాత్రి వృధాగా గడపవలసిందేనా ? నా ట్రంకు పోగొట్టుకున్నదీ, కాన్ఫరెన్సుకి వెళ్ళడం మానేసిందీ, ఇందుకేనా ? డబ్బుతీసుకుని, వాగ్దత్తంచేసి, మోసంచేసి• నిరాకరించే భోగందానిమీదవలె ఆగ్రహం కలిగింది దానిమీద, దీన్నేంచేస్తే యేం తప్పు ? అనుకుంటో ఆకోపం

లోనే నిద్రపోయి, ఎప్పుడో వులికిపడి లేచాను. నల్లులు కుడుతున్నాయి. సుఖంగా లక్ష్మణరావుతోనూ, అతని చెల్లెలితోనూ, మన సుబ్బారావుతోనూ, 'కాన్ఫరెన్సు'లో తిరుగుతో, రామవిలాస్ నాటకాలుచూస్తో వుండవలసినవాణ్ణి, ఇట్లా యీ చెక్కలమీద, వొంటరిగా పడి రాజమండ్రివేపు పోతో వుండేగతిపట్టింది కద! ఇంతమూర్ఖుణ్ణెట్లా ఐనాను? ఈ పరిదేశీకన్యనెట్లా నమ్మాను? స్త్రీలమీద కోపంతో పురాణాల్లో రాసిన సంగతులన్నీ జ్ఞాపకానికి వొచ్చాయి. కాని ఆ అమ్మాయి రైల్లో యెంత ప్రేమచూపింది! నన్ను నమ్మి, ఆ ముసలివాణ్ణి వొదిలి—యిప్పుడే ఆమె నాప్రక్కన పడుకుని వుంటే—ఇరవై కాన్ఫరెన్సులూ, ఇరవై సుబ్బారావులూ, ముప్పై స్నానం నరసింహారావులూ, యెందుకు ఆ అనుభవం ముందు? నే ననుభవించ గలిగి వుండే ఆనందమంతా స్ఫురణకువొచ్చి కోపమొచ్చింది! నన్నుచూసి నాకే జాలి వేసింది! నన్ను కోరివచ్చిన పిల్లని పోగొట్టుకున్న నిర్భాగ్యుణ్ణి. ఆ ముసలాడి మాత్రం చెయ్యలేకపోయినాను. వాడట్లా జుట్టుపట్టుకుని యీడ్చి గుద్దితే బాగావుండేది! నే నింత గౌరవంచేసి కోరితే టెక్కు చేస్తోంది. ఇట్లాకాదు వీళ్ళని సాధించేమార్గం దౌర్జన్యమే! బైటికి వెళ్ళి టాపుపైకి చూశాను. స్త్రీలందరూ నిద్రపోతున్నారు. ఆమె మాత్రం మేలుకుని కూచుంది. దగ్గిరకి వెళ్ళి చెయ్యిపట్టుకుని మెల్లిగా లాగాను. వెనక్కిలాక్కుంది. నడుంచుట్టూ చేతులు వేసి గారాబంచేసి రమ్మన్నాను. వెనక్కి జరిగింది. నాకు చాలా కోపమొచ్చింది. ఇంత ఇష్టంలేంది నన్నెందుకంత మోసపుచ్చాలి? చప్పున జుట్టుపట్టుకుని కిందికి లాగాను. చెక్కమీదికి జారింది. మెడపట్టుకుని ఒక్కతోపు తోశాను. మోకాళ్ళమీద పడ్డది. వ్యవధానమివ్వక వెంటనే లోపలికి తోశాను. తెప్పరిల్లడానికీ, అరవడానికీ వ్యవధిలేక గదిలో చెక్కలమీద పక్కగా పడ్డది. వెంటనే వెళ్ళి వెల్లకిలా తిప్పి చంకలదగ్గిర చేతులు అదిమి మోహంతో ఆమెను సమీపించాను. చేతులతో బలంగాతోసింది నన్ను. అభ్యంతరమేమో కనుక్కునే వీలులేదు. ఏంచెయ్యను? ఈ పెంకితనానికి, అన్యాయానికి కోపం హెచ్చవుతోంది నాకు. నా బలమంతా వుపయోగించి, ఆమెచేతుల్ని విరిచి, ఆమెను ఆక్రమించుకున్నాను. కాని బలమైన ఆ చేతులు నాకౌగిట్లోన స్వాధీనమౌతాయా? ఆ చీకట్లో ఇంక నా ఇష్టమాయె

నేనూ భీమకీచకులవలె మల్లయుద్ధం మొదలుపెట్టాము. ఆ మెదిరో బలబలం, పరిఅన్నంగాణ్ని యెంత మొగాణ్నైనా కేమాత్రం గెలవగలనా ? ఏం చెయ్యలేక కోపం మొచ్చి, తలకాయి చెక్కుల్ని వేసి కొట్టాను. నాచేతుల్ని తన చేతుల్లో ఒడిసి పట్టుకుని, ఇంకా యేంచేస్తావని చూస్తోంది, కళ్ళమీద పడ్డ జుట్టులోంచి. చప్పున చేతులు వొదుల్చుకుని మళ్ళీ కలియపడ్డాను. వొంగ రుస్తో, మధ్య మధ్య మెల్లిగా యేమో అంటోంది తన భాషలో! తిట్లేమో అని నాకు నిగ్గేసింది. మీద కూచున్న నన్ను తోసేసి లేవబోయింది. ఇంక నాకు కోపం ఆగదని తోచిందినాకు. ఇంక అన్యాయయుద్ధం ప్రారంభించాను. ఇష్టమొచ్చిన బూతులన్నీ నోటినిండా తిట్టుకున్నాను. ఆ పడవచెక్కలన్నీ విరిగేటట్టు వూగాయి. యూమై తెగెం నల్లులన్నీ చచ్చివుంటాయి. కింద అసహాయంగా పడివున్న ఆమెని జుట్టంతా పీకాను. బుజాలూ, చెంపలూ, రొమ్ము కొరికాను, గోళ్ళు గుచ్చాను. రవిక ఒక్కవూపుతో చించి ఆ వక్షాన్ని చూసి జయభేరి మోగించి నవ్వాను. నేను చేసిన గాట్లరక్తం నానోట్లోనే చిమ్మింది. అరవదు, మాట్లాడదు వూరికే పెనుగుతుంది. ఆ మొద్దుభాషలో యేమిటో అడుగుతుంది. వివస్త్రఐన ఆమెని చూడగానే, నిగనిగలాడే ఆమె తొడలూ, అంటుకునివున్న ఆమె నడుమూ, చూడగానే నాకు మళ్ళీ కోపంపోయి కామ మెక్కువయింది. మళ్ళీ చివర సారి గట్టిగా ప్రయత్నించి, మెలికవేసి బిగబట్టిన ఆమెచేతుల్ని కాని, కాళ్లని గాని కదిలించలేక యెంత ప్రయత్నించినా వుండవలె ఆమె అంతా దొగ్లడం చేత నిరాశపుట్టి నిస్సహాయుణ్ణయి మాస్తోకూచున్నాను. నావుద్ధతం తగ్గి పశువువలె ప్రవర్తించిన నా క్రూరత్వానికీ, లజ్జాహీనత్వానికి నేను సిగ్గుపడి, ఆమెకి మొహం చూపలేక బైటికివచ్చాను. కాని ఆమెమీద కోపం పోలేదు. తలుచుకున్నప్పుడల్లా నాకు మండిపోతోంది ఇంతలో ఆమె నాకేంపోయింది ? అనే భావం వదలదు. పడవఆగింది. దూకేసి వెళ్ళిపోయినాను వూళ్ళోకి. వూరిపేరన్నా యెవర్నీ అడగలేదు. ఆమె ? ఆమె యేమయిందో! రవికా, చీరా, లేదంటావా ? నే నేం చెయ్యను ?

మచ్చలు

పోలీసు సబ్ ఇన్‌స్పెక్టరు భవానీరావు 'డ్యూటీ'మీద వెడతోవుంటే, నేనూ వెళ్ళాను. బ్రాహ్మణ వీధులలో చిన్న పురాతనపు పెంకుటిల్లది. దాని ముందు పెద్ద గుంపు పోగయింది. పోలీసుజవాను అడ్డంనుంచుని ఎవర్నీ లోపలికి పోనివ్వటంలేదు. మేమిద్దరమూ నడవాలోంచి లోపలికి వెళ్ళాము. కిటికీకింద మూలనున్న పెద్ద నవారుమంచంమీద ఆపిల్ల శవం పడివుంది. మాసిపోయిన వంగాయిచీరా, నల్లనిరవికా రక్తంతో తడిసివున్నాయి. మెడకింద వాడు పళ్ళతో చీల్చిన గాయం కనపడుతోంది. ఎదిగిన వాళ్ళెవరిలో అంతి చిన్నపిల్లను నేనెన్నడూ చూడలేదు. ఆ అమాయకమూ, విశ్వాసమూ, ఆశ్చర్యమూ, కళ్లు మూతలుపడివున్న, ఆ చిన్న పెదవి వొంపులో, ఆ గడ్డం కొనలో, ఆ కనుబొమ్మలు కలుసుకోడంలో నాకు కనపడ్డాయి. నిద్రలో భయమేసి యేడుస్తున్నట్టే ముద్దుగా జాలిగావుంది. భవానీరావు నోట్సు తీసుకుంటున్నాడు. నన్ను బాధించే జాలిని భరించలేక బైటికి వెళ్ళాను.

అరుగుమీద కూచున్న ఒక కుర్రాడి చూపు నన్నతనివేపు కనిపెట్టి చూసేట్టు చేసింది. అతని మొహంలో విచారమూ, నిరాశా, ద్వేషమూ చెప్పలేనంత గాఢంగా కనబడుతున్నాయి.

"ఎవరు నువ్వు?"

నామాట నిర్లక్ష్యంచేసి

"వాణ్ణేం చేస్తారండీ?" అన్నాడు.

నడవాలో కూచున్న కైదీవంక చూశాను. అక్కడ జరిగే వ్యవహారమంతా తనకేమీ సంబంధం లేనట్టూ, తనేదో తన తపస్సులోనో యోగంలోనో వున్నట్టు కూచుని వున్నాడు.

"మీరు పోలీసులేగావును. అందుకని అడిగాను. అయినా వాణ్ణేం చేస్తేమాత్రం మీకేం పట్టింది. మీపని మీరు చేసుకు వెడతారు".

అని వూరుకున్నాడు. అతని మాటల్లో బాధా అణుచుకుంటున్నట్టు వంటిమహావిచారమూ, చూసి ఆశ్చర్యపోతో నుంచున్నాను. మళ్ళీ అతను—

"వాణ్ణేదో చేస్తారు తప్పదు. ఉరి తీస్తారేమో! కాని వాణ్ణిప్పుడేం చేసి ఏంలాభం? పోయినప్రాణం, మధురమైనదీ, అమాయకమైనదీ. ఆ ప్రాణం తిరిగిరాదుకదా, ఆమె మళ్ళీ మెల్లిగా, దీనంగా, నడుస్తో, బెదిరిబెదిరి చూస్తో, ఇంక కనపడదుకదా? ఎవరన్నా ఒకరు దయగలవారు తనకోసం అనుకంపపడేవాళ్లు ఈ లోకంలో వున్నారా అని వెతికివెతికి, కనపడక, నిరాశపడి, పరలోకాన్ని వెదకబోయింది. ఇప్పుడు అంతా మిగిలిపోయిం తరవాత, అందరూ కనికరం చూపేవారే!

"అన్యాయం జరిగిందనేవాళ్ళే! కాని ఆరేళ్ళనించి వాళ్ల కళ్లముందే యీ హత్య జరుగుతో వుంటే, వొక్కడూ—వొక్క ఆడది—ఒక్క దయ గలమాట మాట్లాడినవాళ్లు లేరు. శవంమీదవున్న కరుణ వీళ్ళకి మనుషుల మీద వుండదు. మీరందరు ఇప్పుడు—హత్య జరిగింతరవాత వొస్తారు, ఘనుల మని—ఏం చేస్తోందో యీ పోలీసు సిబ్బంది అంతా ఇన్ని రోజులూ! బతికి వున్నప్పుడు కాపాడేందుకు ఒక్కరూ కనపడరు. శవంచుట్టూ రాబందుల్లాగు వాలారయ్యా! ఇదంతా వాణ్ణి వురితీసేందుకు, ఈ అట్టహాసం! ఏం లాభం? ఏంన్యాయం? ఆ పిచ్చివాణ్ణి చంపి? వాడికేం తెలుసు?" అన్నాడు.

"వాడికి పిచ్చా?"

"పిచ్చా! ఏమో! నాకు తెలీదు. మీ డాక్టర్నడగండి" నేనింకా అడగబోతుండగా, చివాలునలేచి గుంపువెనక్కిపోయి మాయమైనాడు.

ఆవాళ సాయంత్రం కాలవవొడ్డున చాలాదూరం షికారువెళ్ళి ఇంటికి తిరిగివస్తున్నాను. ఆకలివేస్తోంది. వంటయి సిద్ధంగానే వుంటుంది. గాని, ఇల్లుచేరగానే మెతుకులురావు. కాళ్ళు కడుక్కొని, మడిపంచెకట్టి, సంధ్య వార్చినట్టు నటిస్తేగాని, మా అత్త అన్నంగిన్నె చాచకుపోదు. నా అదృష్టం కొద్దీ, ఏ మేనమామో సవితితల్లి మరదితమ్ముడో నామీద ప్రేమచాత వొచ్చి మడిగట్టి ముక్కుమూశాడంటే, పదిగంటలకన్నా తిండి దొరికినట్టే. అదేమి ప్రారబ్ధమో మాయింటికి వొచ్చిన అతిథులందరికీ, మొదట ఆచారమూ, భక్తి, అధికమౌతాయి. రెండోది ఆకలి మందగిస్తుంది. కాని భోజన తత్పూర్వమే అమందం, భోజన ప్రారంభములోనే అమందం మాయమై, చప్పున మొదట

ఆజ్యధారతో నే జఠరాగ్ని భగ్గుమని, సమస్త పదార్థాలనీ ఆహుతిచేస్తుంది, నాకు మారు వడ్డనకి న్నా మిగలకుండా.

తిరిగి చంద్రకాంత స్తంభంతో తడిసిన వాకిలికి తిలాగు పడమట వాలుతోంది. గాలి గవ్వన పాలసన్నటిలోంచీ దూసుకుపోతోంది. కాలవ కిందో వొడ్డున శ్మశానంలో శవం కాలిపోతోంది. ఎగరకొట్టే ఆగాలిలో నాలికల వలె యెర్రని జ్వాలలు గాలిమీరగనించిలేచి పక్కనున్న నలుగురు మనుషులని కూడా అందుకోవాలని చూస్తున్నాయి. ఆపిల్ల శవమే అయివుంటుంది. పొద్దున్న నేను చూసిన ముడతలులేని ఆచిన్ననుదురూ ఎడస్తున్న ఆపసిబిడ్డ నోరూ యింక లోకంలో యెవరికీ ఎన్నటికీ కనపడవు. అంత అందంగా హృదయాన్ని కరగించేటు లంటిమోమును, ముద్దనాన్ని అందన్నికల్పించి యిట్లా నిర్లక్ష్యంగా నాశనం చెయ్యడంలో యీ సృష్టి వుద్దేశ్య మేమిటో? లోకాన్ని మిరుమిట్లు గొలిపిన సౌందర్యవతులు అహల్య ట్రాయిహెలన్, క్లియోపాత్రా ద్రౌపతి, నూర్జహాన్, వీళ్ళందరి సౌందర్యమూ, ఇట్లాగే కాలి పోయింది, చీకిపోయింది, మన్నూ బూడిదా అయింది. ఎందుకో ఇట్లా! ఈశ్వరుడే సుందరుడూ, ఆనందమయుడూ ఐతే, లోకమంతా యిన్ని వికార రూపాలెందుకో, రూపాలేకాదు—మనసులు. ఆత్మలూ—అన్నీ ఇంతే—ఎక్కడో ఒక్క సుందరమైన ముఖమూ—దృష్టి, హృదయమూ వుంటే, అవి ఇట్లా నలిగి, విరిగి, నాశనమౌతాయి. నాగుండెల్లో చెప్పలేనిదిగులు ప్రారంభించింది.

కాలవ పక్క కూచున్నాడు ఎవడో! ఏడుస్తున్నాడు. ఆగాను, ఆ సన్నని వెన్నెల ఒకవేపూ ఆచితిమీది యెర్రనివెలుగు రెండోవేపు ముఖం మీద పడతోంది. కెరిచూపు. వొళ్ళంతా తడిసింది. వెక్కి వెక్కి యేడుస్తున్నాడు, పొద్దున్నటి కుర్రాడు. నాశనంకూడా ఆవిధంగా తెలపడేకొద్దీ నాకళ్ళయెదట భావించుకుంటున్న నాకు ఆసమయంలో నాదురభిమానమూ, అధికార గర్వమూ, విద్యాధిక్యతా ఎన్నిపోయి, సమస్త జీవరాసులతోటీ సమానత్వం తటస్థించినట్టు తోచింది. ఆ అబ్బాయి దగ్గరికి వెళ్ళి, బుజంమీద చెయ్యేసి—

"తమ్ముడూ! అబాధ్యమేమిటో నాతోటి చెప్పరాదూ?" అని దయగా అడిగాను. వెంటనే హృదయవిహారాలు విడిపోయినట్టు—

"కాలిపోతోంది. పోతూంది కాలిపోతూంది." అని బిగ్గరగా ఏడ్చాడు. అతని చెయ్యి పట్టుకుని దూరంగా నడిపించుకుని తీసి కెళ్ళాను. చంద్రుడస్తమించాడు. నక్కలుకూస్తున్నాయి, కాలవనీళ్లు తూముక్రిందనుంచి 'లబ, లబ' శబ్దం చేస్తూపోతున్నాయి. చీకట్లో భయంతోకీచురాళ్ళు శబ్దంచేస్తున్నాయి.

"సంగతేమిటి? ఆపిల్లనీకు బంధువా? ఇట్లా రహస్యంగా ఎందుకేడుస్తావు?"

అప్పటికి తెల్లవచ్చే విచారాధిక్యత తగ్గింది. కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ యీకథచెప్పాడు. నా ఆశల్నీ, భార్యనీ, మెంతినగునీ, కంగిపచ్చదినీ, బంధువుల్నీ వదిలి విన్నాన- ఏరాత్రిదాకానో

"వాళ్ళది బీదకుటుంబం. ఆ పిల్ల ప్రతిదినమూ మా యింటికి మజ్జిగకి వొచ్చేది. నాభార్య ఆమెతో సాధారణంగా సరసాలాడుతో దయగా హేళనచేస్తూవుండేది. నేనూ అక్కడ వుండడం తటస్థించినప్పుడు తమాషాకి మాటలు కలిపి నవ్వేవాణ్ణి. ఆమె చక్కని చిన్నినవ్వునవ్వేది. ఆనవ్వు చూడాలనే సరదాలో, ఏదో వొకటిచెప్పి నవ్విస్తాను. ఒకరోజు ఆమె బుగ్గ మీద పెద్దమచ్చతో మాయింటికి వొచ్చింది. నాభార్య అదేమిటని అడిగితే, సిగ్గుతో మాట తడబడపడి, మంచంకోడు తగిలిందని చెప్పి తప్పించుకోవాలని చూసింది. నాభార్య వొదలక ఏమిటో చెప్పమని ఆ మచ్చనిపట్టుకు పరియాచకాలాడుతోంది. నేను వెళ్లాను.

"దుర్గమ్మా—"

ఆ పిల్లపేరు దుర్గమ్మ.

"దుర్గమ్మా, వారంరోజులకిందట దీనిభుజంమీద ఎర్రనిమచ్చ వొకటి పడ్డది. నీళ్లుపోస్తూ నీళ్ళఅమ్మ అదేమిటే అని అడిగింది కూడాను. అదెట్లా వొచ్చిందో అడుగు" అన్నాను.

నాభార్య "మరీ అట్లానా?" అని పెద్దనవ్వు నవ్వింది. దుర్గమ్మ బుగ్గ మూసి, దుర్గమ్మ వుడుకుకుని, కళ్ళనీళ్ళు కుక్కుకుంటూ, మజ్జిగ తీసుకోకుండానే వెళ్ళిపోయింది.

తరవాత—ఆరోజు అటుల్లద్ది రోజున—నాభార్య ఆ పిల్లని త్రయ్యాల మీద కూచోపెట్టి ధూపిస్తూ నడుందగ్గిర పట్టుకునేటప్పటికి చెప్పిఅని అరిచింది

ఆపిల్ల. రెండుమూడుసార్లు అట్లానే జరిగేటప్పటికి అందరు పిల్లలూచేరి ఏమిటో చూపమన్నారు. ఏమోనా కురుపులనీ, దెబ్బలనీ, చెపితే నమ్మక చీర బలవంతంగా తొలిగించి చూశారు. ఎర్రని పెద్దమచ్చ కనపడ్డదని నాభార్య చెప్పే ఒకటేనవ్వింది.

కొన్నాళ్ళ తరవాత నాలుగురోజులు మజ్జిగకిరాలేదు. ఏమో అనుకున్నాము. భావిదగ్గిర నాభార్యకి తలకి కట్టు కట్టుకుని దుర్గమ్మ కనపడి, పిలిచినా రాకుండా వెళ్ళిపోయింది. రెండు రోజులతరవాత ఆకట్టుతో వొచ్చింది మామూలుగా!

"రావటంలేదేం? దుర్గమ్మా!" అన్నాను.

నవ్వి "కట్లు కట్టుకున్నానుగా!" అంది.

తమాషాకి కట్టు కుందనుకున్నాను.

"మరి విప్పందే వొచ్చావేం?"

"విప్పిందా కావుంటే, మజ్జిగలేక యీలోపున కాకచేసి చస్తామని భయమేసింది, అదిగాక అన్నంలోకి యింకేం గతిలేదు."

"ఆకట్టుతియ్యి"

"అమ్మా! ఆశే!"

"ఏముంది?"

"రత్నాలనీ వొలికిపోవూ?"

"నేను ఏరుకుంటాను."

అని చప్పున కట్టు లాగేశాను. బిత్తరపోయింది ఆమనిషి. రెండు బుగ్గలమీదా, రెండువరసలుపళ్ళు దిగపడ్డ గంట్లున్నాయి. కళ్ళవెంట నీళ్ళు పెట్టుకుంటో కొంగు ముఖంమీద కప్పుకొని దుర్గమ్మ పారిపోయింది. ఆ గాయంచూస్తే నాకు భయం, జాలి, ఆశ్చర్యం, ఇన్నికలిగాయి. పొద్దున్న చూడలా, వాడే రత్తయ్య, ఆమె మొగుడు. వాణ్ణి నేను మొదటినించీ యెరుగుదును. చిన్నప్పుడు వాణ్ణి పిచ్చిరత్తయ్య అనేవాళ్ళం. మూంగి. చిన్నప్పుడు కూడా ఆటలాడడు, నవ్వడు, గంతులెయ్యడు. గుడ్లగూబలాగు చూస్తో కూచుంటాడు. వాణ్ణిచూస్తే అందరికీ అసహ్యాం, ఏదో మురికిగాకనపడేవాడు. పెద్దయినాక మేమెవరం వాడితో మాట్లాడ్డం మానేశాము. వాడూ ఒకరితో

మాట్లాడడు, ఒకరి జోలికిరాడు. పనిచెయ్యడు. అట్లా కూచుంటాడు చుట్ట కాలుస్తో.

వాడి ప్రకారం, ఆ పిట్టలాగుండే దుర్గమ్మను, ఎందుకు బాధించాలా అని ఆలోచించాను. వాడేనా ? వాడు కాక ఇంకెవడు ? దుర్గమ్మవంటి భార్యవుండడం అధికమైన అదృష్టం, అతనికి క్రోధం తెప్పిస్తుందని అను కోడం కూడా పాపకరమైన విషయం. దుర్గమ్మనే అడుగుదా మను కున్నాను. కాని అంతవరకు నాభార్య వెనకనుంచుని పరిహాసాలేగాని, ఎన్నడూ నేనాపిల్లతో సరిగా మాట్లాడలేను. అందుకని నాభార్యనే అడగమన్నాను.

ఒకరోజు దుర్గమ్మ తండ్రి వాళ్ళవూరునించి దుర్గమ్మని చూడ్డానికి వొచ్చి మానాన్నగారి దగ్గరికి వొచ్చాడని తెలిసింది. మానాన్నగారూ మునసబూ, ఆ వూరికి పెద్దా. ఆతన మానాన్నగారితో, తన కూతురికి పుట్టింటికి రావాలని వున్నదనీ, రత్తయ్య పంపడంలేదనీ చెప్పుకుని ఏడ్చాట్ట. తరవాత వారంరోజుల్లో రత్తయ్య పెళ్ళాన్ని కొడుతున్నాడని పుకారు పడ్డది. నాకెందుకో ఆ పిల్లసంగతి మొదటినుంచీ నాస్వంత వ్యవహారంగా కనపడేది. పుకారు ప్రబలమయింది. నాకు దుర్గమ్మ కనపట్టం లేదు. నాకు జాలివేసి ఆపుకారు ఎట్లా వొచ్చిందని విచారిస్తే, రత్తయ్య యింటిపక్కన వున్న నాగన్న పుట్టించాడని తెలిసి వాణ్ణి దబాయించాను. వాడు రుజువు చేస్తానన్నాడు. మర్నాడు తెల్లారకట్ట వొచ్చి, నన్ను లేపి గత్తయ్య ఇంటి పక్కన నుంచో పెట్టాడు. లోపల్నించి జాలిగా మూలుగు వినపడుతోంది. క్రమంగా పెద్దది ఏడుపుగా మారింది. కాని కోపంతో కేకలు లేవు. మళ్ళీ విన్నాను. నేనో విధంగా అర్థంచేసుకున్నాను. పట్టరాని నవ్వు వొచ్చింది నాగయ్య ఏమిటంటాడు.

"ఏమిటా ? అది కొట్టడంరా ? నీ మొహం ? నీకూ పెళ్ళిగానీ ఆ మూలుగు అర్థమౌతుంది. ఇట్లాంటి వెధవపుకార్లు పుట్టించకు. తన్నేను." అని వాణ్ణితో పుతోసి యింటికి వొచ్చి నిద్రపోయినాను. కాని దుర్గమ్మ వొంటిమీద చూసిన గాయాలూ, ఆపిల్ల కళ్ళల్లో చూసిన బాధా నా మన సుని కలవరపెట్టి, ప్రశ్న లడుగుతోనే వున్నాయి.

వారం రోజుల్లో దుర్గమ్మ మా ఇంటికి వొచ్చింది. అన్నాళ్లు ఎందుకు రాలేదంటే జవాబు చెప్పలేదు. అప్పుడు నేనూ నాభార్యా కలిసి అడిగాము. "నిన్ను రత్తయ్య, కొడతాడా ?" అని. కొడుతోవుంటే, వాడు మానేటట్టు చేస్తానన్నాను. ఆమాటలకి చెప్పరాని భయమూ, సిగ్గూ, కలిగి దుర్గమ్మ 'లేదు లేదని, ఏదో వికారంగా అని వూరుకుంది. ఎంత అడిగినా చెప్పలేదు. అటు తరువాత దుర్గమ్మని చూసినప్పుడల్లా నవ్వొచ్చేది, వాళ్ళ దేరి సరసాలూ అంత తీవ్రంగావుంటాయిగావును అనుకున్నాము. "ఏం దుర్గమ్మా! ఎక్కడున్నా కొత్తమచ్చలు!" అని మొదట్లో నాభార్య తరవాత నేనూ అనడం మామూలయింది.

నాభార్య ప్రసవానికని పుట్టింటికి వెళ్ళింది.

ఒక సాయంత్రం మాదొడ్లో దుర్గమ్మ గోంగూరకోసుకుంటూ వుండగా నేనక్కడికి వెళ్ళడం తటస్థించింది. దడిదగ్గిరగా తెల్లవీ పచ్చవీ, చంద్రకాంతపూలు వికసించాయి. ఎండలో వొడిలిన గోగుపూలు సాయంత్రపు గాలిలో ప్రాణాల్ని నింపుకుంటున్నాయి. కొట్టంముందుకట్టిన ఆవులు నన్ను చూసి మెడలుచాస్తున్నాయి. ఉండుండి అంబా అని పిలుపు వినపడుతోంది. రాత్రి కాంతి అప్పుడే భూమి నావరించింది. దుర్గమ్మ వొక్కత్తే గోగుచెట్ల నడుమ, దిగులుగా నుంచుని, ఒక్కొక్క ఆకే వొళ్ళో వేసుకుంటోంది. నా హృదయంలో అపరిమితమైన దిగులు ఆవరించింది. ఆమెదగ్గిరికి వెళ్ళి

"ఏం కొత్తమచ్చలు లేవూ ?" అన్నాను.

సిగ్గుపడక, చిన్న నవ్వుతో "లేవండీ" అంది.

నా మనసులో కొత్తవికారం వుదయించింది. భార్య ఇంట్లో లేకపోవడమే కారణమనుకుంటూ ఇంకా దగ్గిరిగా అడుగువేసి, కొంటెగా, "కొత్తమచ్చలు లేనేలేవా?" అన్నాను మళ్ళీ.

"ఉంటే, కనపడవూ" అంది ధైర్యంగా.

"కనపడనిచోట్ల వున్నాయా?"

కళ్ళూ తలా తిప్పేసింది. ఆ నిముషాన ఆ పిల్లమీద నిష్కారణమైన జాలీ, వున్నతమైన ప్రేమా కలిగాయి. ఆ చూపులో యితరుల సహాయం అడిగే జాలివుంది. నేను చెయ్యగల సహాయం ఒక్కటే కనపడ్డది నాకు.

ఆ సమయాన ప్రేమకీ, కామానికీ, జాలికీ ఎంత సన్నిహితమో! మోకాళ్ల వరకు ఎగదీసికట్టిన ఆమె చీరా, రొమ్మును దాచడానికి శ్రమపడే ఆ రవికా, గాలిలో వూగుతున్న ఆమెజుట్టూ, నన్ను వెళ్లిపోనీక అటంకపెట్టాయి. ఈ గోంగూర ఒక్కొక్క ఆకే కోసి, ఏరి, వొండి, ఆ చీకటి బూజుయింట్లో, ఆమూల, ఆ ముంగి వెధవకి తినిపిస్తుంది. ఒక్క ఆకన్నా మిగల్చక తిని, యీామె వంక తలెత్తి చూడక లేచిపోతాడు వాడు. నా హృదయంలోని ఆ కరుణాభావాన్ని భరించలేక పోయినాను. ఎట్లా సంతోషమివ్వగలను, ఆ శేలహృదయానికి? మచ్చలేవి? చూడనీ" అని ఆమె బుజంమీది రవికను పక్కగా లాగాను. దుర్గమ్మ మెల్లగా నావేళ్ళను తొలగించి మళ్ళీ కప్పుకున్నది. అదే పట్టుదలతో రెండోచేతి పక్కన చూశాను.

అక్కడో పెద్ద మచ్చవుంది. ఇంకా కొంచెం కిందగా యెత్తుగా మొదలు పెట్టేచోట యింకో మచ్చవుంది. "పాపం, దుర్గమ్మా!" అని ఆమె తలని నా రొమ్ముకి అద్దుకున్నాను.

"ఎందుకు నా మచ్చలజోలి నీకు? ఎప్పుడూ నవ్వుతావు? వొళ్లంతా అవే." అని మోకాలి మీద చీరతీసి చూపింది. నేను చప్పున యింకా పైకి లాగి "ఇంకాలేవా?" అన్నాను. తలయెత్తి నావంక తెల్లబోయిచూస్తోనుంచుంది. ఎర్రని పడమటికాంతి ఆమె కళ్లమీద మెరిసింది. నేను ఆమె బుజాన్ని పట్టుకుని వొంచబోయినాను. అప్పుడు కలిగింది జ్ఞానం ఆ అమాయకపు కళ్లలో. భయంతో - వొణుకుతో - ఆ చిన్న మొహం - కాలిపోతున్న ఆ చిన్న మొహం—చెప్పనులేను ఆ బాధ మెడకాయి తెగుతున్న కోడి కళ్ళలోకి వచ్చే చూపు—

"నీకు చెల్లెల్ని, అన్నయ్యా, కొరక్కు—ఆ పని తగదు నీకు. నన్ను కొరక్కు. నీకు ఆ బుద్ధికూడదు నీ కాళ్ళు పట్టుకుంటా, కొరక్కు" అని సన్నగా కీచుమని అరిచింది.

నా మోహం పటాపంచ లయింది. భరించలేని సిగ్గుతో, జాలితో, ఆశ్చర్యంతో వెళ్లిపోయినాను. నామీద, నా కామంమీద, పరమ అసహ్యం కలిగింది. ఆనాటినించి యింతవరకు పరాయి ఆడదాన్ని తాకలేదు. ఆచూపు నన్ను దయ్యంవలె వెంట తరుముతోంది. ఆ కళ్లు, దీనమైన ఆ కళ్ళు—ఎవరి

తోను చెప్పుకోలేని బాధతో కుంగిపోయిన అపాపలు, రక్తధారలు కార్చిన ఆ పాపలు—బొగ్గయిపోతున్నాయి. తనసే కాకుండా, లోకాన్నంతా నాకు చెల్లెళ్ళని చేసింది దుర్గమ్మ. తల్లి కాలి పోతోంది.

ఆలోచించాను, కొరకవొద్దని అరిచిందేమిటి? ప్రేమఅన్నా, లాలన అన్నా, దుర్గమ్మకి కొరకడంతో ప్రారంభమని అభిప్రాయం. వాడూ ఆర త్తయ్య కారణం. వాణ్ణి వెళ్ళి "ఇదేం, రోగంరా!" అని తందామను కున్నాను. కాని నా కెట్లా తెలిసిందని వా డనుమాన పడడా? వాడి భార్యమీద అట్లాంటి కోర్కె పడి, పైగా వాణ్ణి యామని తన్నను? ఏం చెయ్యను? దుర్గమ్మని తెచ్చేసి మాయింటో వుండమంటే, పారిపొమ్మంటే, లేక నేను ఏక్కడన్నా ఆమెని కాపరంపెడితే — ఇట్లాంటి చాలకాని ఆలోచనల్ని చూసి నేనే నవ్వుకున్నాను.

దుర్గమ్మ మాయింటికి ఇంకరాలేదు. ఒక్కసారి ఆమెతో మాట్లాడా లని వుంది. నాభార్య సెలరోజులయిం తరువాత వొచ్చింది పుట్టింటినించి. రాగానే ఆమె చాల కబురంపి పిలిపించాను దుర్గమ్మని.

"దుర్గమ్మా, ర త్తయ్య రాక్షసి. నువ్వా బాధలు పడలేవు. ఎక్కడి కన్నా వెళ్ళు. నేను సహాయం చేస్తాను."

"నేనా? ఎక్కడికన్నా వెళ్ళనా? సంసారం వొదలుకుని! మంచి మాటలు మాట్లాడుతున్నారు. నేనెందుకు వెళ్ళాలి?" అని ఒక్క విసురున వెళ్ళిపోయింది.

నాకు దుర్గమ్మమీద కోపం వచ్చింది. సహాయం చెయ్యబోతే యిదీ! కాని నేను ప్రయత్నించిన దుర్మార్గమూ, ఆమె విశ్వాసాన్ని పోగొట్టుకున్న సమాచారమూ చక్కగా మరచి పోయినాను.

ర త్తయ్యమీద వూరంతా పుకార్లుగావున్నాయి. అతనికి పిచ్చెత్తిందంటు న్నారుకొందరు. ఇద్దరు ముగ్గురు యీడొచ్చిన ఆడవాళ్లని వెంబడించి బలవంతంచేసి పట్టుకుని కరవబోతే, దొంగ అనుకుని తన్నారుట. దుర్గమ్మ రెండుసార్లు ఇంటోంచి పారిపోతే వూరివాళ్ళు లాక్కొచ్చి దిగడ్చారు. ఈసంగతులన్నీ వింటున్నా నేను ఐక్యం కలగచేసుకోలేదు. నాకేం? ఆడదిక్కుతీకరించిం తరువాత మళ్ళీ ఆమెకే సుఖం కనుక్కుంటానా? అని అభిమానపడ్డాను.

ఒకరోజు రాత్రి నాపడకగదితలుపు కొట్టారు యెవరో. తెరిచే లోపలికి వొచ్చింది దుర్గమ్మ. నాభార్య పందిరిపట్టె మంచంమీద, చామంతి పూలతో, పట్టు దిండుమీద తల పెట్టుకుని నిద్రపోతోంది. నేను కుర్చీలో పడుకుని, పతివ్రతల కథలు చదువుకుంటున్నాను. కొత్తగాపుట్టిన మా పాప వాడి అమ్మమ్మ యిచ్చిన వుయ్యాలతొట్టెలో పడుకుని, దీపంకేసి చేతులు జాచి వూకొడుతున్నాడు. సాంబ్రాణి వొత్తులు కొనవరకూ వెలుగుతున్నాయి. మాగదినీ, మా సౌభాగ్యాన్నీ గావున చూస్తో నుంచుంది దుర్గమ్మ.

"ఈరాత్రికి, మీ యింటో....ఆ వసారాలో....యెక్కడైనా సరే పడుకోనియ్యండి" అంది కష్టంగా.

కారణం తెలుసుకోవాలనే ప్రబలమైన నాకోర్కెని దిగమింగుకుని,

"దానికేం? పడుకో. మీ ఇంటో వీలులేదా?" అన్నాను. గుడ్ల నీళ్లు కుక్కుకుని మాట్లాడలేదు. వరండాలో మంచం జంపకానావేసి పడుకోమన్నాను. నా వెంటవొచ్చి మంచంమీద కూచుని, వెళ్ళబొయ్యే నా చెయ్యి పట్టుకుని, కళ్లనద్దుకుని వెక్కి వెక్కి యేడ్చింది. కాని ఏమీ మాటాడదు, ఎంత అడిగినా— "నిర్భాగ్యురాలిని. నా సంగతెందుకు—వెళ్ళి పడుకోండి" అంటుంది ఏం చెయ్యను ?

జీవితంలోని దురదృష్టవంతులు, మన పక్కనేవుంటారు, మనలోనే, స్నేహంగా తిరుగుతోవుంటారు. బాధపడుతో గాయాలు పడుతో, మన కళ్ల యెదటనే అకాలమృత్యువువేపు నడుస్తోవుంటారు. మనం గుర్తించం. గుర్తించినా, మన ఆనందంలోంచి తప్పుకుని వాళ్లకోసం చెయ్యిచాచము. చాచినా, సహాయాన్ని తీసుకోరు. సహాయం చెయ్యలేము. నిస్సహాయులము. సహాయం తీసుకోడం వారి చాతకాదు. దౌర్భాగ్యులు, నిస్సహాయులు, విచిత్రమైన లోకం—భయంకరమైన జీవితం—

"నేను కష్టపెట్టి, నలగకొట్టుతలుచుకొన్న వాళ్లకి నువ్వా, ఓరి అల్పుడా, నువ్వా, సహాయం చేసేది! కానీ!" అని మొహాన నవ్వి నట్టుంటుంది, యెవరో రాక్షసి!

తెల్లవారి నేను లేచేముందే వెళ్ళిపోయింది.

రెండురోజుల తరవాత ఒకనాటి మధ్యాహ్నం, నేను వసారాలో పడుకుని అబ్బాయిని గిలిగింతలు పెట్టి నవ్విస్తూ వుండగా, దుర్గమ్మవొచ్చి మంచంప్రక్కన కూచుంది.

"అన్నయ్యా! ఆనాడు నన్నెక్కడికన్నా పొమ్మన్నారే! పోతాను. ఎక్కడికి పోను?"

అన్నానన్నమాటే గాని ఎక్కడికి పంపను?

"మీ అమ్మదగ్గిరికో, అన్నయ్యదగ్గిరికో వెళ్లకూడదా?"

"అయింది. మళ్ళీ లాక్కొచ్చాడు."

మాయింట్లో వుండమనడానికి ధైర్యంలేదు. రత్తయ్య వొచ్చి గోల చేస్తే మానాయన వొప్పుకోడు. నేను మాత్రం అపవాదుపడగలనా?

"ఎక్కడన్నా నేను వుంచుతాను, యీవూళ్ళో."

"బతకనీడు."

ఇంకేం చెయ్యను?

ఆలోచించాను. ఏమీ తోచలేదు. ఎందుకు నన్నిట్లా బాధపెడుతుంది! పోదేమో అనిపించింది. ఆమె బట్టలూ, వొళ్లూ, భరించలేని వాసన వేస్తున్నాయి. నాపిల్లవాడి కెక్కడ పట్టుకుంటుందో ఆమెనించి రోగం.

"పకలే, చూస్తారే, దుర్గమ్మా, వెళ్లు."

కాళ్ళీడ్చుకుంటో వెళ్ళింది. అప్పుడన్నా నాకర్థంకాలేదు ఆమె బాధ బరువు.

తెల్లవారేటప్పటికి చచ్చివుంది. రాత్రంతా ఆమె కేకలు మూలుగులు విన్నవాళ్ళే అంతా, ఒక్కరూ కదల్లేదు. కిటికీలూ, తలుపులూ, చెవులూ, మనసులూ, బిగించుకుని హాయిగా పడుకున్నారు. ఏం జరిగిందో ఎవరికన్నా తెలుస్తుందా? ఎవరు చెపుతారు? వాడా? వాడేమీ చెప్పడు. చెప్పినా అబద్ధాలు. ఆ కాలిపోయిన పెదిమలు యిదివరకు చెప్పలేదు. ఇంక చెప్పవు.

ఆర్గ్యుమెంటు

'యామయ్యా జడ్జీగారు, నాకు శిక్ష వేసేముందు నేను చెప్పే సంగతులు ఆలోచించుకోండి. నాకు మల్లేనే మీకూ నరములున్నాయి, నామాదిరిదే మీశరీరమూ, రక్తమూ, మాంసమే—ఇనుము కాదు. నాలోనూ అందరిలోనూ వున్న ఆత్మే మీలోనూ ప్రకాశిస్తోంది. ఎంత రాయి చేసుకున్నా హృదయం మీలోనూ కొట్టుకుంటోంది. దోషాన్ని చూచి శిక్షను తయారుచేసి నా మొహాన పారేసే మెషీను కాదుకదా! మీరు వినండి—నేను చెప్పేదంతా విని, న్యాయమనితోస్తే విడిచిపెట్టండి. వొదలిపెట్టడానికి స్వతంత్రం లేదా! యీ ఉద్యోగం మానుకోండి ధైర్యంవుంటే. ధైర్యంలేక నిర్దోషిని శిక్షిస్తారా? కానీండి.

నేను నిర్దోషిని. దోషినని నాతో వాదించి రుజువుచెయ్యి. ఆ ప్లీడరుని వూరుకోమను. వాళ్లకు నిజంతో పనిలేదు, ఫీజుతోతప్ప. నా నేరం నేనే ఒప్పుకుంటున్నాను. సాక్షులతో పనిలేదు, నీకు మెదడువుంది. నాకూ వుంది. ఇద్దరం కలిసి ఆలోచిద్దాము.

అవును, బిడ్డ పుట్టకుండా నేను గర్భం తీసేసుకున్నాను. అదెట్లా నేరమో చెప్పు?

పుస్తకాల్లో తప్పని రాసివుంది అలా తప్పనకు. పుస్తకాలు పురాతనాలు. ఆ వ్రాసినవాళ్లు దుర్మార్గులు. బుద్ధిహీనులు. వాళ్లమాటప్రకారమే నడచుకుంటే, మనకు వేరే మెదళ్లెందుకు? తెలివెందుకు? పుస్తకంలో అక్షరాలకు లొంగిపోతావా? నేను తిరగబడ్డాను—లోబడ్డావా, నువ్వు నాకంటె పిరికివాడివి — స్వతంత్రయోచనలేనివాడివి — దోషివి — నీకేం అర్హత వుంటుంది నన్ను శిక్షించడానికి?

వినుమరి—నేను మొదటచేసింది తప్పంటావా? ఆపనిచేస్తే శిక్షలేదు. మీ పుస్తకాలప్రకారమే ఆ పనే తప్పంటావా. అది నువ్వు చేస్తున్న పనే. భర్తలేనిది చెయ్యడం తప్పంటావా? భర్తవుండి కడుపువచ్చినా, కడుపు తీసుకోడం నేరమేనా? అదిగాక కడుపురాకండా ఏంచేసినా తప్పులేదూ!

వొస్తే మొదటినించీ అంతా తప్పా! కడుపురావడం నాతప్పు కాదుకద! పెళ్లానికి పిల్లలు పుట్టకపోతే అది ఆమెది తప్పుగాచూసే మీరు నాకు కడుపు రావడం తప్పంటారా? గర్భం కలిగిం తరవాత యెందుకు తీసేసుకున్నా వంటారు? నాకు అనేక కారణాలున్నాయి. నన్ను పోషించేవాడు వొదిలే సాడు. ఎట్లా బతకను? నాకింకేమీ కష్టంపని చేసుకుని బతికడమూచేతకాదు. కూలిచేసుకోరాదా? వంటచేసుకోరాదా? అని సులభంగా అంటారు. అంద మైన కూలిదాన్నిగాని, వంటదాన్నిగాని బతకనిస్తారా మొగాళ్లు? ఇక్కడ వున్నవాళ్లందరూ అట్లాంటిమహానుభావులే, కోట్లూ, తలగుడ్డలూ పెట్టుకొని కికిలి నవ్వులు దాచుకుంటో మీసాలు మెలేస్తో నావంక అతితీవ్రంగాచూస్తో కూచుంటే సరా? మీసంగతి ఎవరికి తెలీదు? మొగాళ్లు బలవంతంచేస్తే నీ నీతి ఏమయిందంటావు? తమకు లొంబడకపోతే తమ పెళ్లాలతో సాడీలు చెప్పి పనిలోంచి తీసేయిస్తారు. ముందు మొగుళ్ళమీదనే సాడీలుచెప్పితే మొగుళ్ళతో పోట్లాడినా, చివరికి ఆడవాళ్లూ నన్నే పొమ్మంటారు మర్యా దగా! నేనూ బతకాలి, ఎందుకు లొంబడ్డావని అందరూ తిట్టేవాళ్లే! మీభార్యల్ని అట్లా గదుల్లో దాచుకోకండా, కాపీలేకండా, నాకు మల్లే, వీధుల్లో పారెయ్యండి. వితంతువులుకాగానే ఏ బంధువుల ఇళ్లల్లోనో చాకి రీలకి చేర్తారే? అభిమానమున్నదాన్నిగనక ఆ నీచత్వంకన్న ఈ స్వతంత్రమే నయమనుకున్నాను. స్వతంత్రంగా సంపాదించమనండి ఓదమ్మిడీ మీభార్యల్ని తెలుస్తుంది. ఆ కులుకు, ఆ పాతివ్రత్యం అన్నీ యేమవుతాయో! రెండు రోజులు యింట్లోంచి వెళ్ళి బైట బతికి రమ్మందురూ తెలుస్తుంది, సంగతి!

ఆ సంగతి పోనీండి. గర్భంరాగానే ఆయన నన్ను వదిలేశాడు. అక లెక్కువయింది. ఒంటో బాగాలేదు. మందులుకావాలి. ఏంచెయ్యను? మీ గుమ్మాల్లోకివస్తే తరుముతారు. అవునా? పతివ్రతలు మీ భార్యలు గుమ్మాలు కడుక్కుంటారు. మైలపడ్డామని వానీడ తాకినచోటు పాణీళ్లు చల్లి శుద్ధిచేస్తారు,

బిడ్డను కంటాననుకోండి. దాన్ని నువ్వు పెంచుతావయ్యా? పోనీ దానిపోషణకి ఖర్చుయిస్తావా? శరణాలయాలున్నాయి. కాని నీతియుక్తంగా కన్నపిల్లలను తల్లిదండ్రులువస్తే తీసుకుంటారట ఆ శరణాలయాలు పెట్టిన

వాళ్లు. నీతియుతంగా పుట్టారేమో అసలు! వైధవముండకొడుకని అందరూ ఏడిపిస్తే ఎవరు ఓదారుస్తారు? నీపిల్లలతో ఆడుకోనిస్తావా? నన్ను పోషించడమే మా ఆయనకి ఇంతకష్టంగా వుంది. రోజుకు మూడుసార్లు పొమ్మంటాడు. నేనైతే మాడిచస్తాను. వాణ్ణి ఎట్టా చంపుకోను? వాడిబాధ చూడలేక వాణ్ణి ఏ బావిలోనో తోసి నేను దూకాలి. పేపర్లో చదువుతారు. ఒక స్త్రీ పిల్లాణ్ణిచంపి తాను చచ్చిందని. దీనికేం పుట్టిందని తిట్టుకుంటారు. పేపరు మడిచి దీపమార్పి పడుకుంటారు.

మరి ఆ 'లా' ని రూపర్చినవాళ్లు మీరో మీతాతలో నాకు వెలిరాకుండా నాబిడ్డకి అమర్యాదరాకుండా కాపాడతారా? ఆసంగతి మీకేమీ తెలీదు. మీకు తెలిసినదల్లా నన్ను కైదులో పారెయ్యడమే.

అవును నాకు వేరుగతిలేక ఆదిక్కుమాలినపిల్లకి ప్రాణమిచ్చి ఏడిపించడానికి కాఠిన్యత తక్కువై, తల్లినిగనక యీపనిచేశాను. మీ అభ్యంతర మేమిటి?

మొదటిది—ప్రాణంతీశానన్నారు. అది నాలోభాగమా వేరేప్రాణమా? నాలోభాగంఅయితే దాన్ని తీసేసుకుంటే మీకేం. నాకోకురుపులేస్తే కోసేసుకోనా? నాచెయ్యి కోసేసుకుంటా మీకేం? వేరే ప్రాణమా? నాదికాదా? అయితే నాలోపల దాన్నెవరు ప్రవేశించమన్నారు, నా అనుజ్ఞ లేంది? లోపల ప్రవేశించి నన్ను బాధించ మన్నదెవరు? మీ అనుజ్ఞ లేకుండా మీయింటోకి ఎవరన్నావస్తే మీరేంచేస్తారు? అట్లనే నేనూ బైటికి తరిమేశాను. చస్తే నేనేంచెయ్యను? నేను రప్పించానా? లేదు. నాకు బిడ్డపుట్టాలని యేమాత్రమూలేదు. నాలోకివచ్చి నా ఆరోగ్యం, నా సౌందర్యం చెడగొట్టి నామానం తీస్తే బాగానే వుందీ? నేనెందుకు దాన్ని కాపాడాలి? దానికోసమా? అదిపుట్టి ఏం సుఖపడుతుంది! నాకోసమా? నాకేం సుఖముంది? మీకోసమా? అవును మీకోసములాగేవుంది. మీరందరూ దాన్ని తిట్టి వెక్కిరించి మీపతివ్రతల్ని మీపిల్లల పవిత్రపు పుటకల్ని సమర్థించు కునేందుకు.

నాయిష్టంవచ్చినమందు నేను మింగుతాను. దాన్ని చావమన్న దెవరు? మీపొట్టలో పాములుచేరితే అవి చావడానికి బాగానే మందులు తాగుతారే?

గాని కసలు ప్రాణమున్నదని మీకెల్లా తెలుసును? భూమిమీదపడంది ఊపిరన్నా పీలవదు. ప్రాణమున్నదని నీకేంతెలుసు? నువ్వెప్పుడన్నా

కడుపుతో ఉన్నావా? జడ్జీ నీకేం తెలుసు? పుట్టినబిడ్డ తిండిలేక మాడి చస్తే నీప్రాణం సుఖంగావుంటుందా? నీకళ్లు చల్లగా వుంటాయా? మరి ప్రాణం తీసినవాళ్లకి వురిశిక్ష కదా! అది వెయ్యరేం నాకు? అంటే పూర్తిప్రాణం కాదన్నమాట. అరప్రాణం, పావుప్రాణం వుంటుందా? అరఆత్మ, పావుఆత్మ వుంటాయా? నిండుఆత్మలు మీకున్నాయా? వుంటే నన్నెందు కిట్లా యేడిపిస్తారు? మిమ్మల్ని చంపినా తప్పులేదు అయితే!

కోడిగుడ్డుకి ఎన్నోవంతు ప్రాణం? గొట్టెకి వాటికి ఆత్మవుందా లేదా? అట్లాచూస్తావేం? నీకేం తెలుసుననికూచున్నావు నన్ను శిక్షిస్తానంటో—

నాఆరోగ్యం చెడిపోతుందంటారా? కాఫీహోటల్లో చెడతినేవారిని, పనిభార్యలకోసం మందులుతినే ముసలివాళ్లనీ దండించరేం? నలభైయేళ్లకే మూలశంకలూ అతిమూత్రాలూ తెచ్చుకొనే జడ్జీలని దండించరేం? దిక్కుమాలినదాన్ని నేను దొరికానా? నాఆరోగ్యంపోతే ఎవడికేం? నాప్రాణం పోతే ఎవడికేం? దుర్భాగ్యంలోపడి యెట్లాచచ్చిందో నని నన్ను చూసుకు సంతోషంతో కడుపునించుకుంటారు మీభార్యలు.

దీన్ని చంపినందుకు లోకంలో మనుషులు తక్కువవుతారంటారా మీరందరూ? పుణ్యాత్ములు మీరున్నారు చాలదూ. కనకుండా వున్న ప్రతి ఆడదాన్నీ శిక్షించండి, వితంతువుల్నందర్నీ కనిపించండి బలవంతంగా!

మీ జనసంఖ్య పెరగడానికి యింకోజీవాన్ని నన్ను మొయ్యమనడానికి మీరెవరు? సృష్టి సాగదంటారా? నాకేం. నీకు సృష్టిసాగిస్తానని పూచీకత్తు నిచ్చానా? అసలు నన్ను కనవద్దని సంఘం ఆజ్ఞాపించిందిగా. 'లా' కనమంటోంది. కంటే సంఘం, కనకపోతే 'లా' శిక్షిస్తాయి. మరి సంఘమేగా 'లా' ని ఏర్పరచింది.

సృష్టి నాలో యింకోజీవాన్ని పెట్టింది, దాన్ని తీసేసుకునే శక్తిని యిచ్చింది. మధ్య మీకెందుకు?

ఏమంటావు నన్ను వొదులుతావా? నీవుద్యోగంపోతుందని భయమా? నీ వుద్యోగంకోసం నన్ను నిర్దోషిని శిక్షిస్తావా. ఇదేనా నీతి, యిదేనా పుణ్యం, చెప్పు జవాబు?'

ఒరేయ్ వెంకటచలం

నేను రైలుపెట్టె యెక్కి యెక్కడంతో ఓమూలనించి,

'ఒరేయ్ ?' అని కేక వినపడ్డది.

నన్ను ఒరేయ్ అని పిలిచేవాళ్లిద్దరే వున్నారు లోకంలో. వాళ్ళు నాకు ప్రేమాస్పదులైనందువల్ల సంతోషంతో తలెత్తి చూశాను. నాకేసి పరమానందంతో చూస్తున్నాడు తెలిసినవాడు దొరికాడు కదా అన్నట్టు. ఆయనెవరో నాకు తెలీదు, నన్నేనా అని అనుమానపడుతున్నాను.

'ఇట్లారా, చోటుంది యిక్కడ.' అంటున్నాడు పైగా.

ఇన్నేళ్ళూ నన్ను వదలిన బంధువు డెవరన్నా దూరదేశంలో చూచిన ప్రేమచేత పలకరిస్తున్నాడా యేం ? అనుకుని వెళ్లాను. ఒక ట్రంకుని బల్లమీదనించి తీసి, ఓ గుజరాతీవాణ్ణి మనిషికి కావలసినంత స్థలమే ఆక్రమించుకు నేట్టు తోసి నాకు చోటుచేశాడు.

'అట్లా చూస్తావేం ? నన్నెరుగవూ ?'

రైలెక్కగానే బంధువుకు దొరికిన నా అదృష్టానికి గావును, అందరూ నావంక చూస్తున్నారు. లోకంలోకల్లా నాకు యిబ్బందైన విషయం రైలు పెట్టెలో అందరూ నావంక చూడడం.

ఈయన్ని 'నువ్వు' అనాలో 'మీరు' అనాలో తెలీగు. ఇంత పెద్ద రైల్లో యీపెట్టె నాకు ఎట్లా తటస్థపడ్డది ?

'ఎరక్కేం ?' అన్నా.

'ఐతే నే నెవరు ?'

నామీద అంత నమ్మకం లేకపోతే, నన్ను పిలిచి పక్కన కూచో పెట్టుకోమన్న దెవరు ?—

'ఏం చెయ్యను ?

'మరిచిపోయినాను'

'నిజం చెప్పు'

అసలు యెరగనేనా ?

'తెలీదు'

'ఈ డాబులకేం లే! నువ్వు నన్నెరుక్కోం?'

'ఐతే జ్ఞాపకం రావటంలేదు'

పెట్టెంతా అదిరేట్లు నవ్వాడు.

'నన్నెరగవులే నిన్ను నే నెరుగుదును'

ఎవరో చెప్పు అని ప్రశ్న వేస్తానేమోనని ఆశతో ఆగాడు. నేను కొత్తచెప్పు కాల్ని కరిచినచోట చూసుకుంటున్నాను.

'నువ్వెవరో చెప్పనా?'

చూస్తున్నాను. మతి సరిగావుందా యీయనకి? అని. వొద్దని యెట్లా అనను?

'నువ్వు వెంకటచలం'

'కాదండీ, నేను సూర్యనారాయణని?'

'డాబులు కొయ్యకు. నువ్వు వెంకటచలం.'

'ఏ వెంకటచలం.'

'ఇంకెవడు? కథలు వ్రాసే వెంకటచలం.'

'కాదండి ఆయన్ని నేనెరుగుదును'

'ఈ మాటలకేంలే? నిన్ను నువ్వెరగవా?'

నన్ను ఎగాదిగా చూశాడు.

'ఒరే, ఏమిట్రా ఆకథలూ నువ్వూనూ'

'నాకు తెలీదండి ఆ కథల సంగతి.'

'ఆ సంగతి సరేలే.........జరిగాయే అనుకో జరిగినంత మాత్రాన వ్రాయాలా? తప్పు కాదూ? భోజనంచేశామనుకో, తరవాత సంగతికూడా వ్రాసుకుంటారా?'

'నన్నడుగుతారేమిటి?'

'ఆ సంగతి సరేలే. వ్రాశావనుకో, ఏమంటావు?

'అట్టు సరేలే, వ్రాయవొద్దనలేదు. జరిగినవి వ్రాయడం ఎందుకు'

చూస్తున్నాను ఊరుకోంగాక.

'పాపం, వాళ్ళమనసులు నొచ్చుకుంటాయాలేదా?' అన్నాడు,

నిట్టూర్పు విడిచి.

'ఎవరి మనసులు ?'

'ఆ ఆడపిల్లలవి ?'

'ఏ ఆడపిల్లలవి ?'

విసుక్కున్నాడు.

కొడతాడనుకున్నాను.

'అదేరా. ఏదో నిన్ను నమ్మి వొచ్చారనుకో. వొస్తే ? బట్టబయలు చెయ్యాలా ?'

'ఆడపిల్లలెవరు ? నన్ను యిష్టపడి రావడమేమిటి ?'

అంత అదృష్టమా అనుకున్నాను, స్వగతంలో

'తెలుసులేరా ? ఇంక అల్లాంటిపనులు మానుకో' అని.

ఆలోచనగా. 'నీలో యేంచూసి వొచ్చారో ?' అనుకున్నాడు నన్ను బాగా పరిశీలిస్తో.

'ఎవరూరాలేదు. రారు.'

'మరి వొప్పుకుంటూ వనుకున్నానా ! నాకు తెలుసులేరా ?'

'బాగానే వ్రాశావుగాని, నువ్వు వ్రాసినవి ఒక లెఖ్ఖా జమా ! ఈనాడు అసలు రొమాన్సు అనేదివుందా ! ఒరే, యిప్పుడున్నదల్లా రొమాన్సు కావాలనే ఆశవల్ల పుట్టిన జాడ్యం. అంతేకాని చూడు. ఈ కొత్త ఆడపిల్లలు—ఎవరి వెంటపడుతున్నా రంటావు ?— ఈకొత్త కాలేజి కుర్రాళ్ళ వెంట. కవిత్వాలూ, కథలూ వ్రాసే కుర్రకుంకలవెంట. వోరే ! కథ చివరిదాకా వ్రాసేందుకు కలంపట్టుకునే బలంలేదే, వీళ్ళకి ! కథలు వ్రాసినవాడు కథలోమల్లే చెయ్యగలడేమో యీ వెర్రిగుంటల వుద్దేశ్యం ? పొడుగుజుట్లూ, ఫ్రెంచి మీసాలూ, స్నోలూ, వొల్లెవాట్లూ, యివీ ఈనాటి పురుషలక్షణాలు. చొక్కాకింద వెముకలగుప్పలు, ఏదీ నీచెయ్యి ? చూడు, ఏమూలన్నా, ఓక్క రవ్వ కండ.........'

కుయ్యి మని చెయ్యి లాక్కున్నాను.

'ఏం చేస్తున్నావురా, యిన్నాళ్లూ, తుస్నేళ్లూ ? ఏమిటూ పుస్తకం... షా.........అంతే షా లూ, లారెన్సులూ చదువుతున్నావు. నీ బతుకంతా,

మరి యీ పుస్తకాలతోనే పూరేగు. ఆడపిల్లలెందుకురా నీకు? ఏం చేసుకుంటావురా? వాళ్ళని ఐప్పి చదువుకుంటావా? ఏంచేస్తారు రాత్రంతా 'షా' చదువుకుని, స్త్రీలకి స్వతంత్రంలేదని తర్కిస్తారా? ఈ సంఘాన్ని సంస్కారం ఎట్లా చెయ్యాలా, యే కాన్ఫరెన్సులు పెట్టాలా, ఏం లెక్చర్లియ్యాలా అని యోచిస్తారు తెల్లార్లూ—ఒకే పక్కమీద కూచుని' ఓరి జోగుల్లారా? ఎందుకురా స్వతంత్రం మీకు. ఓ మొగుడూ, ఓ పెళ్లాం చాలరా మీబతుకులకి?'

ఆగాడు. చుట్టూ చూశాడు. ఎక్కడికన్నా పోదామని లేవను వొస్తుందేమోనని కిటికీలోంచి నేను చూస్తున్నాను. పోతే తంతానంటే...

'నీ యీడున్నప్పుడు ఇట్లా చూడు, నా జబ్బపట్టి చూడరా'

నాకు మొగవాళ్ళని తాకడం బావుండదు.

ఏంచెయ్యను?

'ఇంకావొత్తు — అంతేనా?'

బిగ్గరగా నవ్వాడు.

'చూశావా? నీ యీడున్నప్పుడూ, పరుగెత్తే దున్నపోతు తోక పట్టుకు వెనక్కి లాగితే, దున్నపోతు ఆగేదిరా. మరి నువ్వు ఎన్నడన్నా దణ్ణాలు తీశావా? చెడుగుడు ఆడావా? మరి ఏంచేస్తున్నావు? ఓ మైలు పరుగెత్తుతావా? పరీక్షలు పాసవుతున్నావు. Love letters వ్రాస్తున్నావు. రోడ్డుమీద ఆడపిల్ల కనపడితే వెంటపడతావు—మరి ఎవరన్నా తన్నవొస్తే పరుగెత్తగలవూ? రాత్రిపూట మూడడుగులగోడ దాటగలవురా? ఇంకేం రోమాన్సురా? నీకు నీ మోహం.'

అది మహారాష్ట్రదేశం గనక తెలుగు తెలీదుగనక సరిపోయింది. తెలుగు తెలుపెట్టిలో అట్లా అరిచి ఆమాట లంటోవుంటే నన్ను!......

'టెన్నిసన్ కవిత్వం, హానిబాల్ శౌర్యమూ, కృష్ణదేవరాయడి బలమూ, కాళిదాసు రఘువంశమూ, మీ శాంతిజి పార్లమెంట్లూ స్వరాజ్యం—జపాన్ వాడితో నువ్వేగా పోట్లాడేది?'

ఆగి చుట్టూచూశాడు. వాల్లెవళ్ళున్నా పోట్లాడగలరేమో, అన్నట్టు.

'ఇంత చాతకాని వాళ్ళు గనకనే కొత్తథియరీలు పెట్టారు —

మాష్టార్నే వున్నానురా, మీ వ్రాతలూ—ఆధ్యాత్మిక ప్రేమలూ, ప్లేటోనిక్ లవ్‌లూ, మానసిక సానుభూతీ, పవిత్రత్వా, కళా వుపాసనా — మీ వ్రాతలట్లా వున్నాయి గనకనే మీ రాత లిట్లా యేడిశాయి—'

'వెంకటచలంగారు వాటిని వొప్పుకోరండి'

'నువ్వు వొప్పుకోవులే. కాని నువ్వుమాత్రం—విన్నావ్రా, ఆ షికార్లూ నవ్వులూ, టీపార్టీ, బోట్లమీదా రైళ్ళమీదా గంతడాలూ.........ఆడపిల్లల్ని రోడ్లపాల తిప్పడమెందుకురా! అలిసిపోవాలనా? అవునులే, అంతకన్న చాతకానప్పుడు ఏం చేస్తావులే?

ఒరే నామాట విని ఆ కథలు మానెయ్యి. ఎందుకురా నీ అనుభవాలూ నువ్వూను. నన్నెరుగుదువుగా!'

'అవన్నీ వూహించి వ్రాసినవండి. ఆయన అనుభవాలు కావు ఆయన్నెరుగుదును నేను'

'సరేలే ఎవరికుందన్నా బొంకుగాని, నా ముందు కాదు' నాకు తెలీనిదేమీలేదు. మహామహావాళ్ళని చూశాను. ఏం తెలుసురా నీకు ప్రేమంటే? నీకేం తెలుసు? నన్నడుగు చెపుతాను. ఎప్పుడన్నా మావూరురా, నేను దాచిన వుత్తరాలు చూపుతాను. ఫొటోలూ వున్నాయిరా? చేసే నా కథలు వ్రాస్తేనా? ఇట్లాంటి ఆడవాళ్లా? ఇంతంత కళ్ళూ, ఇంత జుట్టు, ఇంతంత.........'

వెళ్ళిపోతోంది ప్రవాహం. నుంచున్నాడు. ఆ జుట్టునీ కళ్ళనీ చేత్తోచూపుతో వర్ణిస్తున్నాడు. పెట్టెలోవాళ్ళు తెలుగువాళ్ళు హిందీ ఫిల్ముని చూసినట్టుచూసి ఆనందిస్తున్నారు. ఒకళ్ళిద్దరు లేచి ఆడడానికి సిద్ధమయ్యేట్టున్నారు. 'పాట పాట' అంటారు కొంతసేపు పోతే. ఇదేం ఖర్మం నాకు?

'మరెవరో చెప్పారురాదు?'

'నేనా!' కూచున్నాడు. 'నన్నెరుగవూ?'

'ఎరగను'

'ఎరక్కేం. నేను యౌవ్వనంలోవుండగా ప్రతి పత్రికలోనూ నా

ఫోటో వెయ్యమని యీ పత్రికలవాళ్లని ఆశ్రయించే వాణ్ణా నేనుమళ్లే! వాళ్లే నా గుమ్మంముందు పడివుండేవాళ్ళు, ఏమనుకున్నావో ? విన్నా వుగా ? వ్రజేశ్వరశర్మ నా పేరు ?

'మీరా అండీ! చిన్న కుర్రాణ్ణి నేను, మీరు మా కాలేజీలో డిమాన్‌స్ట్రేషన్ యిచ్చినప్పుడు.........'

నాకు జ్ఞాపకమొచ్చింది, ఆ పటం.

చెయ్యి కదిలిసవా, కాలు కదిల్చినా తాచుపాముల్లాగ పెనవేసుకునే నిగనిగలాడే కండలు చల్లని చర్మంక్రింద వుబ్బి కళ్ళను చెదరగొట్టే బలం......

అంత 'రాట్' ఆయన మాట్లాడినా, నాకు అద్భుతమైన అభిమానం కలిగింది. శరీరబలానికి ప్రజలుయిచ్చే అప్రయత్నమైన గౌరవం.

'ఎరుగుదువుకద! మాకాలంలో నా యీషికార్లూ యీ కవిత్వాలూ ఏమీ లేవు. ఒక్క చూపు, ఒక్కమాట— చాలు—ఈ టీలకు పిలవడాలూ, యీ పేర్లులేని చీట్లూ, యీ పుస్తకాల్లో పర్యాలకీ పెనసలుగీట్లూ, యీ గూఢకవిత్వాలూ, భావగీతాలూ, భావోద్రేక కథలూ, ప్రేయసులూ, హంసలూ, కోకులూ, కోయలలూ,—ఏమీ లేవు. అసలు మా పనేమిటో అది జాగ్రత్తపడేవాళ్ళం. కోయలలూ మందమారుతాలూ వాటి జాగ్రత్త అవి పడేవి. వెతకడాలూ, చుంబనాలూ, మా చాతకావు.

'ఎందుకురా వెధవ చదువులు! పదిగారెలు తినలేని, ఇద్దరు ఆడవాళ్లకి జవాబు చెప్పలేని చదువులు రెందుకురా అవి ? ఆ జాగ్రత్తల బదులు దేశ మంతా తిప్పకూడదూ ? ఆ హిస్టరీ బదులు పాత చాణక్యాలకోసం గోతులు తవ్విస్తే, వృక్షశాస్త్రం బదులు దున్నిస్తే, జంతుశాస్త్రం బదులు గాడిద తొక్కిస్తే, గంటకి రెన్ని దండాలు తియ్యగలరో ఆ లెక్కలు చెపితే బాగుపడతారు మీరు. బైరన్ చదివి, ఎంకిపాటులు పాడి 'షా' ని కోట్ చేసి, కథలురాసి, ఆడపిల్లల్ని మరిగించి, తీరా భార్యని వొస్తే నవ్వులేసే దేమిట్రా! ఒకటిన్నర తులం తాడు బిస్కటు ముక్కా, అరకప్పు టీ యిస్తావా వొయ్యారంగా ? తీరా సమయం వొచ్చేప్పటికి మేమ్మేమ్మే అనడం— లేకపోతే ప్రేమమీద లెక్చరు కొట్టడం, తప్పించుకు పారిపోవడం.

అయితే యింకోటికి ఈ నాటి ఆడపిల్లలూ అట్లాగే వున్నారు. చప్పిదవడలూ, కాలికీ కంటికీ జోడూ, వొంగిన నడుములూ, పొచల టి చేతులూ— ఎందుకురా వాళ్ళూ.........అన్నీ వున్న పిల్ల ఒక్కత్తె కనపడదే, వొద్దివాళ్లల్లో తప్ప! సరిపోయినారులే ఒకరికొకరు!'

'ఇదేనా పోలావురు?'

రైలు వేగం తగ్గించింది. ఆయనలేచి సలుగురిమీద నుంచి పెట్టా పక్కా సద్దుతున్నాడు. మాటలు మాత్రం ఆగలేదు.

'అయినా బొంబాయి యెందుకు నువ్వు? ఆంధ్రదేశంచాలలేదూ? విన్నానులే! ఆ పైనూరుపాకు సంగతి—ఏం?

'ఏమిటది'

'తెలీనట్టు చూడకు. చేసి పైగా దొంగచూపులు పెడతావా? ఆ వెధవవేషమే మంచి కొచ్చేది. మనలో మనకేం? వొప్పుకో కూడదూ అంతిమాత్రం? ఆ కాఫీహోటలువా ళ్ళేమన్నారు? చెప్పు నా, హ హ 'ఆంధ్రదేశం చాలదా, పైనూరుమీద పడ్డాడా?' అన్నారటగా! బలే వాడివి.'

'అదేదో వెంకటంచలంగారేమో నాకు తెలీదు.'

'ఒకే, అబద్దంచెపితే, 'జోక్' కాసేవు. పొద్దు సమానం అదేమాటా? అందుకునే మండుకొస్తుంది యీ కుర్రాళ్ళతో మాట్లాడ్డం? పిరికివెధవలు— నువ్వేదో నయమనుకున్నా, కథల్లో నీ డాబులుచూపి. అందరికన్నా— అన్యాయం నువ్వు. సరేలే, బొంబాయిలో జాగర్త. తన్నులుతినేవు! మొగాళ్ళు కాదు ఆడవాళ్లే ంతారు. ఆంధ్రులకు అపరిచిష్ట లేకు.'

రైలాగింది. సామాన్లు దించుకుంటున్నాడు. చప్పున యేదో జ్ఞాపకం వొచ్చి తలుపు దగ్గిర్నించే 'ఒరేయ్' అన్నాడు.

ఆ అరుపుకి ముగ్గురుపోర్టర్లూ, ఒక గుమాస్తా, రెండు కుంటి కుక్కలూ ఆగాయి ఆ పెట్టె దగ్గిర.

'అయినా ఆ యూరేషియను పిల్లతో నీకేం పనిరా? కంపుటుగా వాళ్లదగ్గిర?'

'నాకేం తెలుసు?'

'ఇంత పిరికి వెధవ్వి అనుకోలేదు. ఎంత మోసపోయినాను!' —

'నే నా వెంకటచలం కాదండీ.'

'కాదూ? ఎవరు నమ్ముతారు?'

మీరు నమ్ముతారా అన్నట్టు బండిలోవాళ్ళనీ ప్లేటుఫారంలో వాళ్ళ వంకా చూశాడు.

బండి సాగింది.

నేను నిట్టూర్పు విడిచి ఆలోచిస్తున్నాను.